ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

นายชาญสิทธิ์ รัตนาวงศ์ไชยา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2556

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย
The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

RELATIONSHIPS OF SELF-DIRECTED LEARNING READINESS FACTORS AND ACADEMIC ACHIEVEMENT OF NON-FORMAL EDUCATION LEARNERS USING DISTANCE LEARNING

Mr. Chansit Rattanawongchaiya

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education Program in Non-Formal Education

Department of Lifelong Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2013

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล
โดย	นายชาญสิทธิ์ รัตนาวงศ์ไชยา
สาขาวิชา	การศึกษานอกระบบโรงเรียน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ดร.ณัฏฐลักษณ์ ธาระวานิช

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รักษ์พลเมือง)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ดร.ณัฏฐลักษณ์ ธาระวานิช)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.ชลทิตย์ เอี่ยมสำอางค์)

ชาญสิทธิ์ รัตนาวงศ์ไชยา : ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล. (RELATIONSHIPS OF SELF-DIRECTED LEARNING READINESS FACTORS AND ACADEMIC ACHIEVEMENT OF NON-FORMAL EDUCATION LEARNERS USING DISTANCE LEARNING) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ดร.ณัฏฐลักษณ์ ธาระวานิช, 214 หน้า

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล 3) นำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล จำนวน 291 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล การสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น (Stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.60, S.D. = 0.55)

2) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ได้แก่ ปัจจัยด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านนโยบาย 2) ด้านหลักการ 3) ด้านวิธีการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง 4) ด้านบริหารจัดการ 5) ด้านประเมินผล

ภาควิชา การศึกษาตลอดชีวิต ลายมือชื่อนิสิต .....

สาขาวิชา การศึกษานอกระบบโรงเรียน ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก .....

ปีการศึกษา 2556

5483327727 : MAJOR NON-FORMAL EDUCATION

KEYWORDS : RELATIONSHIPS / SELF-DIRECTED LEARNING FACTORS / ACADEMIC ACHIEVEMENT / NON-FORMAL EDUCATION LEARNERS / DISTANCE LEARNING

CHANSIT RATTANAWONGCHAIYA : RELATIONSHIPS OF SELF-DIRECTED READINESS LEARNING FACTORS AND ACADEMIC ACHIEVEMENT OF NON-FORMAL EDUCATION LEARNERS USING DISTANCE LEARNING. ADVISOR : NATALAK THARAVANIJ, Ph.D., 214 pp.

The purposes of this research were: 1) to study the self-directed learning level and academic achievement of non-formal education learners using distance learning, 2) to study the relationships of self-directed learning factors and academic achievement of non-formal education learners using distance learning, and 3) to propose guidelines for self-directed learning factors and academic achievements of non-formal education learners using distance learning. The research sample consisted of 291 students in non-formal education using distance learning. The research instruments comprised a questionnaire form, a focus group of 8 experts and an interview with 3 experts. The statistics used for data analysis were percentage (%), arithmetic mean ($\overline{X}$), standard deviation (S.D.) and stepwise multiple regression analysis.

The research results were as follows :

1) The self-directed learning level of non-formal education learners using distance learning was as a high level ($\overline{X}$ = 3.60, S.D. = 0.55).

2) The relationship between of self-directed learning factors and academic achievement of non-formal education learners using distance learning open to learning opportunities factor, was statistically significant at an overall level of .05.

3) Guidelines on the management of self-directed learning that influence the academic achievement of non-formal education learners using distance learning consist of: 1) policy; 2) principle; 3) self-directed learning method; 4) management; and 5) evaluation.

Department : Lifelong Education Student's Signature .....

Field of Study : Non-formal Education Advisor's Signature .....

Academic Year : 2013

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ก็ด้วยความกรุณาและเมตตาอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร.ณัฏฐลักษณ์ ธาระวานิช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความกรุณาช่วยเหลือ ตลอดจนคำแนะนำ ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ รวมไปถึง รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล และ ดร.ชลทิตย์ เอี่ยมสำอางค์ ที่ให้กำลังใจและข้อแนะนำ ข้อผิดพลาด บกพร่อง จนสำเร็จลุล่วงเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ในครั้งนี้ รวมไปถึงคณาจารย์ทุกท่านในสาขานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณาจารย์ภาควิชาการศึกษาเพื่อการพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ภัทรพล มหาขันธ์ อาจารย์ ดร.ปาน กิมปี ที่ทุกท่านได้กรุณาให้ความกรุณาช่วยเหลือ ตลอดจนคำแนะนำ การทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้จะสำเร็จและดำเนินต่อไปไม่ได้ หากไม่ได้รับความกรุณาครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อนๆ สาขาวิชาการศึกษาตลอดชีวิต ภาควิชาการศึกษาเพื่อการพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ณัฏฐพล นิธิพัฒนโรจน์ ที่คอยช่วยเหลือ และประสานงานในเรื่องต่างๆ ตลอดการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆทุกคนที่รู้จัก และเพื่อนๆ ระดับปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ที่คอยให้กำลังใจเสมอมา

สุดท้ายนี้ วิทยานิพนธ์ครั้งนี้จะสำเร็จไม่ได้ หากไม่มีพระคุณบิดา มารดา ที่อบรมเลี้ยงดู สั่งสอน และสนับสนุน ผู้วิจัยตลอดมา ผู้วิจัยระลึกอยู่เสมอว่า หากไม่ได้พระคุณบิดามารดา ดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยก็คงไม่สามารถก้าวมาถึงในการศึกษาระดับปริญญามหาบัณฑิตครั้งนี้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... จ

กิตติกรรมประกาศ..... ฉ

สารบัญ..... ช

สารบัญตาราง..... ฑ

บทที่

1. บทนำ..... 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 8

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย..... 8

ขอบเขตของการวิจัย..... 9

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 10

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 12

ตอนที่ 1 การเรียนรู้..... 15

1.1 ความหมายของการเรียนรู้..... 15

1.2 ลักษณะและวิธีการเรียนรู้..... 15

บทที่ หน้า

1.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และลักษณะการใฝ่รู้ของผู้เรียน 18

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้..... 21

ตอนที่ 2 การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง..... 23

2.1 ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง..... 23

2.2 ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง..... 26

2.3 ลักษณะของผู้ที่เรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง..... 28

2.4 ขั้นตอนของการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง..... 35

2.5 การพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง……... 37

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง…… 43

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง..... 43

3.2 ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองตามแนวความ

คิดของ Guglielmino……... 44

ตอนที่ 4 การเรียนรู้ของผู้ใหญ่..... 46

4.1 ลักษณะของผู้ใหญ่..... 46

4.2 รูปแบบการเรียนรู้ของผู้ใหญ่..... 49

ตอนที่ 5 แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน..... 52

5.1 ความหมาย……..... 52

บทที่ หน้า

5.2 ปรัชญาและแนวคิด……..... 55

5.3 ประเภทการจัดกิจกรรมการศึกษา……..... 60

5.4 หลักในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน..... 63

5.5 เทคนิควิธีการสอนที่ใช้ในการศึกษา……... 69

ตอนที่ 6 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน…….. 72

6.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน…….. 73

ตอนที่ 7 การจัดการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีเรียนทางไกล……..... 74

ตอนที่ 8 หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551…… 80

8.1 แนวคิด……. 80

8.2 หลักการ…… 81

8.3 จุดหมาย…… 82

8.4 ระดับการศึกษา…… 83

8.5 สาระการเรียนรู้…… 83

8.6 โครงสร้างหลักสูตร……... 85

8.7 วิธีจัดการเรียนรู้……..…… 86

บทที่ หน้า

8.8 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้..... 87

ตอนที่ 9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 89

9.1 งานวิจัยในประเทศ..... 89

9.2 งานวิจัยต่างประเทศ..... 93

ตอนที่ 10 กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 94

3. วิธีดำเนินการวิจัย..... 95

ตอนที่ 1 ศึกษาระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของ

นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล..... 96

1.1 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 96

1.2 การสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม..... 96

1.3 เครื่องมือในการวิจัย..... 104

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 105

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล..... 106

1.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 107

ตอนที่ 2 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมใน

การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการ

ของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล..... 108

บทที่ หน้า

ตอนที่ 3 นำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง
ที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบ
โรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล..... 108

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 110

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำ
ตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียน
แบบทางไกล..... 111

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล..... 111

1.2 ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของ
นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล..... 116

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อม
ในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการ
ของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล..... 132

ตอนที่ 3 ผลการนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง
ที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบ
โรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล..... 133

5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 154

สรุปผลการวิจัย..... 155

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล..... 155

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล..... 158

ตอนที่ 3 ผลการนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล..... 159

อภิปรายผลการวิจัย..... 161

ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัย..... 173

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป..... 175

รายการอ้างอิง..... 176

ภาคผนวก..... 188

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย..... 189

ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดการเรียนรู้และรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์..... 191

ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง
ข้อคำถามและวัตถุประสงค์..... 195

ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่น..... 199

ภาคผนวก จ เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย..... 204

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... 214

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การวิเคราะห์เอกสารจากนักการศึกษา ในเรื่องคุณลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง.....	42
2	จำนวนข้อและรายการ ขององค์ประกอบลักษณะการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง.....	97
3	จำนวน และร้อยละ เพศของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล	111
4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ย) ของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล.....	111
5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อายุของนักศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล.....	112
6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายได้ของนักศึกษานอกระบบโรงเรียน ที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล.....	113
7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะเวลาในการลงทะเบียนเรียนของ นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล.....	113
8	จำนวน และร้อยละ ช่องทางในการเรียนรู้/ความถี่ ของนักศึกษานอกระบบ โรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล.....	114
9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการ ชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลทั้ง 8 ด้าน....	117

ตารางที่ หน้า

10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้..... 118

11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านมโนมติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ..... 120

12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านมีความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง..... 123

13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน..... 124

14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านมีความรักในการเรียน..... 126

ตารางที่ หน้า

15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านความคิดสร้างสรรค์..... 128

16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านมองอนาคตในแง่ดี..... 129

17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา..... 130

18 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น ปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล..... 132

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาละความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันสังคมมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านสังคม การเมืองการปกครอง วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้เราจึงต้องเรียนรู้และปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาและเตรียมความพร้อมที่จะพบกับความท้าทายจากเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยปัจจัยสำคัญที่จะพบกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวคือ คุณภาพคน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) ทั้งนี้เครื่องมือในการที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คือ การศึกษา ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศ ให้มีความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคง พร้อมที่จะแข่งขันกับนานาประเทศ โดยเฉพาะในยุคที่ข้อมูลข่าวสารพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และสภาพสังคมของประเทศ

ในสมัยก่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย ไม่ได้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ทำให้ไม่สามารถที่จะพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผลกระทบต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่ชาติ ฉบับที่ 11 ยึดการพัฒนาคนเป็นศูนย์กลาง มุ่งพัฒนาสังคมไทยและคุณภาพคน สู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ พัฒนาคนให้เกิดภูมิคุ้มกันต่อสังคม โดยเน้นการพัฒนาทักษะและสมรรถนะ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ได้กำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขหรือแก้ปัญหาทางการศึกษา และถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา มีการกำหนดหลักการจัดการเรียนรู้ไว้ในหมวด 1 หมวด 3 และหมวด 4 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

หมวด 1 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังต่อไปนี้ เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการพัฒนาสาระการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มาตรา 10 การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

หมวด 3 มาตรา 15 การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม มาตรา 18 ศูนย์การเรียน ได้แก่ สถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด

หมวด 4 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ มาตรา 23 การจัดการศึกษา ต้องเน้นความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ มาตรา 24 การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น และทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้

การจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาโดยเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ

กระบวนการ และด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม การจัดการเรียนรู้จะต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดเนื้อหาสาระและ กิจกรรมต้องสอดคล้องกับวุฒิภาวะ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง จากการฝึกปฏิบัติ ฝึกให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหา กิจกรรมการเรียนการสอนต้องผสมผสานสาระทั้งทางด้านเนื้อหาและด้านทักษะกระบวนการ ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงาม ถูกต้อง และเหมาะสมให้แก่ผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) มีหน้าที่หลักคือการส่งเสริมและการจัดให้เกิดการเรียนรู้นอกโรงเรียนรวม ถึงการเรียนรู้ตามอัธยาศัย เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นให้ใช้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง และส่งเสริมการนำทรัพยากรทางการศึกษาต่างๆ เทคโนโลยีทางการศึกษาและสารสนเทศ มาส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ สำนักงาน กศน. ยังมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน โดยผ่านหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่จัดขึ้นเพื่อกลุ่มประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ในการจัดการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของผู้เรียนมีมากมายหลากหลายวิธี ได้แก่ การเรียนรู้แบบชั้นเรียน การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ตามอัธยาศัย การเรียนรู้แบบทางไกล การเรียนรู้จากการทำโครงงาน และการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2552)

ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 มาตรา 8 กล่าวว่าเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ดำเนินการเพื่อเป้าหมายในเรื่องของผู้เรียนให้ได้รับความรู้และทักษะพื้นฐานในการแสวงหาความรู้ที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจะรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง โดยการกำหนดความต้องการและวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้รวมทั้งออกแบบประสบการณ์และทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของตนเอง ตลอดจนประเมินผลตนเอง ผู้สอนจะแสดงบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก หรือเพื่อนร่วมทางการเรียนรู้มากกว่าที่จะเป็นครู เพื่อให้บรรยากาศของการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้นั้นอย่างแท้จริง (อาชัญญา รัตนอุบล, 2544)

การเรียนรู้แบบชี้นำตนเองมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีลักษณะสัมพันธ์กับสภาพและกระบวนการทางจิตวิทยาของมนุษย์ คือเมื่อแรกเกิดมนุษย์จะต้องพึ่งพาบุคคลอื่น ได้รับการอบรม ดูแล ปกป้องจากบิดามารดา เมื่อโตขึ้นมนุษย์จะต้องการความเป็นตัวของตัวเอง ต้องการความอิสระเพิ่มมากขึ้น และลดการพึ่งพาบุคคลอื่นลง การพัฒนาเช่นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนาการเรียนรู้แบบชี้นำตนเอง ดังนั้นจึงถือได้ว่าการเรียนรู้แบบชี้นำตนเองเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต และเป็นแนวคิดสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะเป็นทักษะและเป็นวิถีชีวิตที่สำคัญสำหรับการอยู่รอดของมนุษย์ที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (Knowles, 1975) เราจึงควรที่จะต้องทำความเข้าใจให้กับทุกคน ยอมรับว่า การศึกษาในอนาคตไม่ใช่การศึกษาในโรงเรียน แต่คือการศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการศึกษาที่สำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นการเรียนที่ตอบสนองตนเองมากที่สุด การเรียนรู้แบบชี้นำตนเอง จึงจัดได้ว่าเป็นแนวคิดในการเรียนรู้ ที่ผู้เรียน ผู้สอน และองค์กรสถาบันที่จัดการศึกษาจำเป็นต้องทำการปรับเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจร่วมกันในการสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบชี้นำตนเองเพื่อให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล

การเรียนรู้แบบชี้นำตนเอง เป็นที่ยอมรับของนักการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน เพราะผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้แบบชี้นำตนเองจะมีความสามารถในการเรียนรู้ได้ดีกว่า จดจำสิ่งที่เรียนได้นานกว่า และสามารถนำความรู้ที่ได้รับ ไปปรับใช้ได้ดีกว่าผู้เรียนที่ไม่มีการเรียนรู้แบบชี้นำตนเอง ในประเทศไทยผู้ที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบชี้นำตนเองส่วนใหญ่ อยู่ในวงการการศึกษานอกระบบโรงเรียน เนื่องจากมีเป้าหมายสำคัญที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง ทั้งนี้ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของมนุษย์

แสดงให้เห็นว่าเด็กในช่วงวัยรุ่น (12-18 ปี) หรือช่วงชั้นมัธยมศึกษา มีความสามารถที่จะเรียนรู้แบบชี้นำตนเองได้เป็นอย่างดี มีการเลือกและเตรียมตัวเพื่ออาชีพในอนาคต สามารถตัดสินใจเลือกค่านิยมเพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการดำเนินชีวิตของตนเอง

การศึกษานอกระบบ จัดกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อให้บริการกับกลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา ขาดโอกาส และพลาดโอกาสทางการศึกษา ตลอดจนผู้สนใจทั่วไป สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผู้เรียนสามารถได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ 5 สาระ ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐาน การประกอบอาชีพ ทักษะการดำเนินชีวิต และการพัฒนาสังคม

การศึกษานอกระบบ เป็นวิธีการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้แก่ผู้ที่ไม่สามารถเข้าเรียนในระบบโรงเรียนได้มีโอกาสในการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้และพัฒนาทักษะความสามารถของตนเอง ให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้ การศึกษานอกระบบมีรูปแบบการจัดการศึกษาที่มีลักษณะยืดหยุ่น อำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะเลือกเรียนได้หลายวิธี ทำให้เกิดประโยชน์เป็นอย่างมากต่อตัวผู้เรียนและสังคม (อาชัญญา รัตนอุบล, 2542)

การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในทุกประเทศ เนื่องจากการศึกษาไม่ได้สิ้นสุดลงเมื่อผู้เรียนก้าวออกจากโรงเรียน การศึกษาไม่ได้จำกัดเพศหรืออายุ แต่การศึกษาจะต้องเปิดโอกาสให้แก่ผู้ที่มีความสนใจสามารถเข้าเรียนได้ตามความต้องการ ด้วยเหตุนี้การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงได้เกิดขึ้น มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก จนนับว่าเป็นความหวังใหม่ทางการศึกษา (วรรัตน์ อภินันท์กูล, 2549)

ในอดีตการจัดกระบวนการเรียนรู้ ไม่ได้เน้นการเรียนรู้จากผู้เรียน แต่จะเน้นการสอนโดยครู ซึ่งต่อมาได้มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่ผ่านมา รวมถึงการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพในอนาคต จึงเกิดการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงสุดเพื่อให้เกิดการพัฒนาลักษณะของคนไทยที่พึงปรารถนา ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ เปรียบเสมือนหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง

รู้จักแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตซึ่งการตระหนักถึงความสำคัญของวิธีการเรียนรู้ดังกล่าว ทำให้สถาบันที่จัดการศึกษา กำหนดให้นักศึกษาต้องศึกษาด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นสื่อทางไกลและสื่ออื่นๆ โดยผู้เรียนการวางแผนการเรียนด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางในการจัดการศึกษานอกระบบที่อยู่ใกล้ตัวกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกลมกลืนกับวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชน รวมถึงการมีกิจกรรมที่ประชาชนมีส่วนร่วมและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

ชิดชงค์ ส.นันทนาเนตร (2542) กล่าวว่า ผู้เรียนสามารถใช้วิธีการเรียนรู้ได้หลายวิธี แต่วิธีการเรียนรู้ที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ได้แก่ วิธีการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง เนื่องจากวิธีการเรียนรู้นี้เป็นวิธีการที่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เหมาะสมกับวุฒิภาวะ และประสบการณ์ที่ได้สั่งสมมาของผู้ใหญ่ที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ซึ่งทักษะการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองนี้ จะส่งเสริมให้บุคคลได้มีโอกาสทางการศึกษามากขึ้น ตามความสนใจและความต้องการของแต่ละบุคคล โดยสามารถใช้ทักษะดังกล่าวเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และความก้าวหน้าได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ การที่บุคคลมีคุณลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองได้ ถือเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันนี้ให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขตามความต้องการของแต่ละบุคคล

การเรียนรู้แบบทางไกลเป็นการเรียนรู้ที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้เรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีผู้เรียนเป็นจำนวนมากที่ไม่สามารถเข้าศึกษาในระบบโรงเรียนได้ โดยมีสาเหตุหลากหลายประการ ทำให้ผู้เรียนกลุ่มนี้ต้องกลายเป็น ผู้ที่พลาด ผู้ที่ขาด ผู้ที่ด้อย โอกาสทางการศึกษา แต่สำหรับผู้เรียนที่เรียนรู้แบบทางไกลนั้น ไม่ว่าผู้เรียนจะอยู่ห่างไกลขนาดไหน ก็สามารถที่จะเรียนรู้ได้ และถึงแม้ว่าผู้เรียนจะไม่มีเวลาเรียนในช่วงเวลาปกติก็ตาม ผู้เรียนก็สามารถที่จะเรียนในเวลาที่ผู้เรียนพร้อมได้ (สุมาลี สังข์ศรี, 2549)

นอกจากนี้การเรียนรู้ด้วยวิธีทางไกลอาจมีข้อจำกัดในบางประการ เช่น การพบครูผู้สอนและเพื่อนนักศึกษาทางไกล คุณภาพของสื่อที่ใช้ในการเรียน รวมทั้งปัญหาของผู้จัด การบริหารจัดการจึงไม่คล่องตัว การผลิตสื่ออยู่ในสภาพที่ไม่พร้อมใช้ รายการโทรทัศน์ออกอากาศในเวลาที่

ค่อนข้างจำกัดทำให้คุณภาพของสื่อส่งต่อได้ไม่เต็ม นักศึกษาทางไกลจึงจำเป็นที่จะต้องมีวินัยในตนเองเป็นอย่างมาก เพื่อที่จะสามารถวางแผนการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการทำงานหลักของตนเองไปด้วยได้ (พุดกรอง พิพัฒรัตนะ, 2551)

การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีทางไกล เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ไม่มีชั้นเรียน จึงทำให้ไม่มีตารางเวลาเรียนที่แน่นอน รวมถึงไม่มีผู้ดูแลการเรียนรู้ของนักศึกษาเหมือนการเรียนรู้ที่มีชั้นเรียน การเรียนรู้โดยส่วนมากจะผ่านทาง สื่อการเรียนรู้ เช่น สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เทปเสียง เป็นต้น นักศึกษาจำเป็นต้องใช้การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองเป็นหลัก ทั้งนี้เพราะการศึกษาด้วยวิธีทางไกล นักศึกษาจะต้องวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และทำความเข้าใจกับเนื้อหาที่ได้ศึกษา อีกทั้งจะต้องแบ่งเวลาว่างให้แก่การเรียนของตนเอง เพื่อให้นักศึกษาสามารถที่จะศึกษาและสำเร็จการศึกษาตามที่นักศึกษากำหนดไว้ได้

ดังสภาพที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นว่าการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองเป็นปัจจัยสำคัญของนักศึกษาวิธีเรียนทางไกล ที่จะส่งผลต่อความสำเร็จทางการศึกษา เนื่องจากการเรียนด้วยวิธีทางไกลเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ไม่มีชั้นเรียน อาศัยการเรียนรู้ผ่านสื่อเป็นสำคัญ อีกทั้งยังมีข้อจำกัดต่างๆ ที่อาจจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา ซึ่งถ้านักศึกษามีการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง ก็จะสามารถส่งผลให้นักศึกษาประสบความสำเร็จทางการศึกษา ได้ตามเป้าหมายที่นักศึกษาต้องการ

ผู้วิจัยจึงสนใจ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน การพัฒนา การปรับปรุง การจัดเตรียมหลักสูตร การพัฒนาสื่อ การจัดการฝึกอบรมและกิจกรรมต่างๆ ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี รวมทั้งสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตการศึกษาและการทำงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

2.เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

3.เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง หมายถึง ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง 8 ด้าน คือ 1) การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ 2) มโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ 3) ความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง 4) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง 5) ความรักในการเรียน 6) ความคิดสร้างสรรค์ 7) มองอนาคตในแง่ดี 8) สามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา

ความสำเร็จทางวิชาการ หมายถึง เกรดเฉลี่ยสะสม ของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

นักศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาด้วยวิธีการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ผ่านสถาบันการศึกษาทางไกล ปีการศึกษา 2555

หลักสูตรการศึกษานอกระบบ หมายถึง โปรแกรมการจัดการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาของสถาบันการศึกษาทางไกลตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการที่จัดขึ้นเพื่อกลุ่มบุคคลที่ไม่ได้เข้าศึกษาในระบบโรงเรียน เป็นหลักสูตรที่ผู้เรียนสามารถได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน

แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล หมายถึง วิธีการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบดรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านนโยบาย 2) ด้านหลักการ 3) ด้านวิธีการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง 4) ด้านบริหารจัดการ 5) ด้านประเมินผล

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ในงานวิจัยครั้งนี้มีรายระเอียดครอบคลุมดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 เอกสารงานวิจัย และบทความทางวิชาการ หนังสือที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

1.2 ขอบเขตเนื้อหาในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล เพื่อส่งเสริมการศึกษาและประสบความสำเร็จทางวิชาการ

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลของสถาบันการศึกษาทางไกล สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2555 จำนวน 1,188 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

2.1) ตัวแปรต้น แบ่งเป็น

2.1.1) ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง (Guglielmino, 1977)

(1) การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้

(2) มโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ

(3) ความคิดริเริ่มและอิสระในการเรียนรู้

(4) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง

(5) ความรักในการเรียนรู้

(6) ความคิดสร้างสรรค์

(7) การมองอนาคตในแง่ดี

(8) สามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา

2.2) ตัวแปรตาม คือ ความสำเร็จทางวิชาการ (เกรดเฉลี่ยสะสม) ของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลของงานวิจัยจะเป็นข้อมูลในการนำไปปรับใช้ในการวางแผนการเรียน การเตรียมความพร้อม ปรับปรุงพื้นฐานความรู้ของตนเอง เพื่อเพิ่มความสำเร็จทางการศึกษาของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

2. ผลของงานวิจัยจะเป็นข้อมูลให้อาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษานอกระบบโรงเรียน นำไปปรับใช้ในการให้คำปรึกษา เพื่อเพิ่มระดับการเรียนรู้ และเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

3. ผลของงานวิจัยจะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหาร สามารถนำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการวางแผนในการจัดเตรียมหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียน ของสถาบันการศึกษาทางไกล การจัดอบรมการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จทางวิชาการ รวมทั้งยังสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตการศึกษาและการทำงานต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล” ได้ทบทวนเอกสารจากตำรา บทความ รวมไปถึงงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีหัวข้อและรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 การเรียนรู้

1.1 ความหมายของการเรียนรู้

1.2 ลักษณะและวิธีการเรียนรู้

1.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และลักษณะการใฝ่รู้ของผู้เรียน

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ตอนที่ 2 การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

2.1 ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

2.2 ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

2.3 ลักษณะของผู้ที่เรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

2.4 ขั้นตอนของการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

2.5 การพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

3.2 ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองตามแนวความคิดของ Guglielmino

ตอนที่ 4 การเรียนรู้ของผู้ใหญ่

4.1 ลักษณะของผู้ใหญ่

4.2 รูปแบบการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

ตอนที่ 5 แนวคิดการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

5.1 ความหมาย

5.2 ปรัชญาและแนวคิด

5.3 ประเภทการจัดกิจกรรมการศึกษา

5.4 หลักในการจัดการศึกษา

5.5 เทคนิควิธีการสอนที่ใช้ในการศึกษา

ตอนที่ 6 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตอนที่ 7 การจัดการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิธีเรียนทางไกล

ตอนที่ 8 หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

8.1 แนวคิด

8.2 หลักการ

8.3 จุดหมาย

8.4 ระดับการศึกษา

8.5 สาระการเรียนรู้

8.6 โครงสร้างหลักสูตร

8.7 วิธีจัดการเรียนรู้

8.8 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้

ตอนที่ 9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

9.1 งานวิจัยในประเทศ

9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ตอนที่ 10 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตอนที่ 1 การเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นพื้นฐานสำคัญของใช้ชีวิต ที่จะช่วยพัฒนาบุคคลทั้งด้านอารมณ์ สติปัญญา สังคมและร่างกาย ผู้ที่เรียนรู้ตลอดเวลาจะมีความรู้ ความคิดที่กว้างไกล ทันเหตุการณ์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

1.1 ความหมายของการเรียนรู้

พระธรรมปิฎก ประยุทธ์ ปยุตโต (2539) กล่าวว่า การเรียนรู้มิใช่เป็นเพียงการเรียนรู้ แต่เป็นการเรียนเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ เรียนเพื่อรู้จักตนเอง เรียนเพื่อรู้จักและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ เรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามทั้งร่างกายและจิตใจ เรียนรู้เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ต่างๆ ได้ เรียนรู้เพื่อทำให้เกิดสติปัญญา เรียนรู้เพื่อทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงาม ฯลฯ

การเรียนรู้ที่ถูกต้องย่อมก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ผู้เรียน การเรียนรู้ที่ถูกต้องทำให้ ผู้เรียนเป็นคนดี และการเรียนรู้ที่สมบูรณ์จะต้องทำให้ผู้เรียนเป็นคนเก่งด้วย

ดังนั้น คนที่มีการศึกษา (เรียนรู้) จะต้อง 1) มีปัญญา 2) มีความดีงาม (อาจเรียกว่าคุณธรรม) 3) มีความสุข

สรุปได้ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่างๆได้

1.2 ลักษณะและวิธีการเรียนรู้

สมคิด อิสระวัฒน์ (2543) ได้อธิบายลักษณะการเรียนรู้สรุปได้ดังนี้

(1) การเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต คนเราจะเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม เช่น จากการอบรมของครอบครัว เพื่อน การทำงาน การเล่น หรือ สื่อมวลชนต่างๆ

(2) การเรียนรู้เป็นเรื่องของแต่ละบุคคลและเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ไม่มีใครเรียนแทนกันได้

(3) การเรียนรู้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง เรื่องของความกลัว ความกระวนกระวาย และการต่อต้าน มักเป็นสิ่งที่เกิดควบคู่กับการเปลี่ยนแปลง

(4) การเรียนรู้เกี่ยวพันกับการพัฒนาของมนุษย์ การเรียนรู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ด้านบุคลิก ค่านิยม บทบาทและสติปัญญา ตลอดช่วงเวลาในชีวิตของมนุษย์

(5) การเรียนรู้คือการมีประสบการณ์ การเรียนรู้เป็นการกระทำจึงทำให้คนมีประสบการณ์ ประสบการณ์เดิมในอดีตจึงเป็นแหล่งข้อมูลของผู้เรียน

(6) การเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองภายในตัวผู้เรียน ผู้เรียนเท่านั้นจะทราบว่าตนเองเกิดการเรียนรู้หรือไม่ บุคคลอื่นไม่มีโอกาสทราบ ยกเว้นเมื่อบุคคลนั้น(ตนเอง) แสดงให้ผู้อื่นทราบการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้ทำกิจกรรมหรือมีประสบการณ์ในเรื่องนั้นๆ ด้วยตนเอง

นอกจากนี้ สมคิด อิสระวัฒน์ (2541) ยังได้กล่าวถึงวิธีการเรียนรู้ สรุปได้ดังนี้

(1) การเรียนรู้โดยบังเอิญ (Random or incidental learning) เป็นสิ่งที่ได้จากเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งโดยที่ผู้เรียนไม่ได้เจตนาที่จะเรียน แต่มีโอกาสเห็นจึงเกิดการเรียนรู้

(2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self – directed learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความอยากเรียนรู้ ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียน จะมีการวางแผนการเรียนเรื่องนั้นด้วยตนเอง

(3) การเรียนรู้จากกลุ่ม (Collaborative learning) สมาชิกในกลุ่มจะจัดการเรียนรู้ให้กับสมาชิกด้วยกัน เช่น สอนกันเองหรือเชิญวิทยากร ฯลฯ

(4) การเรียนรู้ที่จัดโดยสถาบันการศึกษา (Provider sponsored) เป็นการเรียนที่มีกลุ่มบุคคลจัด กำกับดูแล มีหลักสูตร มีระเบียบแน่ชัด มีการให้คะแนน ให้ปริญญาหรือประกาศนียบัตรเมื่อจบการศึกษา

สมคิด อิสระวัฒน์ (2543) ยังได้แบ่งวิธีการเรียนรู้เป็น 3 กลุ่มได้แก่

(1) การเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียน ซึ่งจัดขึ้นโดยหน่วยงานต่างๆ การเรียนรู้ในกลุ่มนี้อาจจัดขึ้นเพื่อให้ได้หน่วยกิต ประกาศนียบัตร หรืออาจไม่มีการให้หน่วยกิต ผู้จัดได้แก่ หน่วยงานในท้องถิ่น วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย หน่วยงานเอกชน หลักสูตรแนวนี้เป็นการจัดขึ้นเพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถให้กับบุคคล

(2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้ใหญ่ที่สมัครใจและมีความพยายามที่จะเรียนรู้ บุคคลเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learners) ลักษณะของบุคคลกลุ่มนี้จะเป็นผู้ซึ่งสนใจขวนขวายหาความรู้ตลอดเวลา

(3) การเรียนรู้จากสถาบันการศึกษา ผู้เรียนจะเข้าไปศึกษาในสถาบันการศึกษาซึ่งมีหลักสูตร วิธีการวัดผล มีระเบียบต่างๆ ที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติตาม

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นว่า การเรียนรู้อาจเกิดขึ้นได้หลายวิธี กล่าวคือการเรียนรู้อาจเกิดจากการจัดกิจกรรมของหน่วยงานต่างๆ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหรือจากการทำกิจกรรมกลุ่มก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในห้องเรียนเสมอไป

1.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และลักษณะการใฝ่รู้ของผู้เรียน

พศิน แตงจวง (2538) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ไว้สรุปได้ ดังนี้

(1) สมรรถภาพของผู้เรียนเอง (competence) ซึ่งได้แก่ ความสามารถทางภาษา ประสบการณ์เกี่ยวกับวิธีการเรียนรู้ ความสนใจ และอิทธิพลของแรงขับ

(2) แหล่งข้อมูล (Sources) ได้แก่ ความสะดวกที่จะไปหาข้อมูล ความสมบูรณ์ของข้อมูล และความยากง่ายของข้อมูล

(3) บริบท (Context) ได้แก่ สภาพสังคมวิทยาในชุมชน การสื่อสารและโอกาสใช้ความรู้ การปลูกฝัง และเครือข่ายของนักแสวงหาความรู้

(4) เวลา (Time) ได้แก่ เวลาว่าง โอกาส และความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน กับเวลา กับแหล่งข้อมูล

นิรันดร์ ตั้งธีระบัณฑิตกุล (2542) ได้จำแนกปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการใฝ่รู้ของนักเรียนออกเป็น 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านตัวนักเรียน ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางบ้าน และปัจจัยทางด้านโรงเรียน สรุปได้ดังนี้

1. **ปัจจัยด้านตัวนักเรียน** ประกอบด้วย

(1.1) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motion) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ความต้องการสัมฤทธิ์ (Need for Achievement) เปรียบเสมือนพลังที่คอยกระตุ้นให้บุคคลพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อความเป็นเลิศในสิ่งที่ทำ และเป็นสิ่งที่ประจักษ์แล้วว่า บุคคลใดมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีแนวโน้มที่จะทำงานสำเร็จ และมีมาตรฐานการทำงานดีกว่าบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จึงหมายถึง ความมุ่งมั่น พยายามที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จ มีมาตรฐานของการทำงานอยู่ในระดับดี ทั้งนี้โดยอาศัยความเพียรพยายามเท่าที่จะทำได้ดีที่สุดตามศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ในขณะนั้น

(1.2) การเปิดรับสื่อมวลชน การรับฟังข่าวสาร สารสนเทศที่เกี่ยวกับความรู้เทคโนโลยีต่างๆ จากสื่อมวลชน ซึ่งได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สิ่งตีพิมพ์ต่างๆ และภาพยนตร์ ดังนั้นสื่อมวลชนจึงเป็นช่องทางหนึ่งของการสื่อสารที่เชื่อมโยงระหว่าง ผู้ส่งสาร ได้แก่ หน่วยงาน องค์กรต่างๆ กับผู้รับสาร ซึ่งได้แก่ เยาวชน และประชาชนที่มีจำนวนมาก ดังนั้น สื่อมวลชนจึงเป็นเครื่องมือในการศึกษาเป็นอย่างดี

สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อบุคคลต่างๆ ในสังคมมาก สามารถทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านความรู้ เจตคติ และความคิดต่อบุคคล เรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ เช่น รายการต่างๆ จากสื่อมวลชนที่มีเนื้อหาประทับใจจะกลายเป็นตัวชี้นำในการใช้ชีวิต ค่านิยม ความใฝ่ฝัน ความทะเยอทะยานของเด็กและผู้ใหญ่ก็จะได้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ การดำเนินธุรกิจรวมทั้งข้อคิด หลักธรรมบางประการในการดำเนินชีวิตจากสื่อมวลชน

(1.3) นิสัยรักการอ่าน คือ ความพึงพอใจ ชื่นชอบที่จะอ่านหนังสือและสื่อการอ่านประเภทต่างๆ แม้จะมีอุปสรรคต่อการอ่านก็ไม่ย่อท้อและอ่านอย่างสม่ำเสมอ อ่านได้ทุกโอกาส ทุกสถานที่ไม่ปล่อยเวลาว่างหรือไปทำกิจกรรมอื่นจนละเลยการอ่าน การอ่านยังมีอิทธิพลต่อจิตใจและความประพฤติของผู้อ่านด้วย ทำให้ได้รับความรู้ ความคิด เข้าใจชีวิตและสังคมมากขึ้น

2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางบ้าน หมายถึง การเสริมแรงของผู้ปกครอง ได้แก่การที่ผู้ปกครองของนักเรียนแสดงออกในลักษณะต่างๆ อาทิเช่น การกวดขัน การพูดคุย การแนะนำ การส่งเสริมและอื่นๆ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเอาใจใส่การเรียน ผู้ปกครองที่ให้ความเอาใจใส่และกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน มีส่วนทำให้นักเรียนมีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน การส่งเสริมด้านการเรียนของนักเรียน ผู้ปกครองทำได้หลายลักษณะ เช่น การช่วยเหลือ ให้คำแนะนำขณะที่นักเรียนทำการบ้าน ปลูกจิตสำนึกให้เห็นประโยชน์ของการเรียน ส่งเสริมให้นักเรียน เรียนในสิ่งที่ตัวเองสนใจซึ่งอาจทำได้โดยการจัดหาหนังสือ หรือให้นักเรียนไปเรียนพิเศษ หรือทำกิจกรรมวิชาการที่เขาสนใจตลอดจนการสนับสนุนด้านการเงิน

3. ปัจจัยด้านโรงเรียน

ปัจจัยด้านโรงเรียนประกอบด้วย การเตรียมการสอน การสอน การใช้สื่อการสอนและการเสริมแรง การเตรียมการสอนนับว่าเป็นภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งของครูผู้สอน เพราะครูจะต้องศึกษาหลักสูตร คู่มือการสอน กำหนดรูปแบบการสอน ทำแผนการสอน จัดเตรียมการเรียนการสอน เตรียมสื่อการเรียนการสอนเพื่อให้การสอนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

การสอนของครูในโรงเรียน การสอนเป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รายละเอียดของเนื้อหาวิชา เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามที่หลักสูตรกำหนด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรยึดหลักว่ากระบวนการเรียนมีความสำคัญเท่ากับเนื้อหา นักเรียนเป็นผู้ค้นหาความรู้ สรุปและตัดสินใจด้วยตนเอง โดยครูจะมีหน้าที่เป็นเพียงผู้คอยให้คำแนะนำเท่านั้น และควรสอนโดยใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติควบคู่กับทฤษฎี

การใช้สื่อการสอน สื่อการสอนนับว่ามีบทบาทสำคัญเพราะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายและรวดเร็ว ช่วยพัฒนาความคิดและทักษะด้านต่างๆ ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูควรเลือกใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาและลักษณะของนักเรียน

การเสริมแรง ซึ่งได้แก่ การเสริมหรือให้กำลังใจ (Reinforcement) หากนักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ ได้ถูกต้อง เหมาะสม ครูควรให้การเสริมแรงด้วยการชมเชยด้วยวาจาหรือให้รางวัลเพื่อให้นักเรียนเกิดความภูมิใจและมีกำลังใจ หรือมีความพยายามมุมานะในการเรียนให้ประสบผลสำเร็จ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และลักษณะการเรียนรู้ของตัวผู้เรียน ประกอบด้วย สิ่งที่อยู่รอบตัวผู้เรียน เป็นส่วนสำคัญทำให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ ดังนั้นบุคคลผู้ใกล้ชิดผู้เรียน คือ ครอบครัว ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการอ่าน สร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน เปิดโอกาส แนะนำให้ผู้เรียนรู้จักรับสารจากสื่อมวลชนต่างๆ ในด้านโรงเรียน ครูควรเสริมแรงให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะใฝ่รู้ ด้วยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้น่าสนใจ ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ อยากเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน ได้ลงมือฝึกปฏิบัติด้วยตัวเองมากที่สุด

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การเรียนรู้จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นกับองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้วยวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสำเร็จของผู้เรียนเป็นสำคัญการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นี้ ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีเมื่อได้เป็นผู้ปฏิบัติ มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มีรูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและการสร้างบรรยากาศที่สนุกสนาน ตื่นเต้น มีชีวิตชีวา ได้เรียนรู้ในสิ่งที่มีความหมาย สอดคล้องกับความต้องการความสนใจของตนเอง มีประโยชน์และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สว่าง วาทีนุกิจ (2542) การเรียนรู้ของนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จากสิ่งแวดล้อมทุกอย่างที่มีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนมิได้เรียนจากครูเพียงอย่างเดียว โดยนักเรียนอาจจะเรียนรู้ได้จากการคิดด้วยตนเอง การอ่านหรือการค้นคว้าด้วยตนเอง เรียนรู้จากเพื่อนหรือชุมชน

นักการศึกษาหลายท่านมีความเห็นว่า ในการจัดการศึกษาควรจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระ สามารถที่จะเลือกเรียนได้ตามความถนัดและตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติ ฝึกคิด ค้นคว้าทดลอง โดยมีผู้สอนคอยเอาใจใส่ ให้คำแนะนำ และช่วยเผลือเป็นรายบุคคล ทำให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาความรู้ และทักษะต่างๆ ได้เต็มศักยภาพของตน

สายวรุณ บุญคง (2538) เสนอว่า วิธีการเรียน ควรเน้นการฝึกปฏิบัติโดยผ่านกิจกรรมต่างๆ การจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่พึงประสงค์นั้น การเรียนรู้อาจเกิดขึ้นได้จากกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ

จากความเห็นดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีนั้น ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียนในสิ่งที่สนใจ มีประโยชน์ต่อตนเอง เรียนรู้ด้วยการทำกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนเองได้เต็มที่ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปี 2542 ที่มุ่งเน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติปี 2542 (2542) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ในมาตรา 24 ว่าด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

(6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือ กับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2524) ได้กล่าวว่า แนวคิดการเรียนรู้ควรจะเป็นการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง คือ

(1) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมักมีความคิดเป็นของตนเอง เข้าเรียนอย่างเต็มใจไม่มีใครบังคับ สมัครใจที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดีกว่าผู้ที่ถูกบังคับให้เข้าเรียน การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

ผู้เข้าเรียนมีจุดประสงค์หรือเป้าหมายที่แน่นอน มีแรงจูงใจ ผู้เรียนมักจะนำสิ่งที่ได้ ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า

(2) กระบวนการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง คือวิธีการเรียนรู้และกระบวนการทางจิตวิทยา โดยที่ผู้เรียนจะต้องรับผิดชอบตนเอง ไม่พึ่งพาผู้อื่นและพัฒนาตนเองไปสู่การรู้จักการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้นั้น ต้องคำนึงถึงวิธีการต่างๆที่หลากหลายและมีความเหมาะสม สภาพแวดล้อม การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระ เป็นกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับความสนใจ เน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ และส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นได้ผู้ปฏิบัติ ฝึกคิด ค้นคว้าทดลอง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้และทักษะต่างๆ ได้เต็มศักยภาพ

ตอนที่ 2 การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

2.1 ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง มาจากภาษาอังกฤษว่า Self-Directed Learning โดยมีผู้ให้ความหมายไว้ต่างๆดังนี้

สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน (2526) ได้ให้ความหมายว่าการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง เป็นการเรียนในลักษณะที่ผู้เรียนเป็นผู้ที่เสาะแสวงหา ขวนขวายศึกษาด้วยตนเองโดยไม่มีใครบังคับ เป็นการเรียนที่เกิดจากความพอใจที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน

นรินทร์ บุญชู (2532) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง คือขั้นตอนการศึกษาของบุคคล เริ่มจากความตั้งใจมีจุดมุ่งหมาย มีการวางแผน มีทักษะในการค้นคว้า และประเมินผลอยู่ตลอดเวลา

สมคิด อิสระวัฒน์ (2538) ได้ให้ความหมายว่าการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มด้วยตนเอง ผู้เรียนรู้ถึงความต้องการที่จะเรียนรู้ กำหนดเป้าหมาย สามารถแสวงหาแหล่งการเรียนรู้ เลือกรูปแบบและวิธีการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับตนเองและประเมินผลการเรียนรู้นั้น

พิทักษ์ อักษร (2540) ได้ให้ความหมายว่าการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง คือ กระบวนการศึกษา ค้นคว้า และหาวิธีการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนสามารถคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้ด้วยตนเอง กำหนดรูปแบบและวิธีการที่จะใช้ในการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายที่เหมาะสมและชัดเจนตรงตามความสามารถ รวมทั้งกำหนดเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการเรียน โดยอาจได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น

อดุลย์ วิริยเวชกุล (2541) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการขี้นำตนเองเป็นความสามารถของผู้เรียนในการแสวงหาคำตอบต่อสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อาจจะได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นบ้าง เช่น การขอคำแนะนำในการหาแหล่งข้อมูลที่จะนำไปสู่การค้นหาคำตอบที่ต้องการ แต่ข้อมูลความรู้ต่างๆ นั้น ผู้เรียนจะต้องแสวงหามาด้วยตนเอง

ชิดชงค์ ส. นันทนาเนตร (2542) ได้ให้ความหมายว่าการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองนั้น ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการเรียนรู้และสามารถที่จะกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ และประสิทธิผลที่เกิดขึ้น

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2543) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่น การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองในที่นี้ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ คือ

(1) การวิเคราะห์และกำหนดความต้องการ

(2) การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน

(3) การแสวงหาแหล่งวิธีการและกิจกรรมการเรียน

(4) กำหนดวิธีการประเมินผล

ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ (2544) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองนั้น ผู้เรียนริเริ่มด้วยความต้องการของผู้เรียนเอง มีส่วนในการกำหนดเป้าหมายและกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น รวมทั้งการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเองในที่สุด

Knowles (1975) ให้คำนิยามไว้ว่า การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง คือกระบวนการที่ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการวิเคราะห์ ความต้องการในการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้จากบุคคล หรือเอกสาร การเลือกและเสริมแผนการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียน ซึ่งอาจจะได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นหรือไม่ก็ตาม

Boud (1982) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง หมายถึง วิธีการที่ผู้เรียนกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้จากความต้องการของตนเอง กำหนดทิศทางและความรับผิดชอบในการเรียนด้วยตนเอง ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใดๆ และไม่คำนึงถึงระดับอายุของผู้เรียน

Griffin (1983) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง เป็นการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายไปสู่การพัฒนาทักษะความสามารถในการเรียนรู้ของตัวเอง ความสามารถในการปฏิบัติ และการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งในตนเองและสมาชิกของกลุ่มการเรียนที่ร่วมมือกัน การเรียนรู้เป็นเฉพาะบุคคลและพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของตนเอง

Brookfield (1984) การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง หมายถึงการที่ผู้เรียนตั้งใจแสวงหาความรู้ โดยกำหนดเป้าหมายการเรียนที่ชัดเจน กำหนดรูปแบบกิจกรรมและวิธีการเรียนของตน รวมทั้งเลือกวิธีการประเมินผลการเรียนรู้

Dixon (1992) การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง หมายถึง กระบวนการที่ผู้เรียนแต่ละคนได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นหรือไม่ก็ได้ โดยวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้และกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ ระบุบุคคลที่เกี่ยวข้อง สื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนรู้ แหล่งความรู้ และประเมินผลการเรียนรู้

นักการศึกษาบางคนใช้คำที่ต่างกันแต่มีความหมายที่เหมือนหรือใกล้เคียง ได้แก่

(1) การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

(2) การศึกษาด้วยตนเอง

(3) การสอนตนเอง

(4) การเรียนรู้อย่างอิสระ

(5) การเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

การใช้คำต่างๆ เหล่านี้ขึ้นอยู่กับการเน้นความสำคัญของส่วนที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ เช่น การวางแผนการเรียน หรือวิธีการเรียน เป็นต้น แต่ในส่วนหลักหรือความหมายจะมีความคล้ายคลึงกัน นั่นคือเป็นการศึกษาค้นคว้าและชี้นำตนเองจนเกิดการเรียนรู้ได้ในที่สุด

จากคำจำกัดความดังกล่าวสรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากความคิดริเริ่มหรือความต้องการของผู้เรียนเอง โดยผู้เรียนจะกำหนดเป้าหมายในการเรียนและรับผิดชอบกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ตั้งแต่การวางแผน กำหนดเนื้อหา การเลือกแหล่งเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรมการเรียน ตลอดจนการประเมินการเรียน โดยจะเป็นความพึงพอใจและแรงจูงใจของผู้เรียนแต่ละบุคคล

2.2 ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

มนุษย์ต้องเผชิญความเปลี่ยนแปลงของสังคมสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะในสภาวการณ์ปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมาย ส่งผลต่อความเป็นอยู่และการใช้ชีวิต ความเปลี่ยนแปลงของสังคมนับวันจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และซับซ้อนมากขึ้นการศึกษาจะเป็นเครื่องมือที่จะช่วยเตรียมให้ทุกคนมีความพร้อม มีภูมิคุ้มกันคุ้มกันที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างเท่าทัน และสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม (สุมาลี สังข์ศรี, 2544) แนวโน้มของการจัดการศึกษาในอนาคตมุ่งเน้นเรื่องของอิสรภาพในการเรียนรู้ โอกาสในการเรียนรู้

ความหลากหลายในการเลือกที่จะเรียนรู้ และการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งนี้เนื่องจาก

(1) วิชาการและความรู้ต่างๆ ในโลกปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้นคำจำกัดความของการศึกษาจะต้องไม่เป็นเพียงการถ่ายทอด หรือส่งผ่านความรู้จากผู้สอนไปยังผู้เรียนเท่านั้น จุดประสงค์หลักของการศึกษาจะต้องเป็นการพัฒนาทักษะของการ แสวงหาความรู้ผู้ที่มีการศึกษาจะต้องมิใช่ผู้ที่มีแต่ความรู้พื้นฐานทางวิชาการหรือวิชาชีพเท่านั้น แต่จะต้องมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ อย่างชำนิชำนาญไปตลอดชีวิต

(2) การศึกษาไม่จำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้นเฉพาะในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเท่านั้น การเรียนรู้ในชีวิตของคนจะต้องเรียนจากสิ่งที่บุคคลกระทำ ประสบการณ์ทุกประสบการณ์คือ ประสบการณ์การเรียนรู้ ทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตของคนคือ แหล่งความรู้ทั้งสิ้น นอกจากนี้ความก้าวหน้าทางวิชาการ และเทคโนโลยี ในปัจจุบัน ทำให้สื่อและเทคโนโลยีประเภทต่างๆ ได้รับการพัฒนาเจริญก้าวหน้ามาก ทำให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารในแต่ละมุมโลกสามารถสื่อสารได้อย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ สื่อ และเทคโนโลยีจะช่วยเชื่อมโยงกลุ่มเป้าหมายให้เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ได้มากขึ้น สะดวกขึ้น คนสามารถเลือกที่จะเรียนรู้และรับความรู้ได้ตามความสามารถและความพร้อมเพื่อนำความรู้มาปรับปรุงชีวิตและสังคมของตนให้ดีขึ้น

(3) การศึกษาจะต้องไม่จำกัดอยู่เฉพาะในวัยเด็กเท่านั้น การศึกษา คือ การเรียนรู้ตลอดชีวิต สิ่งที่เรียนตอนเด็กๆ ควรจะเป็นทักษะการแสวงหาความรู้ การใช้ความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติ และคุณค่า ที่มีความสุขและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

(4) การเรียนรู้ในแบบที่ผู้เรียนมีอิสรภาพและชี้นำตนเอง สอดคล้องกับกระบวนการจิตวิทยาธรรมชาติของมนุษย์ คือ มนุษย์มีความต้องการในส่วนลึกที่จะเป็นอิสระชี้นำตนเอง และสิ่งหนึ่งที่เป็นดัชนีของการบรรลุนิติภาวะของบุคคล คือ ความสามารถในการรับผิดชอบชีวิตของตนเองและการชี้นำตนเองได้มากขึ้น

(5) การที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมเลือกในสิ่งที่ตนเองต้องการเรียน และมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีเรียนเอง ย่อมจะต้องเรียนได้ดีและเรียนรู้ได้มากกว่าผู้ที่ต้องเรียนในแบบที่ถูกกำหนดให้เรียน

(6) การเรียนการสอนแบบเน้นให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เป็นตัวของตัวเอง รู้จักการตัดสินใจและมีความรับผิดชอบในตัวเอง อันเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษา

ด้วยเหตุดังกล่าว การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องมุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง เสริมสร้างผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถในการแสวงหาข่าวสารต่างๆ ได้ทันต่อเหตุการณ์ การฝึกฝนให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการเรียนรู้ รู้จักแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการศึกษาของตนเองในระดับสูงขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิต การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะเตรียมให้ทุกคนมีความพร้อมต่อเนื่องตลอดชีวิต ที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงและสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะ

2.3 ลักษณะของผู้ที่เรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

การจัดการศึกษาจำเป็นต้องมุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถในการแสวงหาข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ได้ทันเหตุการณ์ การฝึกให้ผู้เรียนมีลักษณะใฝ่รู้ รักการเรียน แสวงหาความรู้ด้วยตนเองซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการศึกษาของตนเองในระดับสูงขึ้น และทำให้ใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นบุคคลที่จะใฝ่รู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learner) อันเป็นเป้าหมายที่นักการศึกษาในปัจจุบันคาดหวังและปรารถนา

บุคคลที่จะใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ด้วยการชี้นำตนเองอยู่เสมอนั้น นักการศึกษาได้กล่าวว่าควรมีลักษณะดังนี้

สมคิด อิสระวัฒน์ (2538) ได้อธิบายว่า ผู้เรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง ควรมีลักษณะต่างๆ ดังต่อไปนี้

(1) ผู้เรียนจะต้องมีความสมัครใจในการที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีเจตนาที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง

(2) ผู้เรียนจะต้องบอกได้ว่าสิ่งที่ตนเองต้องการเรียนคืออะไร ข้อมูลและทักษะใดบ้างที่จำเป็น มีเป้าหมายที่ชัดเจน รู้วิธีการประเมินผล ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้จัดการ การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ด้วยตนเอง ผู้เรียนมีความสามารถในการตัดสินใจ มีความรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ในการเป็นผู้เรียนที่ดี

(3) ผู้เรียนจะต้องรู้วิธีการที่จะเรียน นั่นคือผู้เรียนควรทราบขั้นตอนการเรียนรู้ของตนเอง

(4) ผู้เรียนจะต้องมีแรงจูงใจในการเรียน และร่วมมือกับผู้อื่นเพื่อที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้

(5) ผู้เรียนจะต้องมีการวางแผนระบบการเรียน รู้จักนำการเรียนมาประยุกต์ รู้สึกชื่นชมและสนุกสนานไปกับการเรียนรู้

(6) ผู้เรียนจะต้องรู้จักการเรียนรู้จากข้อผิดพลาดและความสำเร็จของตนเอง มีการประเมินตนเองและความเข้าใจถึงศักยภาพของตนเอง

(7) ผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการหากระบวนการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ เพื่อหาคำตอบ และรู้จักการประยุกต์ นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ และแสวงหาโอกาสในการที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

(8) ผู้เรียนมีสิทธิ์ในการแสดงความคิดเห็นส่วนบุคคล หรือความคิดเห็นที่ไม่เหมือนกับผู้สอน

(9) ผู้เรียนจะต้องมีการรวบรวมข้อมูล ที่ได้จากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสามารถนำข้อมูลที่ได้รับมา นำไปใช้ได้

คณาพร คมสัน (2540) อธิบายถึง คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของบุคคลยังก่อให้เกิดมิติ 2 ด้าน ให้กับบุคคลได้แก่

(1) มิติที่เป็นคุณลักษณะของบุคลิกภาพเป็นส่วนประกอบสำคัญในการเรียนรู้ มีอยู่ในผู้เรียนทุกคนในระดับที่ไม่เท่ากันในทุกสถานการณ์ที่เรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้แก่ผู้เรียน

(2) มิติที่เป็นกระบวนการ ได้แก่ มิติที่เป็นวิธีการเรียนการสอน ที่มีศูนย์กลางอยู่ที่กิจกรรมที่เป็นความต้องการ ความจำเป็นของผู้เรียน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ของตนเอง โดยเน้นที่ความเป็นอิสระภายใต้ขอบเขตของหลักสูตร การมีเป้าหมาย ในการเรียน การรับรู้ความสามารถทางการเรียน และวิธีการเรียนรู้ การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรับผิดชอบของผู้เรียนในการที่จะควบคุมกิจกรรมการเรียนให้บรรลุผลตามเป้าหมาย ซึ่งไม่จำเป็นจะต้องเรียนแยกจากผู้อื่น

สมคิด อิสระวัฒน์ (2541) ได้แสดงความคิดเห็นว่า ลักษณะของผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น ควรเป็นบุคคลที่เปิดโอกาสต่อการที่จะเรียนรู้ ใส่ใจในการเรียนรู้ มุ่งมั่นในการที่จะทำความเข้าใจเรื่องที่ยาก จัดเวลาที่จะใช้ในการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง รู้วิธีการเรียนและรู้แหล่งข้อมูลที่ต้องการ มีความคิดสร้างสรรค์ และมีอิสระในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง รักที่จะเรียน มีความสนุกในการค้นคว้า

ชิดชงค์ ส.นันทนาเนตร (2542) ได้ระบุว่าการที่ผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น บุคคลนั้นควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ

(1) กำหนดความต้องการการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

(2) มีทัศนคติต่อความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

(3) กำหนดเป้าหมายและสามารถเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม หรือปรับใช้วิธีการเรียนรู้ใหม่ๆ ในสถานการณ์ต่างๆ

(4) มีแรงจูงใจในการที่จะเรียนรู้

(5) มีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้

(6) รู้ว่าตนเองจะเรียนอย่างไร รู้จุดแข็งและจุดอ่อนของตนเอง

(7) มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้

Guglielmino (1977) ได้อธิบายลักษณะของผู้เรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองว่ามีองค์ประกอบ 8 ประการ คือ

(1) การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ (Openness to learning opportunities) ได้แก่ ความสนใจในการเรียนของตนเอง ความภูมิใจเมื่อตนเองเรียนสำเร็จ ชอบศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุด ยอมรับคำแนะนำในความผิดพลาดของตนเอง และมีความพยายามในการทำความเข้าใจในเรื่องที่ยาก

(2) การมีมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ (Self - concept as an effective learner) ได้แก่ ความสามารถที่จะเรียนเมื่อต้องการจะเรียน เมื่อตัดสินใจเรียนแล้ว สามารถแบ่งเวลาให้กับการเรียนได้ แม้จะมีงานอื่นมากก็ตาม โดยรู้ว่าเมื่อไรที่จะเรียน ในการเรียนสามารถหาวิธีการต่างๆ เพื่อเรียนรู้หัวข้อใหม่ๆ มีความสุขกับการแก้ปัญหายากๆ และรู้ว่าเมื่อต้องการข้อมูลจะหาได้จากที่ไหน

(3) ความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Initiative and independence in learning) ได้แก่ ความไม่ท้อถอยแม้จะยังไม่ค่อยเข้าใจในสิ่งที่กำลังอยู่ ชอบที่จะเรียน ไม่มีปัญหาในการทำความเข้าใจจากการอ่าน และสามารถทำงานด้วยตัวเองได้อย่างดี

(4) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง (Informed acceptance of responsibility for one's own learning) ได้แก่ การยอมรับตนเองว่าเป็นผู้ที่มีความฉลาดพอควร มีความเชื่อว่าการคิดอยู่เสมอว่าตนเองเป็นใคร กำลังทำอะไรเป็นสิ่งสำคัญต่อการศึกษาของตน

(5) ความรักในการเรียน (Love of learning) ได้แก่ ความชื่นชมต่อผู้ที่ศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ มีความต้องการที่จะเรียน และความต้องการให้มีเวลามากกว่านี้ มีความสนุกในการค้นคว้าและมีความกระหายในการเรียนรู้

(6) การมีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ได้แก่ ความคิดที่จะทำสิ่งต่างๆ ได้ดี สามารถแสวงหาแนวทางในการเรียนสิ่งใหม่ๆ ได้หลายช่องทาง

(7) มองอนาคตในแง่ดี (Positive orientation to the future) ได้แก่ ความต้องการที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต ชอบคิดถึงเรื่องในอนาคต คิดว่าปัญหาเป็นสิ่งท้าทาย และรู้ดีว่าตนเองต้องการเรียนอะไรเพิ่ม

(8) สามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา (Ability to use basic study skills and problem-solving skills) มีทักษะในการอ่าน การเขียน การฟัง และการจำ มีความสนุกกับการแก้ปัญหา และคิดว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทาย

Knowles (1975) ได้บรรยายลักษณะของคนซึ่งเรียนรู้ด้วยตนเองไว้มีสาระสำคัญดังนี้

(1) เข้าใจความแตกต่างในความคิดเกี่ยวกับผู้เรียนและทักษะความสามารถที่จำเป็นในการเรียนรู้

(2) สามารถที่จะสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและใช้บุคคลเหล่านั้นช่วยเหลือในการเรียนรู้ของตนเอง

(3) มีความเป็นตนเอง ไม่ขึ้นกับใครและสามารถที่จะนำตนเองได้

(4) วิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้โดยอาจได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น

(5) สามารถชี้ความต้องการการเรียนออกมาเป็นจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้

(6) สามารถโยงความสัมพันธ์กับผู้สอน ใช้ประโยชน์จากผู้สอน เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือหรือที่ปรึกษา

(7) สามารถในการหาบุคคลและแหล่งความรู้

(8) สามารถเลือกแผนการเรียนที่มีประสิทธิภาพ

(9) สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลที่ได้รับ ไปใช้ได้อย่างถูกต้อง

Boud (1982) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ว่า ต้องเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ ซึ่งสังเกตได้จากการเป็นบุคคลช่างสงสัย และชอบถาม มีความรู้สึกว่าตนมีสิทธิที่จะถาม จะไม่รับข้อตกลงหรือข้อเสนอที่ผู้อื่นหยิบยื่นให้โดยไม่ได้วิเคราะห์พิจารณา สามารถบอกสิ่งที่ตนสนใจได้ มีเป้าหมาย หลักการ และสามารถวางแผนการเรียนของตนได้จากจุดมุ่งหมายและความต้องการของตนเองได้อย่างอิสระ สามารถเลือกการแสดงออกทางความคิด หรือจุดหมายของตนอย่างอิสระ สามารถสรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ตนสนใจได้ และควบคุมดูแลการกระทำและเจตคติของตนเองได้

Brockett & Hiemstra (1991) ได้ศึกษาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สรุปได้ว่า คุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เป็นบุคลิกลักษณะที่มีอยู่ในบุคคลทุกคน ซึ่งจะมีอยู่ในระดับมากหรือน้อยแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์เรียนรู้ของบุคคลสามารถช่วยเหลือสนับสนุนให้บุคคลมีศักยภาพในการนำตนเองเพิ่มขึ้นได้

Candy (1991) ได้อธิบายเกี่ยวกับคุณลักษณะของบุคคลที่มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ว่าเป็นบุคลิกลักษณะส่วนตัวของผู้เรียนที่ผู้จัดการศึกษาต้องการให้เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียน ควรประกอบด้วย การมีทักษะการอ่าน การแสวงหาข้อมูล และการนำไปใช้ การตั้งเป้าหมายการเรียน ความสามารถในการบริหารเวลา พฤติกรรมการตั้งคำถาม มีทักษะในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และสามารถตรวจสอบความเข้าใจและประเมินตนเองได้

Dohnen (1996) ได้อธิบายว่าผู้เรียนต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีความตั้งใจและความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองมีความสามารถในการสื่อสารและการเรียนรู้ที่จะทำงานกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

Yu (1998) ได้อธิบายเกี่ยวกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ว่าควรประกอบด้วย ทักษะการแก้ปัญหา การเปิดรับความคิดใหม่ การริเริ่มการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และพบว่า ผู้เรียนที่มีความพร้อมต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองชอบที่จะมีส่วนร่วมในการเลือกความต้องการเรียน วางแผนและปฏิบัติการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

Simon (2000) ได้กล่าวว่าผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะการเรียนรู้พื้นฐานและทัศนคติที่ดีในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

Blumberg (2000) ได้อธิบายเกี่ยวกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า บุคคลนั้นควรมีทักษะในการตัดสินใจ เลือกสิ่งที่ต้องการเรียนได้ด้วยตนเอง สามารถวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อให้การเรียนรู้ของตนดำเนินไปตามลำดับขั้นตอนที่วางแผนไว้ มีทักษะการบริหารเวลาให้เหมาะสมกับตนเอง รู้จักแสวงหาแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจ ผู้สอนแนะนำให้ผู้เรียนได้รู้จัก และเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจเลือกแหล่งเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมตรงกับสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ ถือได้ว่าเป็นทักษะองค์รวมของการจัดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถจัดได้หลายวิธี เช่น กระบวนการกลุ่ม การอภิปรายกลุ่มย่อย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนแต่ละรายได้มีโอกาสอธิบาย ถึงวิธีการเลือกแหล่งเรียนรู้ ที่ตนได้ตัดสินใจเลือก ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ได้รับความรู้จากการสรุปอภิปรายเป็นต้น

กระบวนการเหล่านี้จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ใหม่ จากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย โดยที่ผู้เรียนสามารถประเมินสมรรถภาพของตนเอง และการได้รับการประเมินจากกลุ่มเพื่อนได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ผู้ที่เรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง ควรมีลักษณะต่างๆ ดังนี้ มีความสมัครใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้วิธีที่จะเรียนมีแรงจูงใจภายใน มีความพยายามในการหาวิธีการใหม่ๆ มีการรวบรวมข้อมูลจากการได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เป็นบุคคลที่เปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ มีความสนใจในการเรียนรู้ ชอบศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม จัดเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม มีความรักในการเรียนรู้และมีความคิดสร้างสรรค์

2.4 ขั้นตอนของการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองมีขั้นตอนต่างๆ หลายขั้นตอน ตามที่ สุทธิรัตน์ รุจิเกียรติกำจร (2540-2541) ได้เสนอขั้นตอนของการเรียนรู้ด้วยตนเองดังนี้ คือ กำหนดความต้องการจุดมุ่งหมายของการเรียน เลือกกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ทำกิจกรรมปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรม และประเมินผล การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นวงจรที่นำไปสู่การเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น ในเป้าหมายการเรียนลำดับถัดไปตามวงจรของกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง

กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน (2543) ได้ระบุขั้นตอนที่สำคัญๆ ของการเรียนรู้ด้วยตนเองมีดังนี้

(1) วิเคราะห์และกำหนดความต้องการในการเรียนรู้

(2) กำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้

(3) กำหนดแหล่งวิทยาการเพื่อการเรียนรู้

(4) เลือกวิธีการเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้

(5) รวบรวมข้อมูล จัดระบบข้อมูล สร้างองค์ความรู้

(6) ประเมินผลการเรียนรู้

Knowles (1975) กล่าวว่าขั้นตอนของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่

(1) การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดสภาพให้เป็นบรรยากาศที่เป็นอิสระ โดยให้ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ให้เกียรติ เคารพในกฎเกณฑ์ร่วมกัน รวมทั้งจัดสถานที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้

(2) การวางแผนร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

(3) การวินิจฉัยความต้องการทางการเรียน

(4) การกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ร่วมกัน

(5) การกำหนดและเลือกยุทธวิธีที่ทำให้บรรลุเป้าหมาย

(6) การดำเนินกิจกรรมตามแผนและแบบที่กำหนดไว้

(7) การประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

Whitehead (1977) ได้เสนอว่า ขั้นตอนของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบ

(1) ปลุกเร้าความสนใจ รูปแบบของการรับรู้ต่อสิ่งแปลกใหม่ที่น่าสนใจ และมีความท้าทาย

(2) เรียนรู้รายละเอียด เป็นวิธีการเรียนรู้อย่างมีระบบ มีการคิด วิเคราะห์ ตรวจสอบข้อเท็จจริง เพื่อให้ความรู้ที่มีแบบแผน

(3) หาข้อสรุป เป็นช่วงเวลาที่เกิดความรู้ เกิดความเข้าใจ หาข้อสรุป และสามารถที่ปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

Candy (1991) นำเสนอขั้นตอนของการเรียนรู้ด้วยตนเองมี 6 ขั้นตอน คือ

(1) ระบุสิ่งที่ควรจะเรียน

(2) ระบุความต้องการในการเรียนรู้

(3) สร้างจุดประสงค์การเรียนรู้

(4) กำหนดแผนการเรียน

(5) ดำเนินตามแผนการเรียนที่วางไว้ให้บรรลุผลสำเร็จ

(6) ประเมินประสิทธิภาพการเรียนรู้ของตนเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ขั้นตอนที่สำคัญของการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง ประกอบด้วย วิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ เลือกวิธีการ กิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้

2.5 การพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

นักการศึกษาสามารถสนับสนุน หรือ กระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพ และความสามารถของผู้เรียนเกี่ยวกับการชี้นำตนเองให้สูงขึ้นได้ด้วยวิธีการต่างๆ ดังที่ Candy (1991) ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

(1) การใช้ประโยชน์จากความรู้เดิมของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนสำรวจตนเองว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรมาแล้วบ้าง เช่น การทำแผนที่ความคิด โดยให้ผู้เรียนใช้ความพยายามอธิบายความคิด ตัวอย่าง ความสัมพันธ์ของเนื้อหา ความรู้เดิมที่ผู้เรียนเข้าใจ ออกมาเป็นแผนภาพหรือแผนผังและโยงไปถึงความคิดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง แผนที่ความคิด รับการพิสูจน์ว่าเป็นวิธีที่มีประโยชน์ในการช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาชัดเจนขึ้น เป็นต้น

(2) การกระตุ้นให้เกิดการชี้นำตนเองในระดับที่สูงขึ้น เช่น การให้ผู้เรียนตระหนักถึงผลลัพธ์ของการเรียนรู้ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กับวิธีการที่ผู้เรียนเลือกที่จะใช้ ตามความสนใจของแต่ละคน และการลดความก้าวก่ายในสิทธิและความเป็นตัวของตัวเองของผู้เรียน

(3) การเพิ่มทักษะการตั้งคำถามและตอบคำถามโดยผู้เรียน เช่น การตั้งคำถามประเภทสอบถามความคิดเห็น ซึ่งผู้เรียนสามารถตอบได้อย่างหลากหลาย

(4) การพัฒนาความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการสะท้อนความคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์ จากประสบการณ์ของผู้เรียน

(5) การเพิ่มทักษะในการอ่านและการเขียนให้สูงขึ้น การอ่านหนังสือ ทั้งหนังสือวิชาการ สารคดี และบันเทิงคดี จะช่วยให้บุคคลเข้าใจโลกได้กว้างไกลยิ่งขึ้น ทำให้เข้าใจสถานการณ์ที่ได้รับและทำให้เกิดวิสัยทัศน์ที่หลากหลาย

(6) การควบคุมความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองให้สูงขึ้น หากผู้เรียนเกิดความล้มเหลวในการเรียนรู้ อาจเนื่องมาจากความไม่คุ้นเคยหรือไม่มีข้อมูล ความไม่สอดคล้องภายในเนื้อหาหรือความไม่สอดคล้องกับความรู้เดิมของผู้เรียน เป็นต้น เมื่อเผชิญกับปัญหาเหล่านี้ ผู้เรียนควรจะมองข้ามปัญหาและดำเนินการเรียนรู้ต่อไป หรืออาจจะหยุดคิดพิจารณาลองตั้งสมมติฐานแล้วหาทางแก้ไขต่อไป หรืออาจหาผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ มาช่วยให้คำแนะนำ เป็นต้น

(7) การสร้างบรรยากาศแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยจะเกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้ทักษะการช่วยเหลือพื้นฐาน ต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และผู้อำนวยความสะดวก เช่น การยอมรับและเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น ผู้อำนวยความสะดวกมีการติดต่อสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกมั่นใจในตนเอง รู้สึกสบายใจ การแสดงความพอใจเมื่อการพัฒนาตนเองของผู้เรียนเป็นไปตามเป้าหมาย การให้กำลังใจ และการให้คำแนะนำ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จะช่วยเสริมให้มีการชี้นำตนเองเพิ่มมากขึ้นในหมู่ผู้เรียนที่ทำงานร่วมกัน

Mezirow (1991) สรุปการส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้ชี้นำตนเองนั้น ต้องดำเนินการดังนี้

(1) ลดการให้ผู้เรียนพึ่งพาผู้สอนหรือผู้อำนวยความสะดวก

(2) ช่วยให้ผู้เรียนคำนึงถึงความจำเป็นของการเรียนรู้

(3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจการใช้แหล่งความรู้ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประสบการณ์ของผู้อื่น

(4) ส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้จากปัญหาของผู้เรียนอื่น

(5) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ ต่อจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ การวางแผนและการประเมินผลด้วยตนเอง

(6) ส่งเสริมให้ผู้เรียน รู้จักการตัดสินใจที่จะเลือกเรียนในวิชาต่างๆ เพื่อให้เป็นทางเลือกในการเรียนรู้ต่อไป

(7) ส่งเสริมให้ผู้เรียนวิเคราะห์สิ่งต่างๆ จากประสบการณ์ทั้งหมดที่ผ่านมา

(8) ช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นปัญหาและแก้ไขปัญหาได้โดยง่าย และจะต้องคำนึงถึงตนเองและส่วนรวมด้วย

(9) ส่งเสริมให้ผู้เรียน รู้จักที่จะเรียนรู้การมองตนเอง

(10) สนับสนุนให้ผู้เรียนมีมโนทัศน์แห่งตน โดยจัดบรรยากาศที่ส่งเสริม หรือกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การมองสะท้อนกลับ และใช้กระบวนการทำงานกลุ่มเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

(11) ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ การมีส่วนร่วมและวิธีการในการวางแผนโครงการใช้แบบจำลองและสัญญาการเรียน (Learning Contract)

(12) ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจทางเลือกหรือการตัดสินใจ และการกระตุ้นให้ผู้เรียนเลือกสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง

ชิดชงค์ ส. นันทนาเนตร (2542) อธิบายสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นอาจใช้วิธีการได้หลายลักษณะ สรุปดังนี้

(1) การเรียนรู้จากกลุ่มเพื่อน (Peer Learning Group) คือ การที่แต่ละคนนำประสบการณ์มาแบ่งปันกัน ในบางครั้งเรื่องของตนเองอาจจะเป็นแบบอย่างให้กับเพื่อนได้ และในทางตรงกันข้ามเรื่องของเพื่อนก็อาจจะเป็นแบบอย่างให้แก่ตัวเอง พร้อมกันนี้ อาจมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้สอนหรือผู้อำนวยความสะดวกและผู้เรียนในกลุ่มเดียวกันด้วย

(2) สัญญาการเรียน (Learning Contract) เป็นข้อตกลงที่กำหนดขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนรายบุคคล เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัยในและมีความรับผิดชอบต่อตนเอง มีความเป็นตัวเอง โดยการให้ผู้เรียนแสวงหาความสนใจที่แท้จริง และให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ “สัญญาการเรียน” จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเป็นตนเองและพึ่งพาตนเองได้เป็นอย่างมาก

(3) ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Preparation of Self-directed Learning) การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นเรื่องภายในจิตใต้สำนึกของผู้เรียน เป็นการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ภายในตัวผู้เรียนมากกว่าการจัดการภายนอก ดังนั้น ผู้เรียนต้องเรียนด้วยความสมัครใจ

(4) ทัศนะเกี่ยวกับเวลา (Time Commitment) การกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนกับกิจกรรมต่างๆ สามารถที่จะทำให้ผู้เรียนเห็นถึงคุณค่าของเวลาในการที่จะเรียนรู้ และการนำไปใช้ได้ทันที

(5) ประโยชน์ของการเรียนรู้ (Perceived Benefits) หากการเรียนรู้เป็นการแก้ปัญหา ไม่ใช่เป็นแค่การจดจำเนื้อหา ก็จะทำให้ผู้เรียนมีความสามารถที่จะนำตนเองได้ การจัดกระบวนการเรียนการสอนจึงจำเป็นที่จะต้องตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะความรู้ที่จำเป็นให้ทันต่อเหตุการณ์และสถานการณ์ในปัจจุบัน

การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง ในสมัยก่อนนับได้ว่าเป็นเรื่องของการศึกษาผู้ใหญ่ แต่ในความเป็นจริงสามารถนำมาใช้ได้กับทุกกลุ่มอายุ และทุกระดับการศึกษาปัจจุบันนักการศึกษาต่างยอมรับว่า ผู้เรียนที่มีความใฝ่รู้และพยายามเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่ตนสนใจ หรือผู้เรียนที่มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้เรียนที่สามารถเรียนรู้ได้ดีกว่าผู้เรียนตามการชี้นำของผู้อื่นเพราะการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความสนใจของผู้เรียน ส่วนผู้สอนจะมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกและชี้แนะให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมและปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองก็ยังเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเองได้ดี ทั้งนี้เพราะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะต้องมีแหล่งค้นคว้า มีสื่อและอุปกรณ์ที่สามารถเรียนรู้ได้ การจัดสภาพแวดล้อมที่ดีและเหมาะสมของสถานศึกษาจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงแหล่งความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ในการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์เอกสารจากนักการศึกษา ในเรื่องคุณลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

ลักษณะของผู้ที่เรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง	ชิดชงค์ ส.นันทนาเนตร (2542)	สมคิด อิสระวัฒน์ (2541)	วิภาภรณ์, ประนอม และสุชาดา (2542)	สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2546)	Skager (1978)	Knowles (1975)	Guglielmino (1977)	Boud (1982)	Rydell (1983)	Blum berg (2000)
การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้		✓	✓	✓	✓		✓			✓
มโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง		✓		✓			✓			
ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
ความรักในการเรียน	✓	✓					✓		✓	
ความคิดสร้างสรรค์		✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
มองอนาคตในแง่ดี	✓	✓		✓		✓	✓			✓
สามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา	✓	✓		✓		✓	✓		✓	

จากตารางการวิเคราะห์เอกสารจากนักการศึกษา ในเรื่องคุณลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง ใน 8 ประเด็น คือ 1) การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ 2) มโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ 3) ความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง 4) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง 5) ความรักในการเรียน 6) ความคิดสร้างสรรค์ 7) มองอนาคตในแง่ดี 8) สามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

ผู้ใหญ่มีวิธีเรียนรู้ได้หลากหลายวิธี แต่การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองเป็นวิธีการเรียนรู้ที่นำมาใช้กับกลุ่มผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ เนื่องจากการเรียนรู้เริ่มต้นจากผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียน เป็นวิธีที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้ใหญ่และสอดคล้องกับนวัตกรรมใหม่ๆ ทางการศึกษาในปัจจุบัน

Heimstra and Brockett (1991) ได้อธิบายแนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเองว่าเป็นบุคลิกลักษณะที่มีอยู่ในบุคคลทุกคน อาจอยู่ในระดับมากน้อยต่างกันขึ้นอยู่กับสถานการณ์การเรียนรู้ของบุคคลนั้นและความช่วยเหลือให้บุคคลนั้นมีศักยภาพในการนำตนเองเพิ่มขึ้น ดังนั้นการที่ผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ดีควรมีองค์ประกอบ หรือคุณสมบัติบางประการที่สามารถพัฒนาขึ้นด้วยตนเอง ด้วยวามช่วยเหลือจากครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง

Garrison (2004) ได้อธิบายถึงแนวคิดการเรียนรู้ด้วยตนเองว่าเป็นผลจากการผลักดันของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ

(1) แรงจูงใจ จะเป็นจุดที่ริเริ่มและดำรงรักษาความพยายามที่มุ่งสู่การเรียนรู้ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในการที่จะทำให้บุคคลริเริ่มที่จะเรียนและก้าวหน้าสู่กระบวนการเรียนรู้นั้นๆ

(2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยภายในของบุคคลเป็นกระบวนการเรียนรู้ของบุคคลการพัฒนาด้านสติปัญญา

(3) การจัดการ/การควบคุมตนเองซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอกของบุคคล ได้แก่การควบคุมงานหรือกิจกรรมที่ต้องการทำ

นอกจากนี้แล้ว Garrison ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นอย่างมาก เพราะทำให้เกิดความคิดริเริ่มที่จะเรียน และสามารถดำรงการศึกษาต่อเนื่องไปสู่ความสำเร็จในการเรียนรู้ได้

3.2 ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองตามแนวความคิดของ Guglielmino

ความพร้อมในการเรียน เป็นสภาวะของบุคคลในการที่จะเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างบังเกิดผล ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองจึงเป็นลักษณะของผู้ที่อยู่ในสภาวะที่จะสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้อย่างบังเกิดผลด้วยความคิดริเริ่ม ใฝ่เรียนรู้ของตนเอง

Guglielmino (1977) ได้ศึกษาระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้สร้างเครื่องมือวัดความพร้อม และนำเครื่องมือนี้ไปทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย นำคำตอบที่ได้มาวิเคราะห์รายข้อ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งประกอบด้วยบุคลิกภาพ 8 องค์ประกอบ ตามแนวคิดของ Guglielmino ได้แก่ การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ การมีมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ความรักการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ การมองอนาคตในแง่ดี ความสามารถในการใช้ทักษะทางการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา ซึ่งบุคลิกภาพ 8 องค์ประกอบ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ (Openness to learning opportunities) ได้แก่ ความภูมิใจเมื่อเรียนสำเร็จ ความสนใจในการเรียน ชอบศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุด ยอมรับคำแนะนำในความผิดพลาดของตนเอง และมีความหมายในการทำความเข้าใจในเรื่องที่ยากๆ

(2) มโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ (Self-concept as an effective learner) ได้แก่ ความสามารถที่จะเรียนเมื่อต้องการจะเรียน เมื่อตัดสินใจเรียนแล้วสามารถแบ่งเวลาให้กับการเรียนได้แม้จะมีงานอื่นมากก็ตาม โดยรู้ว่าเมื่อไรที่จะเรียน ในการเรียนสามารถหาวิธีการต่างๆ เพื่อเรียนรู้หัวข้อใหม่ๆ มีความสุขกับการแก้ปัญหาที่ยากๆ และรู้ว่าเมื่อต้องการข้อมูลจะไปหาได้จากที่ไหน

(3) ความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Initiative and independence in learning) ได้แก่ ความไม่ท้อถอยแม้จะไม่ค่อยเข้าใจในสิ่งที่กำลังทำอยู่ ชอบที่จะเรียน ไม่มีปัญหาในการทำความเข้าใจจากการอ่าน และสามารถทำงานด้วยตนเองได้อย่างดี

(4) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน (Informed acceptance of responsibility for one's own Learning) ได้แก่ การยอมรับตนเองว่าเป็นผู้ที่มีความฉลาดพอควร มีความเชื่อว่าการคิดอยู่เสมอว่าตนเองเป็นใคร กำลังทำอะไรเป็นสิ่งสำคัญต่อการศึกษาของตน

(5) ความรักในการเรียน (Love of learning) ได้แก่ ความชื่นชมต่อบุคคลที่ศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ มีความต้องการที่จะเรียนและปรารถนาให้มีเวลามากกว่านี้ มีความสนุกสนานในการค้นคว้าและมีความกระหายในการเรียนรู้

(6) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ได้แก่ มีความคิดที่จะทำสิ่งต่างๆ ได้ดี สามารถหาแนวทางในการเรียนสิ่งใหม่ๆ ได้หลายทาง

(7) มองอนาคตในแง่ดี (Positive orientation to the future) ได้แก่ ความต้องการที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต ชอบคิดถึงเรื่องในอนาคต คิดว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทายและรู้ดีว่าตนเองต้องการเรียนอะไรเพิ่มเติม

(8) สามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา (Ability to use basic study skills and problem-solving skills) มีทักษะในการอ่าน การเขียน การฟัง และการจำ มีความสนุกกับการแก้ปัญหา และคิดว่าปัญหาเป็นสิ่งท้าทาย

สรุปได้ว่า ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นลักษณะของผู้ที่อยู่ในสภาวะที่จะสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ และจากการศึกษาของ Guglielmino พบว่าองค์ประกอบของความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองมี 8 ด้าน คือ การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ การมีมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ความรักการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ การมองอนาคตในแง่ดี สามารถในการใช้ทักษะทางการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา

ตอนที่ 4 การเรียนรู้ของผู้ใหญ่

การเรียนรู้ของผู้ใหญ่มีความแตกต่างจากการเรียนรู้ของเด็ก รูปแบบวิธีการสอนผู้ใหญ่จึงควรที่จะใช้รูปแบบวิธีการสอนที่เฉพาะเจาะจง แตกต่างจากรูปแบบวิธีการสอนเด็ก Knowles (1975) ได้เรียกการเรียนรู้ของผู่ใหญ่นี้ว่า Andragogy

4.1 ลักษณะของผู้ใหญ่

เมื่อการถึงคำว่า “ผู้ใหญ่” มักหมายถึง บุคคลที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะตามกฎหมาย เป็นบุคคลที่จบการศึกษา ทำงาน มีรายได้เป็นของตนเอง มีครอบครัว คนรับผิดชอบชีวิตและพึ่งพาตนเองได้ ฯลฯ

กลุ่มนักวิชาการการศึกษาผู้ใหญ่ได้อธิบายความหมายของคำว่าผู้ใหญ่ ไว้แตกต่างกันดังนี้

สมคิด อิสระวัฒน์ (2543) กล่าวว่า ผู้ใหญ่คือบุคคลที่มีอาชีพ มีรายได้ รับผิดชอบชีวิตของตนเอง และมีบทบาทหน้าที่ ที่หลากหลาย

Havighurst (1972) กล่าวว่า ผู้ใหญ่คือบุคคลซึ่งมีอาชีพ มีการเลือกคู่ครอง เริ่มต้นมีครอบครัว มีบทบาท หน้าที่ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความแข็งแกร่งด้านสุขภาพ

Maslow (1976) กล่าวว่า ผู้ใหญ่คือบุคคลที่มีความเห็นว่าตนเองเป็นผู้ใหญ่ มีความเป็นอิสระ สามารถพึ่งพาตนเองได้มากกว่าเด็ก มีประสบการณ์ในชีวิต และสามารถชี้นำตนเองได้

Knowles (1978) กล่าวว่า ผู้ใหญ่คือบุคคลที่มีอิสระและมีเอกลักษณ์ของตนเองจากประสบการณ์ส่วนตัว

Draves (1986) กล่าวว่า ผู้ใหญ่คือบุคคลที่มีความแตกต่างในเรื่องของประสบการณ์ เจตคติ การรับรู้ และความคิด โดยแต่ละบุคคลจะมีการรับรู้ตามวิธีการของแต่ละบุคคล

จากที่กล่าวมาข้างตน สรุปได้ว่า ผู้ใหญ่ คือ บุคคลที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง มีประสบการณ์ มีวุฒิภาวะ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

Knowles (1978) ได้กล่าวถึงความแตกต่างผู้ใหญ่และเด็ก ไว้ 4 ประการ คือ

(1) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง (Self-concept) ผู้ใหญ่มีความเป็นตัวของตัวเอง คิดว่าตนเองสามารถชี้นำตนเองได้ ไม่ชอบให้ใครบอก (ถ้าตนเองไม่ต้องการ) หรือบีบบังคับ เพราะคิดว่าตนเองสามารถตัดสินใจด้วยตนเองได้ ในขณะที่เด็กต้องพึ่งพาผู้ใหญ่ ต้องทำตามที่ผู้ใหญ่ต้องการ เพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนเองต้องปรารถนา

(2) ประสบการณ์ (Experience) ผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากกว่าเด็ก เนื่องจากมีอายุที่มากกว่า ผ่านสิ่งต่างๆมามากกว่า มีโอกาสในการสะสมสิ่งต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต จากประสบการณ์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ทำให้ผู้ใหญ่ มีความสามารถในการชี้นำตนเอง ในขณะที่เด็กมีประสบการณ์น้อยกว่า ต้องการคำแนะนำ คำชี้แนะจากผู้ใหญ่

(3) ความพร้อมที่จะเรียน (Readiness to learn) ผู้ใหญ่มีความพร้อมที่จะเรียนมากกว่าเด็ก เนื่องมาจาก ผู้ใหญ่มีความต้องการที่จะเรียน เพราะเห็นว่าสิ่งที่เรียนเป็นสิ่งที่สำคัญ ดังนั้นผู้ใหญ่จึงมีความพร้อมที่จะเรียนมากกว่าเด็ก ในขณะที่เด็กเรียนเพราะตนเองถูกบังคับ หรือเรียนเพราะทุกคนเรียน

(4) ทัศนะเกี่ยวกับเวลาและเป้าหมายการเรียนรู้ (Time Perspectives) ผู้ใหญ่มีความตระหนักอยู่ตลอดว่า เหลือเวลาไม่มาก เป้าหมายในการเรียนรู้ จึงควรเป็นสิ่งที่สามารถเอาไปใช้ได้และเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ในชีวิตตนเอง ลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ จึงเน้นเรื่องที่เป็นปัญหามากกว่าเรื่องทั่วๆ ไป

Smith (1982) มีความเห็นว่าผู้ใหญ่และเด็กมีความแตกต่างกัน ดังนี้

(1) การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้ใหญ่มีหลายบทบาท มีภาระความรับผิดชอบ ดังนั้น เวลาของผู้ใหญ่ที่จะแบ่งให้การเรียน อาจทำได้ไม่เต็มที่เพราะต้องใช้เวลาในการปฏิบัติหน้าที่อื่น เวลาเป็นสิ่งมีค่าสำหรับผู้ใหญ่ ในขณะที่เด็กไม่ได้คิดเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ เด็กจะใช้เวลาในการเล่น หรืออยู่ที่โรงเรียน มีหน้าที่เรียนเพียงอย่างเดียว ผู้ใหญ่มองว่าการลงทุนเรื่องเวลามีความสำคัญ เช่นเดียวกับเรื่องของเงินและความพยายาม การเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จึงคำนึงถึง ประโยชน์เป็นสำคัญ

(2) ประสบการณ์ จากบทบาทและความรับผิดชอบต่างๆ ทำให้ผู้ใหญ่มีประสบการณ์ มากมาย ในขณะทีเด็กจะมีประสบการณ์เพียงการเรียนในโรงเรียน

(3) ขั้นตอนการพัมนาในช่วงชีวิต ผู้ใหญ่ผ่านขั้นตอนการพัฒนาในช่วงชีวิตมากกว่าเด็ก ในขณะที่เด็กอาจผ่านเพียง 1-2 ขั้น

(4) ความวิตกกังวลและความรู้สึกขัดแย้ง ผู้ใหญ่มักจะมีความวิตกกังวล และกลัวการ เปลี่ยนแปลง สิ่งที่ผู้ใหญ่ต้องการคือ ความปลอดภัย ในขณะที่เด็กไม่มีความรู้สึกกลัว จึงมีความ กล้าที่จะทำ

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่า ผู้ใหญ่และเด็กมีสิ่งที่แตกต่างกันอยู่มาก ในกระบวนการจัดการ เรียนรู้จะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ โดยการจัดการเรียนรู้ผู้ใหญ่จะต้อง นึกถึงความแตกต่างของผู้ใหญ่เป็นสำคัญ เนื่องจาก ผู้ใหญ่สามารถชี้นำตนเองได้ มีประสบการณ์ มีความต้องการที่จะเรียน มีเป้าหมายในการเรียนรู้ และเวลาเป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้จึงต้อง เป็นการเรียนรู้ที่มีประโยชน์ และสามารถเอาไปใช้ได้ในทันที

4.2 รูปแบบการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

อาชัญญา รัตนอุบล (2551) กล่าวว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่เกิดมาจาก

(1) การเรียนรู้จากสภาพการณ์ทางธรรมชาติ ผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้จากสภาพทางธรรมชาติ เช่น การยืนใต้ต้นไม้สบายกว่าการยืนตากแดด

(2) การเรียนรู้ที่เกิดจากสภาพการณ์ของสังคมที่มีอยู่โดยทั่วไป สภาพการณ์ของสังคมที่มีอยู่โดยทั่วไป เช่น การเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมทางสังคม จากสภาพของสังคมประจำวัน การอ่านหนังสือพิมพ์ ดูโทรทัศน์ เป็นต้น

(3) การเรียนรู้ที่เกิดจากสภาพการณ์ของการจัดการเรียนการสอน มีการจัดลำดับการเรียนรู้อย่างมีจุดหมายและต่อเนื่อง มีการจัดสภาพการเรียนการสอนเพื่อเกิดการเรียนรู้อย่างตั้งใจ

Burman (1969) กล่าวว่า การเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นภายในห้องเรียน ภายในโรงเรียนหรือภายในสถาบันการศึกษาเสมอไป แต่การเรียนรู้อาจเกิดได้หลายวิธี ดังนี้

(1) การเรียนรู้โดยบังเอิญ (Random or Incidental Learning) การเรียนรู้แบบเกิดขึ้นโดยบังเอิญ ไม่ได้เกิดจากความตั้งใจ อาทิเช่น นายโดมยืนคอยเพื่อนบริเวณหน้าร้านสะดวกซื้อ มีพ่อค้ายืนทำขนมเบื้องขาย ระหว่างรอเพื่อน นายโดมมองดูพ่อค้าทำขนมเบื้องจนรู้วิธีการทำ นายโดมสอบถามวิธีการผสมแป้งจากพ่อค้า พ่อค้าใจดีจำได้ว่าเป็นนักร้องก้บอกอย่างไม่ปิดบัง นายโดมจึงรู้วิธีการทำขนมเบื้อง ลักษณะแบบนี้เรียกว่า “การเรียนรู้โดยบังเอิญ”

(2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-directed Learning) การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นวิธีการเรียนรู้ด้วยความตั้งใจของผู้เรียน มีความต้องการที่จะเรียนรู้ในเรื่องนั้น ผู้เรียนหาวิธีการต่างๆ ในการเรียนรู้ หลังจากนั้น มีการประเมินผลของการเรียน เช่น น.ส.หยา อยากรู้เรื่องการทำขนมเค้กจึงไปสมัครเรียนกับสถาบันขนมเค้กนานาชาติ เมื่อเรียนแล้ว น.ส.หยากลับมาลองทำขนมเค้กที่บ้านแล้วให้คนที่บ้านทาน ปรากฏว่า คนในบ้านชมว่าขนมเค้กอร่อย น.ส.หยาปลื้มใจและภูมิใจมาก

การเรียนรู้ของ น.ส.หยา เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองไม่ได้มีใครบังคับ สังเกตได้ว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองจะเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความสำคัญต่อสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว บุคคลที่สามารถปรับตนเองให้ทันตามความก้าวหน้าทางสังคมได้ จะทำให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าและประสบความสำเร็จได้อย่างดี

(3) การเรียนรู้โดยกลุ่ม (Collaborative Learning) การเรียนรู้โดยกลุ่ม เกิดจากการที่ผู้เรียนรวมกลุ่มกัน แล้วเชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาบรรยาย ทำให้สมาชิกมีความรู้เรื่องที่วิทยากรพูด เช่น สมาคมพ่อค้า – แม่ค้า ชาวตลาดนครปฐม เชิญเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาบรรยายให้สมาชิกฟัง เรื่อง “การบริหารจัดการความสะอาดและสุขอนามัยในตลาดสด” สมาชิกสมาคมพ่อค้า – แม่ค้าชาวตลาดนครปฐมจึงมีความรู้เรื่องการบริหารจัดการความสะอาดและสุขอนามัยในตลาดสด การเรียนแบบนี้เป็นการรวมกลุ่มกันแบบไม่เป็นทางการหลังจากเรียนไม่มีการแจกวุฒิบัตร และไม่มีการสอบแต่อย่างใด เรียนเนื่องจากต้องการที่จะรู้ และเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการช่วยกันของสมาชิกในกลุ่ม

(4) การเรียนรู้จากสถาบันการศึกษา (Formal Learning) การเรียนรู้จากสถาบันการศึกษาเป็นการเรียนแบบเป็นทางการ มีหลักสูตรการประเมินผลและระเบียบการเข้าศึกษาที่ชัดเจน ผู้เรียนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ เมื่อปฏิบัติครบถ้วนตามเกณฑ์ก็จะได้รับปริญญา หรือประกาศนียบัตร

Cross (1996) ได้แบ่งรูปแบบการเรียนรู้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

(1) การเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนต่างๆ ซึ่งจัดขึ้นโดยหน่วยงาน การเรียนรู้ในกลุ่มนี้จัดขึ้นเพื่อให้ได้ประกาศนียบัตร ผู้จัดได้แก่หน่วยงานในท้องถิ่น วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย โรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ โดยหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อเพิ่มทักษะ ความสามารถให้กับบุคคล

(2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้ใหญ่สมัครใจและมีความพยายามที่จะเรียนรู้ ผู้ใหญ่เหล่านี้มีแนวโน้มที่จะเป็นบุคคลที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจะมีลักษณะเป็นคนที่สนใจ ขวนขวายตลอดเวลา

(3) การเรียนรู้จากสถาบันการศึกษา ผู้เรียนจะเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาซึ่งมีหลักสูตร วิธีการวัดผลต่างๆ ที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติตาม

Smith (1982) เสนอว่าวิธีการเรียนรู้อาจแบ่งได้ 3 วิธี

(1) การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ด้วยตนเองมีลักษณะเด่นคือ ผู้เรียนมีความเป็นตัวของตัวเอง มีความยืดหยุ่น เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ใช้ได้ดีเมื่อผู้เรียนมีแรงจูงใจสูง และหัวข้อที่เรียนไม่ยากจนเกินไป

(2) การเรียนรู้โดยกลุ่ม การเรียนรู้โดยกลุ่มมีลักษณะเด่นคือ ผู้เรียนพบว่าบุคคลอื่นมีความสนใจและความต้องการที่เหมือนกัน วิธีการเรียนรู้แบบนี้ใช้ได้ดีเมื่อผู้เรียนต้องการแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นของวิธีการเรียนรู้แบบนี้คือ ลักษณะของบุคคลที่เป็นผู้นำยังไม่เหมาะสม ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคลและปัญหาเรื่องการสื่อสาร

(3) การเรียนรู้จากสถาบันการศึกษา การเรียนรู้โดยสถาบัน มีลักษณะเด่นคือ มีผู้เชี่ยวชาญทำหน้าที่กำกับดูแล มีอุปกรณ์ต่างๆ จำนวนเพียงพอ วิธีการเรียนรู้แบบนี้ใช้ได้ดีเมื่อต้องการความรู้ในลักษณะเชิงลึกหรือเมื่อต้องการวุฒิบัตร

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ผู้ใหญ่มีรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย อาทิเช่น การเรียนรู้โดยบังเอิญ การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้โดยกลุ่ม การเรียนรู้จากสถาบันการศึกษา โดยการเรียนรู้แต่ละรูปแบบนั้น มีลักษณะเด่นที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับตัวผู้เรียนที่จะต้องเลือกใช้รูปแบบการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับลักษณะการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อให้ตนเองสามารถบรรลุเป้าหมายทางการเรียนที่ตั้งไว้

ตอนที่ 5 แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

5.1 ความหมาย

การศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความสำคัญและจำเป็นมากขึ้นในทุกประเทศเพราะการศึกษามิได้สิ้นสุดลงเมื่อคนก้าวพ้นโรงเรียน หรือการศึกษาไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะกลุ่ม เพศหรืออายุ แต่การศึกษาต้องสร้างโอกาสให้ผู้ที่สนใจและต้องการเข้าเรียน สามารถที่จะเรียนได้ตามความจำเป็นและด้วยเหตุนี้ การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงเกิดขึ้นและพัฒนาอย่างต่อเนื่องและได้รับการตอบสนองมากขึ้น การศึกษานอกระบบโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้บริการแก่ประชาชนทุกเพศ ทุกอายุ และตอบสนองต่อความต้องการของแต่ละบุคคลได้ (วรรัตน์ อภินันท์กูล, 2549)

ฉะนั้นเป็นการยากที่จะนิยามคำว่าการศึกษานอกระบบโรงเรียน ทั้งนี้เพราะกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีจำนวนมากและหลากหลาย หากกำหนดเพียงนิยามเดียวให้ครอบคลุมกิจกรรมทั้งหมดย่อมเป็นการยาก ดังนั้นจึงต้องระมัดระวังในการกำหนดคำนิยามเพื่อหลีกเลี่ยงการเข้าใจผิด หากใช้มิติต่างๆ ซึ่งเป็นบริบทของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ก็อาจอธิบายได้ใน 6 มิติ (วรรัตน์ อภินันท์กูล, 2549) คือ

(1) ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

(2) หลักสูตรที่เป็นทางเลือกหลากหลายและยืดหยุ่น

(3) มีความสัมพันธ์อย่างเป็นกันเองของผู้เกี่ยวข้อง

(4) มีการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น

(5) เรียนแล้วนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที

(6) มีโครงสร้างเข้มงวดน้อยกว่าโรงเรียน

ดังนั้น นักการศึกษาในประเทศไทยและต่างประเทศจึงได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้มายมายดังนี้

โกวิท วรพิพัฒน์ (2516) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึงกิจกรรมที่จัดอยู่นอกเหนือจากระบบการศึกษาในโรงเรียนภาคปกติ เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถทั้งในด้านความรู้ทั่วไปและวิชาชีพ ให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีอาชีพและทำหน้าที่พลเมืองให้ดีขึ้น

บรรจง ชูสกุลชาติ (2522) สรุปความหมายไว้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนคือการศึกษาที่พยายามจะจัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือคนซึ่งผิดหวังในระบบโรงเรียน หรือไม่มีโอกาสที่จะเข้าในระบบโรงเรียน หรือไม่ได้รับความเสมอภาค และให้ความสมหวังในการศึกษาเพื่อดำรงชีวิตอยู่รอดปลอดภัยและดำรงอยู่อย่างเป็นสุขในสังคม

สุนทร สุนันท์ชัย (2524) ได้ให้ความหมายว่า นิยามของการศึกษาในทางสังคมวิทยา คือ การถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ความคิดที่ผู้ใหญ่กระทำต่อผู้เยาว์ เพื่อให้ผู้เยาว์มีความสามารถที่จะรับบทบาทของผู้ใหญ่ในอนาคต

รัตนา พุ่มไพศาล (2528) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการศึกษาสำหรับผู้ขาดโอกาส ที่จะศึกษาเล่าเรียนภาคปกติ เป็นการศึกษาที่จัดให้แก่ประชาชาชน เขาจะได้ศึกษาเล่าเรียนสิ่งต่างๆ ตามที่เขาต้องการเรียน

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2529) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบของโรงเรียนเป็นกิจกรรมทางการศึกษาใดๆที่จัดขึ้นอย่างมีระบบ แต่จัดขึ้นนอกเหนือระบบโรงเรียนภาคปกติ ทั้งนี้ไม่ว่าจะแยกออกเป็นกิจกรรมหนึ่งต่างหาก หรือเป็นส่วนสำคัญของกิจกรรมหลักก็ตาม โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้บริการต่อประชากรให้ได้รับการเรียนรู้ทั้งเยาวชนและผู้ใหญ่

สุรกุล เจนอบรม (2541) ได้ให้คำจำกัดความว่าเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นนอกเหนือจากระบบโรงเรียนปกติ มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีทั้งที่เป็นกิจกรรมเดี่ยวหรือเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมอื่น หน่วยงานที่จัดเป็นได้ภาครัฐและเอกชน

อุดม เชยกีวงศ์ (2544) กล่าวว่า เป็นกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดวิธีการจัดระยะเวลา การวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสำเร็จการศึกษา โดยรายละเอียดของเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีสัมพันธ์กับสภาพปัญหาในปัจจุบัน

สุมาลี สังข์ศรี (2545) ได้ให้ความหมาย ว่าหมายถึง การศึกษาที่จัดให้แก่บุคคลทุกเพศทุกช่วงวัย ไม่จำกัดพื้นฐานการศึกษา อาชีพ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารต่างๆ เพื่อเป็นรากฐานในการดำรงชีวิตและการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้ให้ความหมายว่า เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหา และหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นและมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

อาชัญญา รัตนอุบล (2551) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดขึ้นโดยบุคคล หน่วยงาน และสถาบันต่างๆ ในสังคม โดยมุ่งจัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ภาคปกติ เพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ และทัศนคติที่พึงประสงค์ของกลุ่มเป้าหมายต่างๆ โดยยึดหลักการที่ว่า เป็นการสนองความต้องการ ความสนใจ และแก้ปัญหาให้แก่กลุ่มเป้าหมายนั้น

Coombs (1974) กล่าวว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่ไม่ได้จัดขึ้นในระบบการศึกษาปกติ โดยมุ่งเน้นกลุ่มผู้เรียนเป็นสำคัญ

Knowles (1984) นักการศึกษาผู้ใหญ่ผู้มีชื่อเสียง ได้ให้ความหมายว่าเป็นกระบวนการที่ผู้ใหญ่ได้เรียนรู้ต่อไปหลังจากที่ได้ออกจากโรงเรียนภาคปกติไปแล้ว โดยสถาบันต่างๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ

จากนิยามความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนดังที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นให้กับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย โดยไม่มีการกำหนดช่วงอายุ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน สามารถจัดขึ้นได้ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน หน่วยงาน หรือองค์การใดๆ มีความยืดหยุ่นในการกำหนดรูปแบบ วิธีการ ระยะเวลาในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และสามารถตอบสนองความต้องการ ตลอดจนสามารถช่วยแก้ปัญหาของกลุ่มเป้าหมายได้

5.2 ปรัชญาและแนวคิด

ผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้ให้อธิบายเกี่ยวกับปรัชญา และแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ในความหมายต่างๆดังต่อไปนี้

สุรกุล เจนอบรม (2533) ให้แนวคิดว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการได้อย่างเต็มที่ จึงต้องหารูปแบบของการศึกษาใหม่ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ซึ่งเป็นการศึกษาของมวลชน เปิดให้ชนกลุ่มใหญ่ได้ศึกษาเล่าเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน จึงเป็นการเลือกใหม่ในการพัฒนาประเทศ

ปฐม นิคมมานนท์ และคณะ (2543) กล่าวว่ากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความเป็นทางการน้อยกว่า หรือมีความยืดหยุ่นมากกว่าการศึกษาในระบบโรงเรียน ด้วยเหตุนี้การศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงมีโครงสร้างที่ไม่ตายตัว มีความอ่อนตัว และคล่องตัวมากกว่าการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งลักษณะที่เป็นทางการน้อย หรือมีความยืดหยุ่นมากนี้เองถือว่า

เป็นข้อได้เปรียบของการศึกษานอกระบบ โดยลักษณะแห่งความยืดหยุ่นของการศึกษานอกระบบที่สำคัญในด้านต่างๆ มีดังนี้

(1) ความยืดหยุ่นด้านเวลาเรียน เนื้อหาส่วนใหญ่จะถูกแบ่งออกเป็นหน่วยย่อยๆ ให้เหมาะสมกับเวลา ความต้องการและความจำเป็นของผู้เรียน โดยอาจจัดหลักสูตรสั้นหรือยาวก็ได้ซึ่งคำนึงถึงผู้เรียนเป็นหลักสำคัญ นอกจากนี้การศึกษานอกระบบยังสามารถเปิดสอนในเวลาที่แตกต่างกัน เช่น เวลาเช้า กลางคืน หรือเปิดสอนวันหยุดเพื่อเอื้อต่อผู้เรียน

(2) ความยืดหยุ่นด้านสถานที่เรียน การศึกษานอกระบบไม่ได้เจาะจงแน่นอนว่าจะต้องทำการสอนในโรงเรียนเสมอไป อาจจัดกิจกรรมขึ้นในโรงเรียน หรือจัดในสถานที่อื่นก็ได้ความเหมาะสมหรือแล้วแต่ความสะดวกเท่าที่สามารถหาได้ ทำให้สถานที่เรียนของการศึกษานอกระบบจึงจัดได้หลายสภาพ ตามความสะดวก และตามลักษณะของกิจกรรม

(3) ความยืดหยุ่นด้านตัวผู้เรียน การศึกษานอกระบบเป็นการจัดบริการให้แก่บุคคลหลายช่วงวัย ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ โดยอาจจัดขึ้นเพื่อบุคคลช่วงวัยใดช่วงวัยหนึ่งเฉพาะหรืออาจไม่จำกัดช่วงวัยก็ได้

(4) ความยืดหยุ่นด้านตัวผู้สอน การเรียนการสอนในกิจกรรมการศึกษานอกระบบส่วนใหญ่จะใช้วิทยากรที่หลากหลาย อาจเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในอาชีพแขนงต่างๆซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นครูที่สอนเป็นประจำในหน่วยงานนั้น

(5) ความยืดหยุ่นด้านวิธีเรียน การศึกษานอกระบบมีการใช้วิธีการสอน วิธีการเรียนที่แตกต่างกันไม่จำเป็นต้องเรียนในห้องเรียนเท่านั้น อาจจะเรียนผ่านสื่อต่างๆหรือเรียนที่บ้านก็ได้

(6) ความยืดหยุ่นด้านผู้จัดบริการองค์กรหรือหน่วยงานที่ให้บริการ การศึกษานอกระบบมีความหลากหลาย นับตั้งแต่องค์กรที่รับผิดชอบการศึกษาโดยตรง หน่วยงานอื่นหรือเอกชนก็สามารถจัดได้

(7) ความยืดหยุ่นด้านระเบียบ และกฎเกณฑ์ต่างๆ กิจกรรมการศึกษานอกระบบจะมีการกำหนดกฎเกณฑ์ และระเบียบการปฏิบัติอย่างหลวมๆไม่ตายตัว ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสมควรด้วยเหตุ และผล นอกจากนี้ยังต้องอยู่บนพื้นฐานที่ให้เกียรติซึ่งกันและกัน

อาชัญญา รัตนอุบล (2544) อธิบายว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนประกอบด้วยลักษณะต่างๆดังนี้

(1) ประชากรเป้าหมาย จัดให้แก่ผู้ที่อยู่นอกโรงเรียน โดยไม่คำนึงถึงอายุของผู้เรียน ผู้เรียนมาจากทุกกลุ่มอายุ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นผู้ที่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ มีภารกิจด้านการประกอบอาชีพอยู่แล้ว รวมทั้งผู้ที่พลาดโอกาสจากการศึกษาภาคปกติอีกด้วย กิจกรรมที่จัดโดยทั่วๆ ไป แล้วจะไม่มีกำหนดพื้นความรู้เดิมของผู้เรียน

(2) โครงสร้างและการบริหารงาน มีโครงสร้างที่ยืดหยุ่นได้ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่จัดขึ้นของแต่ละหน่วยงาน และจะมีลักษณะที่เป็นอิสระต่อกัน เนื่องจากมาจากหลายสังกัด การบริหารระดับท้องถิ่น จะมีบทบาทมากขึ้น และส่วนใหญ่จะดำเนินการภายใต้หน่วยงานของรัฐบาล หน่วยงานธุรกิจ องค์การ สมาคม และมูลนิธิต่างๆที่ให้ความสำคัญต่องานการศึกษานอกระบบโรงเรียน

(3) ปรัชญาการศึกษา มีปรัชญาการจัดการศึกษาที่ยึดหลักการเรียนรู้เพื่อชีวิตจริง ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการเรียนรู้ เพื่อการทำงาน เน้นการศึกษาที่เน้นให้ความรู้จักคิด รู้จักตัดสินใจ

(4) วัตถุประสงค์ เป็นวัตถุประสงค์ทางการศึกษา ที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงภายใต้ระยะเวลาที่กำหนดไว้อันสั้น โดยมุ่งหวังให้เป็นผลของการเปลี่ยนแปลงโดยทันที และมีความสมบูรณ์ในตนเอง สนองความต้องการ การเรียนรู้ที่เป็นปัจจุบันหรืออนาคตอันใกล้ของบุคคลและสังคม

(5) หลักสูตรและเนื้อหาวิชา หลักสูตรมีลักษณะที่เป็นเนื้อหาตรงกับความต้องการของส่วนบุคคล ส่วนใหญ่แล้วมักเป็นหลักสูตรระยะสั้น เพื่อมุ่งสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ ไปใช้ได้ทันทีทันใด และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาที่ตนกำลังประสบอยู่ได้อย่างเหมาะสม ด้วยเหตุนี้ทำให้ส่วนใหญ่แล้วผู้เรียนจะร่วมกับผู้สอนกำหนดหลักสูตรตามที่ตนสนใจและเนื้อหาวิชาที่เน้นการลงมือปฏิบัติ

(6) การเรียนการสอน และวิธีการเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสนับสนุนแหล่งวิทยาการ และภูมิปัญญา ท้องถิ่นมาประยุกต์ไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ ด้วยเหตุนี้คุณสมบัติของผู้สอนจึงไม่จำกัดวุฒิ หากอาศัยผู้ที่มีความชำนาญด้านต่างๆ มาเป็นผู้สอนในลักษณะของวิทยากรผู้ให้ความรู้เฉพาะเรื่อง และเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะยืดหยุ่นและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับการเรียนการสอน และวิธีการจัดกลุ่มผู้เรียนก็จะจัดให้สนับสนุนบรรยากาศที่จะสามารถเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ได้ดี เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และไม่เน้นแบบแผนที่เคร่งครัดมากเกินไป

(7) การลงทุนและค่าใช้จ่าย เป็นการลงทุนที่ประหยัด โดยใช้ทรัพยากรและบุคลากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนด้วยเหตุนี้ จึงไม่มีการกำหนดค่าใช้จ่ายในการเรียนการสอนไว้อย่างแน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น

(8) ระยะเวลา เวลาของการเรียน การสอนจะมีความยืดหยุ่นเป็นไปตามลักษณะของเรื่องที่จะศึกษา และลักษณะของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่จัดขึ้น ซึ่งสามารถเรียนได้ในเวลาราชการนอกเวลา ตอนเย็น ตอนกลางคืน หรือช่วงใดช่วงหนึ่งก็ได้ตามสะดวก และความเหมาะสมของผู้เรียน โดยไม่กำหนดเวลาไม่แน่นอน สามารถเรียนได้ตลอดชีวิต สำหรับระยะเวลาที่ใช้เรียนจะเป็นระยะเวลาช่วงสั้น โดยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

(9) สถานที่ ไม่มีสถานที่ หรือสถาบันอย่างเป็นทางการแน่นอนตายตัว โดยสามารถใช้สถานที่ที่เหมาะสมกับสภาพชุมชน ตามความสะดวกและโอกาสของผู้สอนและผู้เรียน เช่นบ้าน โรงเรียน ศาลาวัด ใต้ร่มไม้ เป็นต้น

(10) ผลที่ได้รับ ผู้เรียนอาจจะได้รับใบประกาศ วุฒิบัตร หรือประกาศนียบัตร แต่อย่างไรก็ดี สิ่งต่างๆเหล่านี้ก็ไม่ใช่สิ่งจำเป็นหรือเป็นสิ่งสำคัญเท่ากับการได้รับและนำความรู้ไปใช้ประโยชน์เพื่อแก้ปัญหาของตนเองต่อไป

สุมาลี สังข์ศรี (2545) กล่าวว่า เป็นการนำปรัชญาหลายปรัชญามาประยุกต์ผสมผสานเข้าด้วยกัน ซึ่งปรัชญาต่างๆ ที่นำมาเป็นหลัก ได้แก่ ปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิต ปรัชญาพิพัฒนาการนิยม ปรัชญามนุษยนิยม คิดเป็นและปรัชญาทางพระพุทธศาสนา โดยหลักการจัดการศึกษานอกระบบยึดหลักการ ดังต่อไปนี้

(1) ความครอบคลุมทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย

(2) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา

(3) การเปิดโอกาส การสร้างโอกาส และการขยายโอกาสทางการศึกษา

(4) สนองความต้องการของบุคคลและสังคม

(5) การจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้แก่กลุ่มเป้าหมาย และให้กลุ่มเป้าหมายมีสิทธิเลือก

(6) มีความยืดหยุ่น และสามารถเข้าถึงได้ง่าย ลดกฎระเบียบ ขั้นตอนต่างๆและเปิดโอกาสสำหรับทุกกลุ่มเป้าหมาย

(7) จัดบริการให้ใกล้ตัว เข้าถึงตัวผู้เรียน เช่นการใช้สื่อประเภทต่างๆ มีแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน

(8) จัดกิจกรรมให้มีความผสมกลมกลืนกับวิถีชีวิต ไม่ให้แปลกแยกไปจากการดำเนินชีวิต

(9) จัดกิจกรรมให้มีความต่อเนื่อง

(10) สร้างแรงจูงใจ สร้างนิสัยใฝ่เรียน ใฝ่รู้ ให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย

(11) ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของประชาชน

(12) ให้ชุมชนเป็นรากฐานของการเรียนรู้ โดยเริ่มที่ชุมชน และชุมชนเป็นหลักในการดำเนินการ

(13) เน้นการเรียนรู้จากสภาพปัญหา

(14) เปลี่ยนภาพของการศึกษาในห้องเรียน การท่องจำ การบอกความรู้ มาเป็นภาพของการรวมความรู้จากการดำเนินชีวิต และจากสภาพปัญหาจริง

จากแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาและแนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นแนวคิดที่มีลักษณะยืดหยุ่น ไม่ตายตัวในทุกๆ ด้าน ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน โดยถือว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมุ่งให้กลุ่มเป้าหมายสามารถคิดเป็น แก้ปัญหาเป็นและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้

5.3 ประเภทการจัดกิจกรรมการศึกษา

ได้มีผู้ให้ความหมายและแบ่งประเภทการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนออกเป็นหลายด้านต่อไปนี้

สุนทร สุนันท์ชัย (2540) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ควรจัดตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มไหนต้องการอะไร อย่างไร ควรจัดอย่างนั้น กรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนต้องเป็นผู้จัดการศึกษาให้มากขึ้น โดยจัดสรรงบประมาณ หรือกองทุนโดยกระจายให้เครือข่าย องค์กรเอกชนให้มีส่วนร่วม งานการศึกษานอกระบบโรงเรียนบางอย่าง

ต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วม มิเช่นนั้นอาจเกิดความบกพร่องได้ โดยการศึกษานอกระบบโรงเรียนในทศวรรษหน้า ควรประกอบด้วย

(1) กิจกรรมสร้างทักษะทางด้านการอ่าน และการเขียน สามารอ่าน เขียน พิมพ์ คิดคำนวณได้ดี รวมทั้งการอ่านสัญลักษณ์จากคอมพิวเตอร์ การใช้อินเทอร์เนต เป็นต้น

(2) กิจกรรมเพื่อการมีทักษะการคิด

(3) กิจกรรมเพื่อสร้างคุณสมบัติเฉพาะตัวประกอบด้วยความสามารถในการใช้ทรัพยากร การมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ

สุมาลี สังข์ศรี (2545) ได้กล่าวว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการเรียนรู้เพื่อคนทุกเพศทุกวัย ดังนั้นกิจกรรมการเรียนรู้ของการศึกษานอกระบบโรงเรียน จึงต้องมีความหลากหลายเพื่อให้เกิดความสอดคล้องและเหมาะสม ดังนี้

(1) การศึกษานอกระบบโรงเรียนประเภทการศึกษาสายสามัญ จัดขึ้นเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้มีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิต ได้แก่ ความรู้ในการเขียนอ่าน การคำนวณเบื้องต้น การติดต่อสื่อสาร สังคมสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต หรือการศึกษาต่อ กิจกรรมในกลุ่มนี้ได้แก่

(1.1) การสอนอ่านเขียน ให้แก่ผู้ไม่รู้หนังสือ และผู้ลืมหนังสือ มีทั้งการสอนอ่านเขียนสำหรับประชาชนทั่วไป สำหรับชาวไทยภูเขา สำหรับประชาชนชาวไทยมุสลิม

(1.2) การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายสามัญระดับประถม มัธยมต้น และมัธยมปลาย ซึ่งเทียบเท่าการศึกษาในระบบโรงเรียนระดับประถม มัธยมต้นและมัธยมปลาย ทุกระดับมีวิธีให้เลือกได้ 3 วิธี คือ แบบชั้นเรียน แบบเรียนด้วยตนเอง และแบบทางไกล

(2) การศึกษานอกระบบโรงเรียนประเภทการให้ความรู้และทักษะอาชีพ เป็นการให้ความรู้ในวิชาชีพสาขาต่างๆ เพื่อที่จะได้นำความรู้ที่ได้มาพัฒนาอาชีพที่ทำอยู่หรือสร้างอาชีพใหม่ วิชาชีพที่เปิดสอนมีมากมายหลายสาขาทั้งด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม คหกรรม ศิลปกรรม หัตถกรรม พาณิชยกรรม เช่น ช่างไฟฟ้า ช่างซ่อมวิทยุ-โทรทัศน์ ช่างแอร์ พิมพ์ดีด คอมพิวเตอร์ ช่างยนต์ ตัดเย็บเสื้อผ้า อาหาร ขนม การเลี้ยงปลา การทำนากุ้ง การทำเครื่องจักรสาน ฯลฯ การฝึกอบรมวิชาชีพนี้จัดโดยหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน สมาคม มูลนิธิ เช่น สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมอาชีวศึกษา วิทยาลัยสารพัดช่าง กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม โรงเรียนฝึกอาชีพของเอกชน ฯลฯ โดยตัวอย่างของกิจกรรมฝึกอาชีพ ดังนี้

(2.1) การฝึกอาชีพแบบกลุ่มสนใจ ประชาชนที่มีความสนใจวิชาชีพเดียวกัน สามารถรวมตัวกันให้ได้ 15 คน แล้วแจ้งให้เจ้าหน้าที่ของการศึกษานอกระบบโรงเรียนทราบเพื่อจะได้ติดต่อประสานหาวิทยากรมาฝึกอบรมให้ การอบรมในลักษณะนี้จะใช้เวลาไม่เกิน 30 ชั่วโมง

(2.2) การฝึกอาชีพหลักสูตรประกาศนียบัตรอาชีพ (ป.อ.) เป็นการให้โอกาสแก่เยาวชนที่จบ ป.6 แล้วไม่ได้ศึกษาต่อ ได้ศึกษาสายสามัญควบคู่ไปกับการฝึกอาชีพในท้องถิ่นใช้เวลาเรียน 3 ปี ได้ประกาศนียบัตรเทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนต้น

(2.3) การฝึกอาชีพหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จัดสำหรับผู้ที่จบ ม.3 แล้วไม่มีโอกาสศึกษาต่อให้ศึกษาทั้งวิชาสามัญและฝึกอาชีพหรืออาจนำอาชีพที่ประกอบอยู่ มาเทียบโอนได้ใช้เวลาเรียน 3 ปี จบแล้วได้วุฒิ ปวช.

(3) การศึกษานอกระบบโรงเรียนประเภทให้ความรู้ทั่วไปและข่าวสารข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ ความรู้ด้านศาสนา การเมือง เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ การศึกษาในลักษณะนี้ ปัจจุบันเรียกว่า การศึกษาตามอัธยาศัย กิจกรรมในกลุ่มนี้ได้แก่

(3.1) การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้

(3.2) การให้ความรู้ ข่าวสาร ผ่านสื่อประเภทต่างๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ ฯลฯ

(3.3) การจัดตั้งที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน

(3.4) ห้องสมุดประชาชน

(3.5) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

(3.6) ศูนย์วิทยาศาสตร์

(3.7) พิพิธภัณฑ์

(3.8) ศูนย์กีฬานันทนาการ

(3.9) สวนสมุนไพร

(3.10) การจัดตั้งแหล่งความรู้ในลักษณะต่างๆ

จากประเภทการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ได้กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อการเรียนรู้สำหรับบุคคลทุกเพศทุกวัย เป็นกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นและหลากหลายในการจัดกิจกรรม เน้นการพัฒนาผู้เรียนในทุกๆ ด้าน และมีเป้าหมายให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้แก้ปัญหาชีวิตได้อย่างทันท่วงที

5.4 หลักในการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีหลักการและเหตุผลดังนี้ (สุมาลี สังข์ศรี, 2539)

(1) ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ที่พลาดโอกาส และผู้ด้อยโอกาส โดยไม่มีข้อจำกัดด้านเพศ อายุ พื้นฐานการศึกษา อาชีพ ความสนใจ ฐานะทางเศรษฐกิจ และความห่างไกล ฯลฯ ให้ได้มีโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

(2) การกระจายโอกาสทางการศึกษา จะต้องใช้รูปแบบและวิธีการต่างๆ เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาไปสู่กลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมทั่วถึง ไม่ว่าจะอยู่ในชนบทอันห่างไกล

(3) ส่งเสริมการศึกษาที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง เมื่อผู้เรียนมีความพร้อมเมื่อใดสามารถศึกษาหาความรู้ได้ตลอดเวลาสามารถศึกษาหาความรู้ได้ทุกช่วงชีวิต

(4) ความยืดหยุ่นในกฎระเบียบต่างๆ จะไม่เคร่งครัดในระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ เหมือนการศึกษาในระบบโรงเรียน ตัวอย่างเช่น เกณฑ์ด้านอายุ พื้นฐานความรู้

(5) ตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนแต่ละกิจกรรมควรจะจัดขึ้นหลังจากการสำรวจความต้องการ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มก็มีความต้องการไม่เหมือนกัน กิจกรรมก็ควรจัดให้แตกต่างกันไป

(6) มีความสัมพันธ์กับสภาพของท้องถิ่น เนื้อหาของกิจกรรมและหลักสูตรของกิจกรรมควรมีความยืดหยุ่นและมีความหลากหลาย เนื้อหา หลักสูตร จะต้องมีความยืดหยุ่นให้สอดคล้องกับสภาพสังคมแต่ละท้องถิ่น

(7) การจัดการเรียนการสอนจะต้องคำนึงถึงความหลากหลายและความแตกต่างของผู้เรียน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายประกอบไปด้วยบุคคลที่มีความแตกต่าง ทั้งเพศ วัย อายุ อาชีพ ความสนใจ ฯลฯ ดังนั้นผู้สอนจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างเหล่านี้ เลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมและความเป็นอิสระของตัวผู้เรียน

(8) มีความหลากหลายในรูปแบบศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามสะดวก เช่น อาจจะมีรูปแบบที่มีผู้สอนและผู้เรียนเต็มเวลา รูปแบบที่สอนบางเวลาและเปิดโอกาสให้ผู้เรียน บางแบบอาจจะเรียนด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปหรือเรียนจากสื่อการสอน

(9) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาให้เป็นผู้ที่คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รู้จักหาวิธีการแก้ปัญหามาทดลองแก้ปัญหา และถ้าวิธีการดังกล่าวแก้ปัญหาไม่ได้ก็จะกลับมาตั้งต้นหาวิธีการแก้ปัญหาอื่นๆมาทดลองจนกระทั่งแก้ปัญหาได้ลุล่วง

(10) บุคคลที่ให้ความรู้ อาจจะเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญจากหน่วยงานต่างๆ จากสถานประกอบการ บุคคลในท้องถิ่น เป็นต้น

(11) นำผลจากการศึกษาไปปรับใช้ได้ทันที การจัดการศึกษาจะต้องให้ผู้เรียนนำสิ่งที่ได้ไปปรับใช้ในทันที เพราะกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ประกอบอาชีพ และมีภาระที่ต้องรับผิดชอบ พวกเขาจะไม่มีเวลาเพื่อสะสมความรู้เข้าไว้หลายๆปีจึงจะนำไปใช้เหมือนนักเรียนในโรงเรียน เขาต้องการที่จะเรียนเพื่อนำความรู้ไปปรับใช้ในการทำงานได้ในทันทีทันใด

(12) เวลาและสถานที่เรียนมีความยืดหยุ่น เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการงาน ต่อครอบครัวแล้ว เพราะฉะนั้นเวลาที่จะมาเรียนก็ย่อมจะหาได้ยาก ฉะนั้นการจัดการเรียนการสอนจะจัดตามความสะดวกของผู้เรียน เช่น ที่บ้านผู้เรียน วัด ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน และที่อื่นๆอีกทั้งเวลาเรียนควรจะต้องให้เหมาะสมกับช่วงเวลาว่างของกลุ่มเป้าหมาย

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น ต้องให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมุ่งตอบสนองความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลได้มีโอกาส และได้มีส่วนร่วมในการเพิ่มระดับความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่องด้วยการชี้นำตนเอง ภายใต้การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีลักษณะสำคัญ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) ลักษณะของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีโปรแกรมการศึกษาที่จัดให้มุ่งสนองตอบความต้องการ ความสนใจ และความพร้อมของผู้เรียนแต่ละคนหรือกลุ่มบุคคล เพื่อให้บุคคลได้มีโอกาสพัฒนา เพิ่มพูน ความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง

นักการศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้สรุปลักษณะที่สำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ดังนี้ (ทองอยู่ แก้วไทรฮะ, 2544)

(1) ผู้เรียนในการศึกษานอกระบบโรงเรียนไม่มีการกำหนดอายุเหมือนกับการศึกษาในระบบโรงเรียน การเรียนขึ้นอยู่กับความสมัครใจของผู้เรียนเป็นสำคัญไม่มีการบังคับ ผู้เรียนทุกเพศ ทุกวัยและสามารถสมัครเรียนได้ตามความต้องการ

(2) หลักสูตรและเนื้อหาวิชามีความยืดหยุ่น สามารถปรับได้ตามท้องถิ่นและความสนใจของผู้เรียน

(3) ผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาอาจจะเป็นครูผู้สอนที่มีความรู้ความชำนาญและความเชี่ยวชาญ หรืออาจเป็นวิทยากรและอาสาสมัครที่มีประสบการณ์จากการประกอบอาชีพของตน

(4) รูปแบบการจัดการศึกษา ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน การจัดการศึกษาจะแตกต่างกัน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามวัตถุประสงค์

(5) การเรียนการสอน วิธีการเรียนการสอนจะแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสม บางครั้งจะจัดการเรียนการสอนเป็นชั้นเรียน แต่บางครั้งไม่เป็นชั้นเรียน แต่จัดในรูปกลุ่ม พบปะสนทนา การสาธิต การฝึกอบรม การศึกษาทางไกล ฯลฯ

(6) สถานที่ จัดให้บริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะกระจาย เปลี่ยนแปลงและโยกย้ายไปตามสถานที่ที่อำนวยให้ และเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น เช่น อาจจะจัดที่ศาลาวัด ชั้นเรียนของโรงเรียนภาคปกติ ศูนย์อนามัย ห้องสมุดประชาชน ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน สนามกีฬาใต้ร่มไม้ เป็นต้น

(7) หน่วยงานและสถาบันที่รับผิดชอบ มีทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งสถาบันการศึกษาต่างๆ

(8) ระยะเวลา ขึ้นอยู่กับลักษณะของวิชา รวมทั้งความสนใจของผู้เรียน

(9) ความยืดหยุ่นของการจัดโครงการต่างๆ เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ วัน เวลา สถานที่ หลักสูตร วิธีการสอน การประเมินผล ฯลฯ จึงมีความยืดหยุ่นได้มาก

(10) การรับรองความสามารถและคุณวุฒิ การศึกษานอกระบบโรงเรียนมักจะมีการประเมินผลระยะสั้นๆ วุฒิบัตรหรือประกาศนียบัตรที่ได้มา จึงไม่ถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมากนักเพราะไม่ได้มีการกำหนดว่ามีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับใดของมาตรฐานการเรียนภาคปกติ

(2) ประเภทการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

นักศึกษาได้จำแนกประเภทการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ดังนี้

สุนทร สุนันท์ชัย (2529) ได้กล่าวถึงการศึกษานอกระบบโรงเรียนของไทยพบว่ามีขอบข่ายครอบคลุมเนื้อหาต่างๆ 6 ประเภท ดังนี้

(1) สามัญศึกษาทั่วไป

(2) การฝึกอาชีพ

(3) การศึกษาด้านการเมืองการปกครอง

(4) การศึกษาด้านสุขภาพ สวัสดิภาพ

(5) การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน

รัตนา พุ่มไพศาล (2530) ได้แบ่งประเภทของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

(1) การศึกษาด้านสามัญ หรือความรู้พื้นฐาน (General or Basic Education) ได้แก่ ความรู้ด้านหนังสือ การอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น การศึกษาประเภทนี้ได้แก่ การศึกษาก่อนประถมศึกษา การศึกษาผู้ใหญ่สายสามัญ การศึกษาแบบเบ็ดเสร็จ และมหาวิทยาลัยเปิด

(2) การศึกษาด้านอาชีพ (Occupational Education) มุ่งพัฒนาความรู้ ทักษะเกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและทักษะที่เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ

(3) การศึกษาสำหรับการพัฒนาชุมชน (Community Improvement Education) ได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนกระบวนการต่างๆ ในสังคม เช่น การปกครองในภูมิภาค การปกครองชาติ การร่วมมือสหกรณ์โครงการของชุมชนต่างๆและกิจกรรมอื่นๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชน

(4) การศึกษาสำหรับปรับปรุงความเป็นอยู่ในครอบครัว (Family Improvement Education) ได้แก่ การปลูกฝังความรู้ ทักษะ ทัศนคติที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพของชีวิตของบุคคลในครอบครัว เช่น ความรู้ ความสามารถในเรื่องสุขภาพอนามัย เป็นต้น

(5) การศึกษาที่มุ่งเสริมสร้างความสมบูรณ์แห่งชาติ เช่น ศิลปะ การศึกษาปรัชญาศาสนา เป็นต้น

(6) การศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการและเพิ่มผลผลิต

Coombs (1974) ได้จำแนกประเภทการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ 4 ประเภท คือ

(1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในชนบท มีความสามารถในการ อ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น นอกจากนั้นยังมีความเข้าใจเบื้องต้นด้านวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม

(2) การศึกษาเพื่อปรับปรุงชุมชน เป็นการเสริมสร้าง ทักษะ ความรู้ และเจตคติในการปรับปรุงคุณภาพการใช้ชีวิตของคนในครอบครัว เช่น เรื่องสุขภาพอนามัย โภชนาการ การดูแลบ้านเรือน การเลี้ยงเด็กอ่อน การซ่อมแซมบ้านเรือน การวางแผนครอบครัว

(3) การศึกษาเพื่อปรับปรุงชุมชน เพื่อการพัฒนาประชาชนให้สามารถปรับปรุงชุมชนของตนได้ ประชาชนสามารถปกครองตนเองได้ ให้ความรู้เรื่องสหกรณ์ การจัดทำโครงการของชุมชน

(4) การศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะและความรู้ในการประกอบอาชีพ

จากความหมาย ปรัชญา แนวคิด หลักการ และประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่นำเสนอข้างต้น จะเห็นถึงลักษณะของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่ามีความแตกต่างไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน ซึ่งการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมีเป้าหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนให้มากที่สุด ดังนั้นการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องมีความยืดหยุ่น และปรับให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพสูงสุด

5.5 เทคนิควิธีการสอนที่ใช้ในการศึกษา

เทคนิควิธีการสอนที่ใช้ในการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีด้วยกันหลายเทคนิค ซึ่งแต่ละวิธีการจะมีความเหมาะสม จุดเด่นและจุดด้อยที่แตกต่างกันไป เช่น การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต การจัดการเรียนรู้แบบสถานการณ์จำลอง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการ การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม การจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย การจัดเรียนรู้แบบอภิปราย การจัดการเรียนรู้โดยใช้การ

อภิปรายกลุ่มย่อย การจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมุติ การจัดการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา และการจัดการเรียนรู้แบบการตอบสนองเวียนกัน ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้รายละเอียดไว้ดังนี้

ทิศนา แขมมณี (2545) ได้ให้รายละเอียดไว้ดังนี้

(1) การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต คือการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ โดยการทำหรือแสดงให้ดูเป็นตัวอย่างพร้อมกับการอธิบาย ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้จากการสังเกตการสาธิต แล้วเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สอบถาม การเรียนรู้แบบนี้จึงเหมาะเป็นอย่างมากสำหรับการสอนที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เห็นขั้นตอนของการปฏิบัติ เช่น วิชาพละ วิชาดนตรี วิชาศิลปะ เป็นต้น

(2) การจัดการเรียนรู้แบบสถานการณ์จำลอง คือการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนอยู่ในสถานการณ์ที่สร้างขึ้นมา โดยมีการกำหนดบทบาทและกติกาไว้เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกแก้ปัญหาและการตัดสินใจจากสถานการณ์ที่อยู่ตรงหน้า ซึ่งการเรียนรู้แบบสร้างสถานการณ์จำลองนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการถ่ายโยงการเรียนได้ดีและนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงได้

(3) การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม คือการให้ผู้เรียนเล่นเกมที่มีกฎ กติกา หรือข้อตกลงที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน ทำให้เกิดความสนุกสนาน ร่าเริง และยังได้ออกกำลังกายอีกด้วย นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกับผู้อื่น โดยมีการนำเนื้อหา วิธีการเล่นและผลของการเล่นเกมมาใช้ในการอภิปรายเพื่อสรุปผลการเรียนรู้

(4) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการ คือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียน “วิธีการเรียนรู้” อย่างเป็นขั้นตอน โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้คิด ผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยมีผู้สอนเป็นผู้กำกับควบคุมให้ผู้เรียนมีการปฏิบัติ ฝึกฝนจนเกิดเป็นทักษะ สามารถที่จะปฏิบัติตามขั้นตอนได้ จนสามารถนำไปใช้ได้อย่างอัตโนมัติและนำไปใช้ได้จริงในสถานการณ์ต่างๆ การจัดการเรียนรู้แบบการระดมสมอง ระดมความคิด

Press (1992) ได้ให้รายละเอียดไว้ดังนี้

(1) การจัดการเรียนรู้แบบบรรยาย คือกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยการพูดบอกเล่า อธิบายเนื้อหาเรื่องราวที่ผู้สอนได้เตรียมการศึกษาค้นคว้ามาเป็นอย่างดีผู้เรียนเป็นฝ่ายรับฟัง อาจจะมีการจดบันทึกสาระสำคัญในขณะที่ฟังบรรยายหรืออาจมีโอกาสซักถามแสดงความคิดเห็นได้บ้างถ้าผู้สอนเปิดโอกาส วิธีนี้เหมาะสำหรับผู้ฟังจำนวนมาก และผู้บรรยายซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ ต้องการนำเสนอเนื้อหาสาระจำนวนมากในลักษณะคม ชัด ลึก โดยใช้เวลาไม่มากนักจึงเป็นการเรียนรู้ที่ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย

(2) การจัดเรียนรู้แบบอภิปราย คือกระบวนการที่ผู้สอนมุ่งให้ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องหรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนหรือเรื่องที่กลุ่มผู้เรียนมีความสนใจร่วมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อหาคำตอบหรือแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกัน เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

(3) การจัดการเรียนรู้โดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย คือกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้สอนจัดกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยประมาณ 4-6 คน ให้ผู้เรียนในกลุ่มมีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นและสรุปผลการอภิปรายออกมาเป็นข้อสรุปของกลุ่ม

(4) การจัดการเรียนรู้โดยการแสดงบทบาทสมมุติ คือ กระบวนการที่ผู้สอนกำหนดหัวข้อเรื่องหรือสร้างสถานการณ์ขึ้นมาแล้วให้ผู้เรียนแสดงบทบาทนั้นตามความรู้สึกนึกคิดจากประสบการณ์ของผู้เรียนที่คิดว่าควรจะเป็น หลังจากการแสดงบทบาทสมมุติจบลง จะต้องมีการอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงออกของผู้แสดงทั้งด้านพฤติกรรมและความรู้ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

(5) การจัดการเรียนรู้แบบการระดมสมอง ระดมความคิด คือ ผู้นำเสนอปัญหาให้แก่สมาชิกในกลุ่มซึ่งจะเป็นคนเสนอแนวทางการแก้ปัญหา อาจมีการจดบันทึกคำแนะนำไว้โดยไม่วิพากษ์วิจารณ์คำแนะนำเหล่านั้น เป้าหมายเพื่อให้มั่นใจว่าจะได้แนวการแก้ปัญหา

(6) การจัดการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา คือ นำข้อมูลที่ใกล้เคียงกับสถานการณ์ในชีวิตจริงมาเสนอต่อสมาชิกกลุ่ม ให้วิเคราะห์ปัญหาในแง่มุมต่างๆ และเสนอวิธีแก้ปัญหา เป้าหมายเพื่อวิเคราะห์และแก้ปัญหา

(7) การจัดการเรียนรู้แบบการตอบสนองเวียนกัน คือ ผู้นำตั้งคำถามกับสมาชิกที่นั่งเป็นวงกลมเวียนวันแสดงความคิดเห็นตามลำดับ โดยไม่อนุญาตให้พูดแทรก หากไม่ถึงคิวของตน เป้าหมาย เพื่อให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่อหน้าคนทั้งกลุ่ม จะได้มีโอกาสพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่น

จากเทคนิควิธีการสอนที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ในการจัดการเรียนการสอน เทคนิคที่เรานำมาใช้เพียงเทคนิคเดียวอาจไม่เพียงพอ ดังนั้นเราจึงต้องนำเทคนิคแบบต่างๆ มาผสมผสานกันเพื่อช่วยให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เทคนิคใดๆมาใช้ เราต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของเทคนิคแต่ละชนิดว่า เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียน เหมาะสมกับเรื่องที่จะสอน และเหมาะกับผู้สอนหรือไม่ เพราะถ้าเทคนิคที่นำมาใช้หากไม่มีความเหมาะสมก็จะไม่สามารถส่งเสริมการสอนให้เกิดประสิทธิภาพได้

ตอนที่ 6 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักจิตวิทยาและนักการศึกษาสนใจองค์ประกอบต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และยอมรับว่า การที่บุคคลจะประสบผลสำเร็จทางการเรียนได้ดีเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบด้านสติปัญญาและองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญา ดังที่ Harvighurst (1953) ได้กล่าวถึงข้อสรุปของ Terman ว่า ความแตกต่างของความสำเร็จของแต่ละบุคคลที่มีระดับสติปัญญาเท่ากัน ส่วนใหญ่เนื่องมาจากองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญา

ส่วนในด้านองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญานั้น เท่าที่ปรากฏขณะนี้ ผลการวิจัยส่วนมากพบว่า องค์ประกอบที่นอกเหนือไปจากสติปัญญา มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจริง และมีเพียงส่วนน้อยที่การวิจัยพบว่า องค์ประกอบที่นอกเหนือไปจากสติปัญญาไม่มีผลต่อการเรียน

Tavlor (1961) พบว่า คนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง จะปรับอารมณ์ได้ดีกว่าคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าคนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ได้รับรางวัลในสังคม มีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

6.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

โดยทั่วไปผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ความสำเร็จที่ได้จากการทำงานที่ต้องอาศัยความพยายามและความสามารถ ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจได้มาจากการสังเกต การตรวจการบ้าน หรืออาจอยู่ในรูปของเกรดที่ได้จากโรงเรียน ซึ่งอาจจะไม่ต้องอาศัยการทดสอบ หรืออีกวิธีหนึ่งคือการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป จากการศึกษาพบว่าการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่นิยมใช้กันทั่วไป มักอยู่ในรูปของเกรดที่ได้จากโรงเรียนเนื่องจากให้ผลที่เชื่อถือได้มากกว่า (อัจฉรา สุขารมณ์ และอรพินท์ ชูชม, 2530)

ไพศาล หวังพานิช (2523) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่เกิดจากการเรียนการสอน เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์ของการเรียนรู้

กนิษฐา แก้วสวัสดิวงศ์ (2524) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการตอบแบบสอบถามวัดผลสัมฤทธิ์

Good and others (1973) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ว่า หมายถึง ความสำเร็จ ความชำนาญในการใช้ทักษะ ความสามารถ ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ หรือทักษะ ที่เกิดจากการเรียนรู้ในสาขาวิชาต่างๆ ที่ได้เรียนมาแล้ว ซึ่งได้จากผลการทดสอบของครูผู้สอน หรือผู้รับผิดชอบในการสอนหรือทั้งสองอย่างรวมกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นความสำเร็จที่ได้จากการเรียน โดยอาศัยคุณลักษณะ ความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ที่เกิดจากการเรียนการสอน เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์ของผู้เรียน ซึ่งจะทราบว่ามีปริมาณมากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาได้จากคะแนนผลสอบแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การสังเกตพฤติกรรม เกรดที่ได้จากโรงเรียน และความสำเร็จด้านอื่นๆ ประกอบ

ตอนที่ 7 การจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิธีเรียนทางไกล

สถาบันการศึกษาทางไกลเป็นสถานศึกษาในส่วนกลาง สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2546 เพื่อจัดการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล ให้แก่ประชาชนที่ด้อยโอกาส พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสจากการศึกษาในระบบและไม่สะดวกที่จะรับบริการทางการศึกษาโดยวิธีอื่น

สถาบันการศึกษาทางไกล ตั้งอยู่ที่ ชั้น 1 และ 2 อาคารองค์การค้าของ สกสค. เลขที่ 113 ถนนเพชรบุรี ซอย 3 เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ซึ่งอยู่ตรงข้ามสามแยกเพชรพระราม

สถาบันการศึกษาทางไกลจัดบริการการศึกษานอกโรงเรียน วิธีเรียนทางไกล 2 ประเภท คือ

1. การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาของสถาบันการศึกษาทางไกลตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยจัดสำหรับนักศึกษาในประเทศไทยใน 2 ระดับ คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเทียบได้กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเทียบได้กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในระบบโรงเรียน

2. การศึกษาต่อเนื่อง เป็นการจัดการศึกษาเพื่อเสริม เติมเต็มและพัฒนาศักยภาพของประชาชนผู้สนใจ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่จัดเพื่อให้ความรู้เฉพาะเรื่องในลักษณะหลักสูตรระยะสั้น ที่สอดคล้องตามสภาพและความต้องการของผู้รับบริการ รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจและสังคมในขณะนั้น

ในการสมัครเรียนการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่เสียค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียนเรียน ส่วนการศึกษาต่อเนื่องต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเข้าศึกษาหลักสูตรต่างๆ ตามที่สถาบันการศึกษาทางไกลกำหนด ซึ่งจะแจ้งให้ทราบเมื่อเปิดสอนหลักสูตรนั้นๆ

นักศึกษาการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถาบันการศึกษาทางไกลต้อง (1) เรียนเนื้อหาสาระในสาระวิชาต่างๆ 5 สาระตามโครงสร้างหลักสูตร (2) ทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) และ (3) เข้าร่วมสัมมนาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตก่อนจบหลักสูตรตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ดังนี้

1) เรียนเนื้อหาสาระในสาระต่างๆ ตามโครงสร้างหลักสูตร

นักศึกษาการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องศึกษาเนื้อหาสาระต่างๆ ใน 5 สาระ ตามโครงสร้างหลักสูตร คือ

สาระที่ 1 สาระทักษะการเรียนรู้ เป็นสาระเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง การใช้แหล่งเรียนรู้ การจัดการความรู้ การคิดเป็นและการวิจัยอย่าง่าย

สาระที่ 2 สาระความรู้พื้นฐาน เป็นสาระเกี่ยวกับภาษาและการสื่อสาร คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มวิชาหลัก 4 วิชา ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

สาระที่ 3 สาระการประกอบอาชีพ เป็นสาระเกี่ยวกับการมองเห็นช่องทางและการตัดสินใจประกอบอาชีพ ทักษะในอาชีพ การจัดการอาชีพอย่างมีคุณธรรมและการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคง

สาระที่ 4 สาระทักษะการดำเนินชีวิต เป็นสาระเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สุขภาพอนามัยและความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต ศิลปะและสุนทรียภาพ

สาระที่ 5 สาระการพัฒนาสังคม เป็นสาระเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมือง การปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี หน้าที่พลเมือง และการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม

ในแต่ละสาระการเรียนรู้จะประกอบด้วยรายวิชาต่างๆ ดังนี้

1) **รายวิชาบังคับ** นักศึกษาทุกคนต้องลงทะเบียนเรียนรายวิชาบังคับทุกรายวิชาในแต่ละสาระให้ครบทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับละ 14 รายวิชา ตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้

2) **รายวิชาเลือก** รายวิชาเลือกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ รายวิชาบังคับเลือกและรายวิชาเลือกเสรี มีรายละเอียดดังนี้

2.1) **รายวิชาบังคับเลือก** นักศึกษาทุกคนต้องลงทะเบียนเรียนรายวิชาบังคับเลือกทุกรายวิชา ในสาระความรู้พื้นฐานและสาระการพัฒนาสังคมให้ครบตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในแผนการลงทะเบียนเรียนของการเรียนแต่ละระดับ ทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับละ 10 รายวิชา

2.2) **รายวิชาเลือกเสรี** แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

2.2.1) กลุ่มรายวิชาเลือกเสรีเพื่อศึกษาต่อ เป็นรายวิชาที่มีเฉพาะสาระความรู้พื้นฐานสำหรับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในสาขา/คณะวิชาที่ต้องมีความรู้เพิ่มเติมเฉพาะในรายวิชาที่จะใช้ศึกษาต่อ จะต้องลงทะเบียนเรียนรายวิชาดังกล่าวให้ครบถ้วน ซึ่งมีอยู่ 8 รายวิชา

2.2.2) กลุ่มรายวิชาเลือกเสรีทั่วไป เป็นรายวิชาที่สถาบันการศึกษาทางไกล กำหนดไว้ให้นักศึกษาทุกระดับสามารถเลือกลงทะเบียนเรียนเพิ่มเติมจากรายวิชาบังคับและรายวิชาบังคับเลือกได้ตามความถนัดและความสนใจในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นรายวิชาที่อยู่นอกเหนือโครงสร้างหลักสูตรซึ่งจะลงทะเบียนเรียนในลักษณะคิดหน่วยกิต หรือไม่คิดหน่วยกิตก็ได้ ส่วนนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจเพื่อให้มีจำนวนหน่วยกิตครบตามโครงสร้างหลักสูตรหรือลงทะเบียน

เรียนมากกว่าโครงสร้างหลักสูตรตามความถนัดและความสนใจนอกเหนือจากจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ตามโครงสร้างหลักสูตรในลักษณะคิดหน่วยกิต หรือไม่คิดหน่วยกิตก็ได้

โดยในแต่ละระดับได้กำหนดจำนวนหน่วยกิตที่นักศึกษาจะต้องเรียนเพื่อให้จบหลักสูตรดังนี้

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่น้อยกว่า 56 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาบังคับ 40 หน่วยกิต และวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 16หน่วยกิต

ระดับมะยมศึกษาตอนปลาย ไม่น้อยกว่า 76 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาบังคับ 44 หน่วยกิต และวิชาเลือกไม่น้อยกว่า 32 หน่วยกิต

2) กิจกรรมคุณภาพชีวิต (กพช.)

ผู้เรียนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย จะต้องทำกิจกรรมคุณภาพชีวิต (กพช.) ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม ซึ่งจะทำให้ประเทศชาติมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้าต่อไป ซึ่งสถาบันการศึกษาทางไกลกำหนดให้นักศึกษาแต่ละคนทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต 2 ส่วน คือ

1) การทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) ระหว่างเรียน นับตั้งแต่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาของสถาบันการศึกษาทางไกล นักศึกษาสามารถทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) ไม่น้อยกว่า 80 ชั่วโมง โดยส่งแบบรายงานการทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) ตามแบบฟอร์มที่สถาบันการศึกษาทางไกลกำหนด

2) การทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) ในระหว่างการสัมมนาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตก่อนจบหลักสูตร สถาบันการศึกษาทางไกลกำหนดให้นักศึกษาทุกคนในแต่ละระดับการศึกษาเข้าสัมมนาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตก่อนจบหลักสูตรในภาคเรียนสุดท้ายก่อนจบการศึกษา ไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมง ตามวัน เวลาและสถานที่ที่สถาบันการศึกษาทางไกลกำหนด ซึ่งสถาบันการศึกษาทางไกลจะมีหนังสือให้นักศึกษาที่จะจบในแต่ละภาคเรียนทุกคนเข้าสัมมนา

พร้อมรายละเอียดต่างๆ รวมทั้งกำหนดวัน เวลาและสถานที่ที่จะจัดสัมมนาให้นักศึกษาทราบล่วงหน้า

3) การสัมมนาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตก่อนจบหลักสูตร

สถาบันการศึกษาทางไกลได้กำหนดให้นักศึกษาทุกคนในแต่ละระดับการศึกษา ต้องเข้าร่วมสัมมนาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตก่อนจบหลักสูตรในภาคเรียนสุดท้าย นักศึกษาต้องตรวจสอบผลการเรียนของตนเองตลอดเวลาว่าจะจบหลักสูตรในภาคเรียนใด และต้องไม่ลืมที่จะเข้าสัมมนาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในภาคเรียนสุดท้ายด้วย

การสัมมนาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตก่อนจบหลักสูตรมีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากการศึกษาชุดการเรียนทางไกลด้วยตนเอง และเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจ ความสามารถและทักษะ ในเรื่องกระบวนการคิดเป็นทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น การทำงานเป็นทีมและทักษะชีวิต รวมทั้งเพื่อให้นักศึกษาได้รู้จักและสร้างความคุ้นเคยระหว่างเพื่อนนักศึกษาด้วยกันเองและระหว่างนักศึกษากับคณะครูของสถาบันการศึกษาทางไกล

การสัมมนาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตก่อนจบหลักสูตรจะประเมินในสิ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ดังนี้

1) กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) ไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมง

2) คุณธรรมเพื่อพัฒนาตน คุณธรรมเพื่อการพัฒนางาน และคุณธรรมเพื่อพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม

การสัมมนาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตก่อนจบหลักสูตรจะใช้เวลาประมาณ 3 วัน 2 คืน สำหรับในแต่ละภาคเรียนจะจัดสัมมนาในวันและสถานที่ใด สถาบันการศึกษาทางไกลจะแจ้งรายละเอียดให้นักศึกษาที่คาดว่าจะจบหลักสูตรในแต่ละภาคเรียนทราบต่อไป ซึ่งนักศึกษาจะต้องเข้าร่วมการสัมมนาตลอดระยะเวลาที่กำหนด มิฉะนั้น นักศึกษาอาจจะไม่ผ่านการประเมินซึ่งจะมีผลทำให้นักศึกษาไม่สามารถจบหลักสูตรได้ และจะต้องเข้าสัมมนาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตก่อนจบหลักสูตรใหม่อีกครั้งหนึ่งในภาคเรียนต่อไป

สถาบันการศึกษาทางไกลได้กำหนดให้ผู้ที่ผ่านการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ละระดับจากสถาบันการศึกษาทางไกล มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

(1) มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

(2) มีความรู้พื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

(3) มีความรู้เกี่ยวกับการประกอบสัมมาอาชีพที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของตนเองและสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม

(4) มีทักษะการดำเนินชีวิตที่ดีและสามารถจัดการกับชีวิตเพื่อให้ดำรงอยู่ในชุมชนและสังคมได้อย่างมีความสุขตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

(5) มีความเข้าใจประวัติศาสตร์ชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย โดยเฉพาะภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญา ความเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(6) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(7) เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และบูรณาการความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติได้อย่างเหมาะสม

ตอนที่ 8 หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

8.1 แนวคิด

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2551 เป็นหลักสูตรที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองอุดมการณ์การจัดการศึกษาตลอดชีวิต การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญา “คิดเป็น” เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม มีการบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม ศีลธรรม และวัฒนธรรม มุ่งสร้างพื้นฐานการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และพัฒนาความสามารถเพื่อการทำงาน ที่มีคุณภาพ โดยให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้ว่า การศึกษานอกระบบเป็นกระบวนการของพัฒนาชีวิต และสังคมสามารถพึ่งพาตนเองได้ และรู้เท่ากันการเปลี่ยนแปลงเป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของบุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ประสบการณ์จากการทำงานและการประกอบอาชีพ โดยการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล ให้ความสำคัญกับการพัฒนากลุ่มเป้าหมายด้านจิตใจให้มีคุณธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาการเรียนรู้ สร้างภูมิคุ้มกัน สามารถจัดการกับองค์ความรู้ ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สร้างภูมิคุ้มกันตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งคำนึงถึงธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้ที่อยู่นอกระบบ และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจสังคม การเมือง การปกครอง ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสาร (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553)

สรุปได้ว่า แนวคิดการจัดการศึกษา มีความเชื่อพื้นฐานมาจากปรัชญาการศึกษาที่นำมาใช้คือ ปรัชญา “คิดเป็น” มีแนวคิดภายใต้ความเชื่อที่ว่า คนเราสามารถพัฒนา การคิด การตัดสินใจ ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นได้ ด้วยการฝึกทักษะ การใช้ข้อมูลที่หลากหลาย ทั้งด้านตนเอง สังคม สิ่งแวดล้อม และวิธีการมาวิเคราะห์ เชื่อมโยง สัมพันธ์ สร้างสรรค์ เป็นแนวทาง วิธีการสำหรับตนเอง แล้วประเมินตีค่า ตัดสินใจเพื่อตนเอง และชุมชน สังคม ซึ่งเป็นลักษณะของคน “คิดเป็น”

สำหรับแนวคิดตามหลักสูตรปรัชญา “คิดเป็น” เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม มีการบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม ศีลธรรม และวัฒนธรรม สร้างพื้นฐานที่ดีสำหรับครอบครัว ชุมชน สังคม พัฒนาความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพการประกอบอาชีพ โดยการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล สามารถจัดการกับองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี สร้างภูมิคุ้มกันตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ความเจริญทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร

8.2 หลักการ

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดหลักการไว้ดังนี้

(1) เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน และการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นการบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างของบุคคล ชุมชน และสังคม

(2) ส่งเสริมให้มีการเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

(3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยตระหนักว่าผู้เรียนมีความสำคัญ สามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

(4) ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

สรุปได้ว่า หลักสูตรมีหลักการให้การศึกษาโดยมีโครงสร้างของหลักสูตร สาระและเวลาการเรียนที่ยืดหยุ่น โดยบูรณาการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต บุคคล ชุมชน และสังคม มีการพัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถเทียบโอนผลการเรียนที่ได้เรียนมา สามารถพัฒนาตนเอง รวมถึงมีการส่งเสริมให้ภาคีมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

8.3 จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักยภาพในการประกอบอาชีพและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการ จึงกำหนดจุดหมายดังต่อไปนี้

(1) มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

(2) มีความรู้พื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

(3) มีความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและตามทันความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง

(4) มีทักษะการดำเนินชีวิตที่ดี และสามารถจัดการกับชีวิต ชุมชน สังคมได้อย่างมีความสุขตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

(5) มีความเข้าใจประวัติศาสตร์ชาติไทยภูมิใจในความเป็นไทย โดยเฉพาะภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ความเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(6) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(7) เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และบูรณาการความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

สรุปได้ว่า จุดหมายของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักยภาพในการประกอบอาชีพและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553)

8.4 ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาแบ่งระดับการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ

(1) ระดับประถมศึกษา

(2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

(3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

โดยแต่ละระดับผู้เรียนจะต้องทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

8.5 สาระการเรียนรู้

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย 5 สาระการเรียนรู้ และ 18 มาตรฐานการเรียนรู้ ดังนี้

(1) สาระทักษะการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1.1 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 1.2 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการใช้แหล่งเรียนรู้

มาตรฐานที่ 1.3 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการจัดการความรู้

มาตรฐานที่ 1.4 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการคิดเป็น

มาตรฐานที่ 1.5 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการวิจัยอย่างง่าย

(2) สาระความรู้พื้นฐาน ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 2.1 มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับภาษาและการสื่อสาร

มาตรฐานที่ 2.2 มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

(3) สาระการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย 1 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 3.1 มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีในงานอาชีพ มองเห็นช่องทางและตัดสินใจ ประกอบอาชีพได้ตามความต้องการ และศักยภาพของตนเอง

(4) สาระทักษะการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 4.1 มีความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดีเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

มาตรฐานที่ 4.2 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีเกี่ยวกับการดูแลส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต

มาตรฐานที่ 4.3 มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับศิลปะและสุนทรียภาพ

(5) สาระการพัฒนาสังคม ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 5.1 มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมือง การปกครอง สามารถนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต

มาตรฐานที่ 5.2 มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า และสืบทอดศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐานที่ 5.3 ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย มีจิตสาธารณะ เพื่อความสงบสุขของสังคม

มาตรฐานที่ 5.4 มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นความสำคัญของหลักการพัฒนา และสามารถพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม

8.6 โครงสร้างหลักสูตร

(1) ระดับประถมศึกษา เรียนวิชาบังคับ 36 หน่วยกิต วิชาเลือก 12 หน่วยกิต รวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 48 หน่วยกิต กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง

(2) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เรียนวิชาบังคับ 40 หน่วยกิต วิชาเลือก 16 หน่วยกิต รวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 56 หน่วยกิต กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง

(3) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เรียนวิชาบังคับ 44 หน่วยกิต วิชาเลือก 32 หน่วยกิต รวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 76 หน่วยกิต กิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง

8.7 วิธีจัดการเรียนรู้

วิธีการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีการจัดการเรียนรู้วิธีเดียว คือ วิธีเรียน กศน. ที่สามารถจัดการเรียนรู้ได้หลากหลายรูปแบบ ได้แก่

(1) การเรียนรู้แบบพบกลุ่ม เป็นการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดให้ผู้เรียนมาพบกันโดยมีครูเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และหาข้อสรุปร่วมกัน

(2) การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนกำหนดแผนการเรียนรู้ของตนเอง ตามรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียน โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา และให้คำแนะนำในการศึกษาหาความรู้ ด้วยตนเองจากภูมิปัญญา ผู้รู้และสื่อต่างๆ

(3) การเรียนรู้แบบทางไกล เป็นการจัดการเรียนรู้จากสื่อต่างๆ โดยที่ผู้เรียนและครูจะสื่อสารกันทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนใหญ่ หรือถ้ามีความจำเป็นอาจพบกันเป็นครั้งคราว

(4) การเรียนรู้แบบชั้นเรียน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สถานศึกษากำหนดรายวิชา เวลาเรียน และสถานที่ ที่ชัดเจน ซึ่งการเรียนรู้แบบชั้นเรียนนี้เหมาะสำหรับผู้เรียนที่มีเวลามาเข้าชั้นเรียน

นอกจากนี้สถานศึกษาสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นๆ ได้ตามความต้องการของผู้เรียน (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553)

การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาและผู้เรียนร่วมกันกำหนดรูปแบบการเรียนโดยเลือกเรียนรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือหลายรูปแบบก็ได้ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของเนื้อหาและสอดคล้องกับวิถีชีวิต และการทำงานของผู้เรียน โดยขณะเดียวกันสถานศึกษาสามารถจัดให้มีการสอนเสริม ได้ทุกรูปแบบการเรียน เพื่อเพิ่มเติมความรู้ให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้

สรุปได้ว่า วิธีการจัดการเรียนรู้มี 4 วิธีเรียน ประกอบไปด้วยการเรียนรู้แบบพบกลุ่ม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบทางไกล และการเรียนรู้แบบชั้นเรียน ผู้เรียนสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้ตามต้องการ

8.8 การจัดทำหน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้เป็นขอบเขตการเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น โดยบูรณาการความรู้ต่างๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นจุดเน้นของหลักการของหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กำหนดว่าให้เน้นการบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตตามความแตกต่างของบุคคล ชุมชน และสังคม หน่วยการเรียนรู้มีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ รายวิชา เนื้อหา เมื่อได้หน่วยการเรียนรู้แล้วให้นำหน่วยการเรียนรู้ไปทำแผนการเรียนรู้

ลักษณะของการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ

เป็นการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการในลักษณะที่เน้นการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประเมินตามสภาพจริง (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553)

ประโยชน์ของการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีดังนี้

(1) ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาในลักษณะองค์รวม มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาวิชาทำให้ผู้เรียนระลึกถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว กระตุ้นผู้เรียนให้มีความรู้ทั้งลึกและกว้าง ทำให้เป็นผู้มีทัศนะกว้างไกล ลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาแต่ละวิชา และทำให้มีเวลาเรียนมากขึ้น

(2) ทำให้ผู้เรียนได้เรียนจากประสบการณ์จริงโดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีเจตคติที่ดี เป็นการเพิ่มศักยภาพผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตจริงอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

(3) ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้ ทักษะต่างๆ มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา

(4) ช่วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพและปัญหาสังคมได้ดีกว่า สามารถพิจารณาปัญหาและที่มาของปัญหาอย่างกว้างๆ ใช้ความรู้อย่างหลากหลายที่สัมพันธ์กัน ส่งเสริมให้เกิดทักษะ และความสามารถในการแก้ปัญหาทั้งผู้เรียนและครู รวมทั้งส่งเสริมการค้นคว้าวิจัย

ข้อควรคำนึงในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญ ดังนี้

(1) กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ความยืดหยุ่น โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม

(2) การจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ต้องให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ที่กำหนดไว้

(3) การกำหนดภาระงานที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติ ควรเชื่อมโยงผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเพื่อให้เกิดชิ้นงาน/ภาระงาน

(4) การวัดและประเมินผลชิ้นงาน/ภาระงาน ที่กำหนดในหน่วยการเรียนรู้ ควรเป็นการประเมินจากการปฏิบัติจริง หรือการแสดงความสามารถของผู้เรียน

ขั้นตอนการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ

เป็นการบูรราการสาระการเรียนรู้ต่างๆ ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อาจจะบูรณาการในสาระเดียวกัน หรือหลายสาระก็ได้ ขึ้นอยู่กับหน่วยการเรียนรู้นั้นๆ ที่จะเกี่ยวข้องกับเนื้อหาใดบ้าง สาระทั้ง 5 ได้แก่ ทักษะการเรียนรู้ ความรู้พื้นฐาน การประกอบอาชีพ ทักษะการดำเนินชีวิต และการพัฒนาสังคม ซึ่งมี 8 ขั้นตอน

(1) วิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียน ชุมชน สังคม

(2) จัดกลุ่มสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม

(3) ตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้ พร้อมลำดับความต้องการ

(4) ศึกษารายวิชาที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนนั้นตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของสถานศึกษา

(5) จัดกลุ่มเนื้อหาที่สามารถบูรณาการเข้าไปในหน่วยการเรียนรู้

(6) จำแนกเนื้อหาที่บูรณาการได้ และบูรณาการไม่ได้จากรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียน

(7) จัดลำดับเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้

(8) จัดตารางการเรียนรู้รายภาคเรียน

ตอนที่ 9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

9.1 งานวิจัยในประเทศ

จุฑารัตน์ วิบูลผล (2539) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ใช้แบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง แบบวัดความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ แบบวัดความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ผลปรากฏว่า นักเรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษ

คณาพร คมสัน (2540) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบนำตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และเพื่อประเมินรูปแบบที่สร้างขึ้น ผลของการวิจัยได้รูปแบบที่เน้นกระบวนการที่ผู้เรียนมีอิสระในการวางแผนกิจกรรมการเรียนให้บรรลุเป้าหมายระยะยาวของการเรียน จะโดยลำพังหรือร่วมมือกับผู้อื่นก็ได้

กิ่งกาญจน์ ตั้งศรีไพร (2542) ได้ศึกษาวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิธีการเรียนทางไกลในจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีวิธีการเรียนรู้ด้วยการอ่าน ฟัง สอบถาม ดูและสังเกต มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับสูง

วิภาภรณ์ บุญทา ประนอม โอทกานนท์ และสุชาดา รัชชุกุล (2542) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สรุปว่า ผู้ที่สามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ควรเป็นบุคคลที่สามารถวางแผนงาน กำหนดเป้าหมายการเรียนไว้ล่วงหน้าได้อย่างชัดเจน ปฏิบัติงานตามแผนได้ มีการพัฒนาปรับแผนการเรียนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ เป็นผู้มีความมุ่งมั่นพยายามที่จะพัฒนาปรับแผนการเรียนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ เป็นผู้มีความมุ่งมั่นพยายามที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเอง สามารถจัดการกับวิถีของตนเองให้สอดคล้องกับแผนงานที่วางไว้ได้ จัดการเรื่องเวลาที่จะใช้ในการเรียนรู้ได้ มีความสุขกับการเรียนรู้ของตนเองใจกว้าง อดทน มีความพร้อมที่จะรับความรู้ใหม่เสมอ มีความเพียรพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคทั้งปวง สามารถทำกิจกรรมในลักษณะที่เรียนรู้ด้วยการนะตนเองได้ ไม่กลัวที่จะแตกต่างจากคนอื่น ชอบตั้งคำถาม ชอบทดสอบ ชอบวิเคราะห์ มีความมั่นใจในตนเอง ชอบสร้างความรู้ ค้นหาหลักการ และแนวคิดของตนเอง ในการเรียน และเป็นบุคคลที่มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน เป็นต้น

สมคิด อิสระวัฒน์ (2542) ได้ศึกษาลักษณะการอบรมและเลี้ยงดูของเด็กไทย ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ผลการวิจัยพบว่า เด็กที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง พ่อแม่ จะให้การเลี้ยงดูแบบความรัก ความอบอุ่น ความใกล้ชิด ฝึกให้เด็กรู้จักทำอะไรด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้เด็กได้ตัดสินใจด้วยตนเอง พ่อแม่ มีบทบาทเป็นผู้ให้คำแนะนำ ปรึกษา พ่อแม่จะไม่

ตามใจ ยอมให้เด็กแสดงความคิดเห็นและโต้แย้งได้ พ่อแม่จะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก เมื่อเด็กทำผิดจะใช้วิธีการตักเตือนมากกว่าทำโทษ

ประกิตศรี เผ่าเมือง (2546) ได้ทำการศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี โดยวิเคราะห์พหุระดับ เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระระดับนักเรียน และตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ซึ่งผลปรากฏว่าตัวแปรอิสระระดับห้องเรียนที่ส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ บรรยากาศในชั้นเรียน

รัชนีพร ยันตะบุศย์ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างแบบทดสอบวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นแบบทดสอบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ชนิดข้อความที่สร้างขึ้นวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเอง 9 ด้าน ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง การวางแผนการเรียน วิธีการเรียนรู้ การประเมินการเรียนรู้ของตนเอง ทักษะในการเรียนรู้และการแก้ปัญหา ความยืดหยุ่นในการเรียนรู้ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น และการเปิดใจรับโอกาสต่อการเรียนรู้ จำนวน 108 ข้อ

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2546) ได้ศึกษา การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน การศึกษาต่อเนื่องสายอาชีพ พบการวิจัยพบว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมี 11 องค์ประกอบได้แก่ 1) ความรักและความต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ 2) ความสามารถในการเลือกทักษะเพื่อการเรียนรู้ 3) การแสวงหาคำตอบเพื่อการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง 4) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้และมีขั้นตอนเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย 5) การมีวินัยในตนเองและการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ 6) การทุ่มเทเพื่อการเรียนรู้ด้วยความพยายามอย่างเหมาะสม 7) การจัดสภาพแวดล้อม เพื่อส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ 8) ความสามารถริเริ่มการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง 9)ความสามารถตั้งคำถาม เพื่อการนำไปสู่ความต้องการ 10) การประเมินผลตนเองได้อย่างถูกต้องยุติธรรม และ 11) ความอดทนในการเสาะแสวงหาความรู้

วรนุช ปัญจะวัตร (2548) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนตัว ปัจจัยสภาพแวดล้อมกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์มีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก นักศึกษาชายมีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่านักศึกษาหญิง 2 ด้าน คือ ด้านความเชื่อมั่นว่าตนเองเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพและด้านมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นักศึกษาที่เรียนในคณะที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยภาพรวมแตกต่างกัน

นงลักษณ์ กำจัดภัย (2551) ได้ศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบและพัฒนามาตรวัดคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับรางวัลการประกวดโครงงานวิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาระดับประเทศ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มี 5 องค์ประกอบ คือ กระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีใจเปิดกว้างต่อการเรียนและมีความสามารถด้านการคิด มีความรับผิดชอบต่อตนเองและมองโลกเชิงบวก การมีทักษะพื้นฐานในการเรียน การอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

อมรรักษ์ สวนชูผล (2554) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิต สำหรับนักศึกษาการศึกษานอกระบบโรงเรียน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงกว่าก่อนเรียน นักศึกษาที่มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงจะมีการแสดงออกถึงการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ชัดเจน

9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Box (1983) ได้ศึกษาลักษณะความพร้อมของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่และจบการศึกษาด้านพยาบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่และจบการศึกษาด้านพยาบาล จำนวน 477 คน โดยใช้แบบวัด SDLRS ของ Guglielnimo ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อเปรียบเทียบด้วยอายุ และเพศ แต่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญเมื่อเปรียบเทียบด้วยความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง กับ เกรดเฉลี่ย

Young (1986) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติ เพศ และการควบคุมตนเองกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยจอร์เจีย จำนวน 126 คน โดยใช้ SDLRS และ ANS – IE (Adult Nowicki Strickluad International – External Scale) ผลการวิจัยพบว่า ไม่ปรากฏความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติและการควบคุมตนเองกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

Posner (1990) ได้ศึกษาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพตนเอง และแนวโน้มของบุคลิกภาพ ของนักเรียนใน An Open Alternative High School ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการของทักษะการนำตนเอง เจตคติ และลักษณะนิสัยค่อยๆ เปลี่ยนแปลงทีละน้อยๆ ในตอนต้นๆ ของการเรียน และเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเรียนจบในโครงการ

Harriman (1991) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง กับผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนชุมชนที่เรียนในโครงการศึกษาทางไกล ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ที่กำลังศึกษามีความสัมพันธ์กับ อายุ การศึกษา และสถานะของครอบครัว นอกจากนี้ยังพบว่า เพศชายที่ประสบความสำเร็จมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงกว่าเพศชายที่ไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้พบว่า มีปัจจัยการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองมากมายหลายด้านที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักศึกษา ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนักศึกษา การศึกษานอก

ระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิธีเรียนทางไกล โดยทำการศึกษา ปัจจัย 4 ด้าน คือ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

ตอนที่ 10 กรอบแนวคิดในการวิจัย

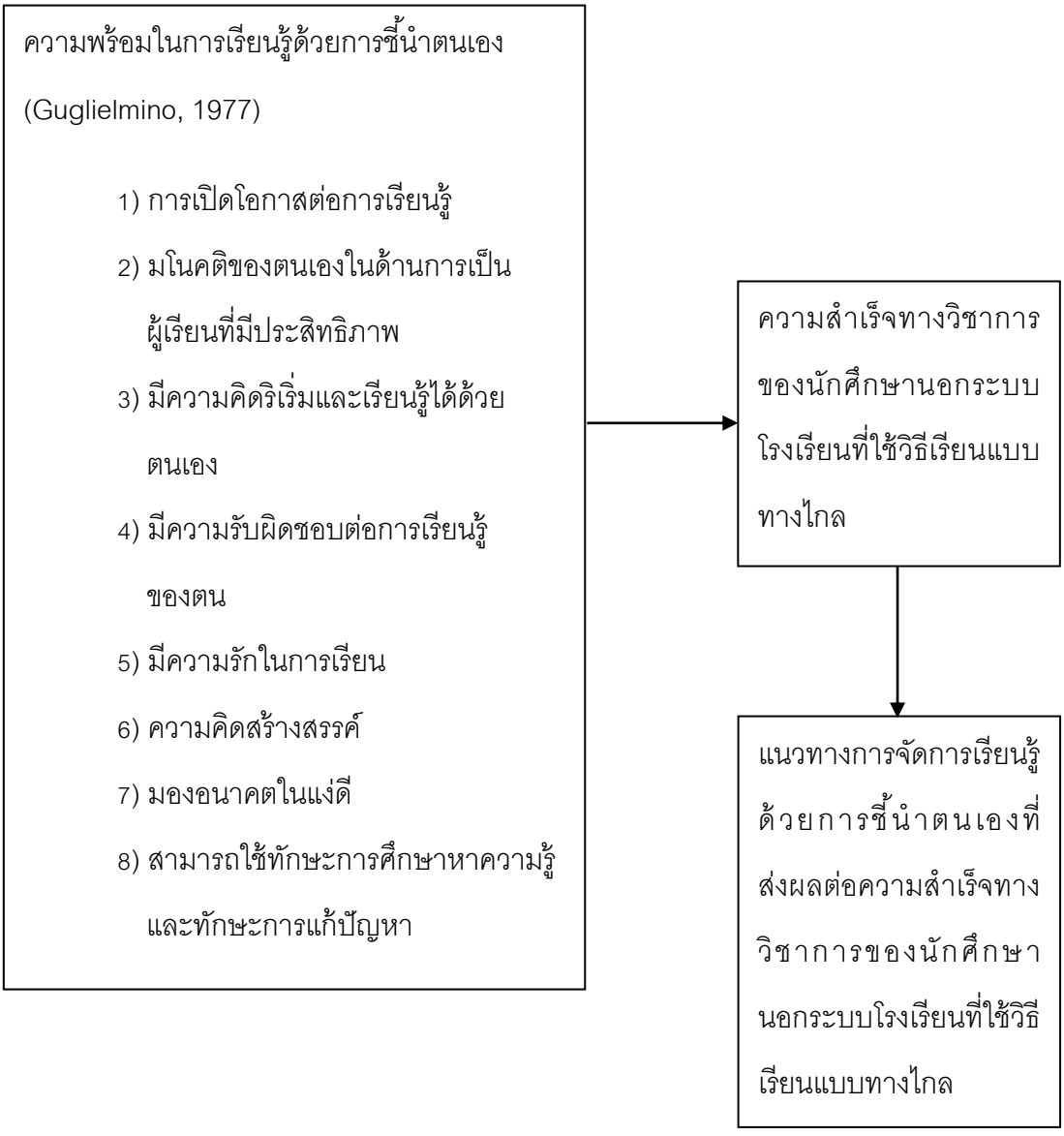

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล” ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ คือ ศึกษาระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล และนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1. ศึกษาระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

ขั้นตอนที่ 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

ขั้นตอนที่ 3. นำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

ขั้นตอนที่ 1. ศึกษาระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

1.1 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ของสถาบันการศึกษาทางไกล สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2555 จำนวน 1,188 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 ท่าน (รายชื่อดังภาคผนวก ข และ ภาคผนวก ค)

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้สุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Stratified Random Sampling) โดยสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างต่อกลุ่มประชากรเท่ากับ 24.49 % ซึ่งผู้วิจัยใช้สูตรการสุ่มตัวอย่าง โดยการเปิดตาราง Krejcie และ Morgan ที่ระดับความเชื่อมัน 95 % โดยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน 5 % โดยได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 291 คน

1.2 การสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม

1.2.1 ศึกษาและทบทวนเอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษาและทบทวนเอกสาร จาก ตำรา บทความ งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศต่างๆ จากนั้นจึงทำการสรุปในแต่ละหัวข้อ เพื่อนำมาสร้างเป็นข้อคำถามในประเด็นต่างๆ ซึ่งจากการทบทวนเอกสารต่างๆ พบว่ามีปัจจัยหลักคล้ายกัน คือ ปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

1.2.2 ผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล โดยผู้วิจัยได้พัฒนามาจากแบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง SDLRS ของ Guglielmino (1977) โดย นรินทร์ บุญชู (2532) ได้นำมาแปลเป็นภาษาไทยและทดลองใช้กับนักศึกษาปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อปี พ.ศ. 2532 มีจำนวน 58 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบของลักษณะการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง 8 ด้าน คือ

1. การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้	จำนวน 13 ข้อ
2. มโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ	จำนวน 14 ข้อ

3. ความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จำนวน 7 ข้อ

4. ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน จำนวน 7 ข้อ

5. ความรักในการเรียน จำนวน 9 ข้อ

6. ความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 5 ข้อ

7. มองอนาคตในแง่ดี จำนวน 4 ข้อ

8. สามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา จำนวน 7 ข้อ

ตารางที่ 2 จำนวนข้อและรายการ ขององค์ประกอบลักษณะการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

องค์ประกอบ	รายการ
1. การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ (13 ข้อ)	16. ข้าพเจ้าสามารถบอกได้ว่า ข้าพเจ้าเรียนสิ่งใดได้ดีหรือไม่ดี
	37. ข้าพเจ้าชอบคิดถึงอนาคตข้างหน้า
	40. ข้าพเจ้าสามารถบังคับตนเองให้กระทำในสิ่งที่คิดว่าควรจะทำ
	43. ข้าพเจ้ายินดีต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนอื่นๆ
	45. ข้าพเจ้ามีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ
	46. ยิ่งเรียนรู้มาก ข้าพเจ้ายิ่งมีความรู้สึกว่าสิ่งต่างๆ ในโลกนี้ล้วนน่าตื่นเต้น
	47. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการเรียนรู้เป็นเรื่องสนุก
	49. ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อที่ว่าจะได้เป็นคนที่มีคุณภาพ
	50. ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการเรียนรู้ของข้าพเจ้า ไม่มีใครมารับผิดชอบแทนข้าพเจ้า
	52. ข้าพเจ้ามีความเชื่อว่า ไม่มีใครแก่เกินไปที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ
	54. ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำหรับการดำเนินชีวิต

ตารางที่ 2 จำนวนข้อและรายการ ขององค์ประกอบลักษณะการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง (ต่อ)

องค์ประกอบ	รายการ
	55. ในแต่ละปีข้าพเจ้าได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ หลายๆ อย่างด้วยตนเอง
	58. ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับความคิดที่ว่า “ผู้ใฝ่เรียนเสมอคือผู้นำ”
2. มโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ (14 ข้อ)	2. ข้าพเจ้าทราบดีว่าข้าพเจ้าต้องการเรียนอะไร
	4. ถ้ามีสิ่งที่ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้ ข้าพเจ้าจะหาทางเรียนรู้ให้ได้
	6. ข้าพเจ้าต้องการเวลาระยะหนึ่งก่อนที่จะตัดสินใจศึกษาเรื่องใหม่ๆ
	17. มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้ และปรารถนาจะให้มีเวลามากๆ ที่จะเรียนในแต่ละวัน
	18. ถ้าตัดสินใจที่จะเรียนรู้อะไรก็ตาม ข้าพเจ้าสามารถหาเวลาได้เสมอไม่ว่าจะมีภารกิจยุ่งยากเพียงใดก็ตาม
	19. การไม่เข้าใจเนื้อหาวิชาที่อ่าน เป็นปัญหามากสำหรับข้าพเจ้า
	20. ถ้าข้าพเจ้าไม่เรียน ก็ไม่ใช่ความผิดของข้าพเจ้า
	21. ข้าพเจ้าทราบดีว่า เมื่อไรที่ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้มากขึ้น
	26. ข้าพเจ้าพยายามเชื่อมโยงสิ่งที่กำลังเรียนกับเป้าหมายระยะยาวที่ตั้งไว้
	27. ข้าพเจ้าสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เกือบทุกเรื่องที่ข้าพเจ้าต้องการจะเรียนรู้
	28. ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกสนานในการค้นหาคำตอบสำหรับคำถามต่างๆ
	34. ข้าพเจ้าชอบทดลองเรียนสิ่งใหม่ๆ แม้ไม่แน่ใจว่าผลการเรียนรู้นั้นจะออกมาอย่างไร

ตารางที่ 2 จำนวนข้อและรายการ ขององค์ประกอบลักษณะการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง (ต่อ)

องค์ประกอบ	รายการ
	36. ข้าพเจ้ามีความสามารถในการคิดค้นหาวิธีการแปลกๆ ใหม่ๆ ที่จะทำสิ่งต่างๆ
	41. ข้าพเจ้าชอบการสำรวจ ตรวจสอบปัญหาต่างๆ
3. ความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (7ข้อ)	11. ข้าพเจ้าสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเองได้ดี
	25. ข้าพเจ้าสามารถคิดค้นวิธีการต่างๆ ได้หลายแบบ สำหรับการเรียนรู้หัวข้อใหม่ๆ
	35. ข้าพเจ้าไม่ชอบ เมื่อมีคนบอกให้เห็นถึงข้อผิดพลาดในสิ่งที่ข้าพเจ้ากำลังทำอยู่
	38. ข้าพเจ้ามีความสามารถในการพยายามค้นหาวิธีการเข้าถึงสิ่งที่ต้องการเรียนรู้
	40. ข้าพเจ้าสามารถบังคับตนเองให้กระทำในสิ่งที่คิดว่าควรจะทำ
	42. ข้าพเจ้ามักเป็นผู้นำในกลุ่ม ในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ
	57. ข้าพเจ้าเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในชั้นเรียนและการเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง (7ข้อ)	2. ข้าพเจ้าทราบดีว่าข้าพเจ้าต้องการเรียนอะไร
	4. ถ้ามีสิ่งที่ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้ ข้าพเจ้าจะหาทางเรียนรู้ให้ได้
	8. ข้าพเจ้าเชื่อว่า ถ้าเรารู้ว่าตนเองเป็นใคร อยู่ที่ไหน กำลังทำอะไร เป็นหลักการสำคัญของการศึกษาของทุกคน
	13. ข้าพเจ้าต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรเรียนอะไรและจะเรียนอย่างไร

ตารางที่ 2 จำนวนข้อและรายการ ขององค์ประกอบลักษณะการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง (ต่อ)

องค์ประกอบ	รายการ
	14. การเรียนสิ่งที่ยาก ไม่เคยทำให้ข้าพเจ้าเบื่อ ถ้าสิ่งนั้นเป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าสนใจ
	15. ข้าพเจ้าจะต้องรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเรียน
	16. ข้าพเจ้าสามารถบอกได้ว่า ข้าพเจ้าเรียนสิ่งใดได้ดีหรือไม่ดี
5. ความรักในการเรียน (9 ข้อ)	1. ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้อยู่เสมอตราบชั่วชีวิต
	5. ข้าพเจ้ารักที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ
	22. ขอให้ข้าพเจ้าทำข้อสอบได้ และได้คะแนนสูงก็พอใจแล้ว ถึงแม้ว่าข้าพเจ้ายังไม่เข้าใจเรื่องนั้นๆ ก็ตาม
	24. ข้าพเจ้าชื่นชอบผู้ที่รักการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ
	29. ข้าพเจ้าไม่ชอบแก้ปัญหาที่มีคำตอบถูกต้องมากกว่า 1 คำตอบ
	31. ข้าพเจ้าจะดีใจมาก ถ้าหากไม่ต้องเรียนอีกแล้ว
	48. ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นการดีที่จะยึดวิธีการเรียนรู้ ซึ่งใช้มาแล้วอย่างได้ผล แทนที่จะลองใช้วิธีการอื่นๆ
	53. ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนอยู่ตลอดเวลา เป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย
	56. การเรียนรู้ไม่ได้ทำให้เกิดความแตกต่างใดๆ แก่ชีวิตของข้าพเจ้า
6. ความคิดสร้างสรรค์ (5 ข้อ)	2. ข้าพเจ้าทราบดีว่าข้าพเจ้าต้องการเรียนอะไร
	3. เมื่อพบปัญหาหรือสิ่งที่ข้าพเจ้าไม่เข้าใจ ข้าพเจ้าจะหลีกเลี่ยงจากสิ่งนั้น
	7. ในชั้นเรียน ข้าพเจ้าต้องการให้ผู้สอน บอกทุกสิ่งทุกอย่างแก่ผู้เรียน

ตารางที่ 2 จำนวนข้อและรายการ ขององค์ประกอบลักษณะการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง (ต่อ)

องค์ประกอบ	รายการ
	9. ข้าพเจ้าทำงานตามลำพังได้ไม่ดีนัก
	12. แม้ข้าพเจ้าจะมีความคิดที่ดี แต่ก็ไม่สามารถนำมาปฏิบัติให้เกิดผลดีได้
7. มองอนาคตในแง่ดี (4 ข้อ)	23. ข้าพเจ้าคิดว่าห้องสมุดเป็นสถานที่ที่น่าเบื่อ
	26. ข้าพเจ้าพยายามเชื่อมโยงสิ่งที่กำลังเรียนกับเป้าหมายระยะยาวที่ตั้งไว้
	29. ข้าพเจ้าไม่ชอบแก้ปัญหาที่มีคำตอบถูกต้องมากกว่า 1 คำตอบ
	44. ข้าพเจ้าไม่ชอบสถานการณ์การเรียนที่มีการท้าทาย
8. สามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา (7 ข้อ)	6. ข้าพเจ้าต้องการเวลาระยะหนึ่งก่อนที่จะตัดสินใจศึกษาเรื่องใหม่ๆ
	10. ถ้าต้องการข้อมูลบางอย่างที่ยังไม่มี ข้าพเจ้าทราบดีว่าจะไปหาได้จากที่ไหน
	30. ข้าพเจ้ามีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ สิ่งต่างๆ อย่างมาก
	32. ข้าพเจ้าให้ความสนใจต่อการเรียนน้อยเมื่อเทียบกับคนอื่นๆ
	33. ข้าพเจ้าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับทักษะเบื้องต้นของการศึกษา (ทักษะการฟัง การอ่าน การเขียน และการจำ)
	39. ข้าพเจ้าเห็นว่าปัญหาเป็นสิ่งท้าทาย ไม่ใช่สัญญาณให้หยุดทำ
	51. ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนรู้ถึงวิธีการเรียน เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการศึกษา

1.2.3 ผู้วิจัยเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาข้อคำถามและปรับแก้ข้อคำถามตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะ จากนั้นเมื่อปรับปรุงเสร็จสิ้นแล้วจึงนำเสนอเพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาอีกครั้ง

1.2.4 นำแบบสอบถามปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ที่ผ่านการเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจ

ผู้วิจัยนำแบบวัดปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ที่พัฒนาขึ้น ได้ขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน (รายละเอียดในภาคผนวก ก) โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item-objective congruence : IOC) ในการส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจพิจารณาค่าความสอดคล้องในครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้จัดส่งเครื่องมือในช่วงเดือนมกราคม 2556

การพิจารณาให้คะแนน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือคุณลักษณะ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามดังกล่าวมีความสอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามดังกล่าวมีความสอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามดังกล่าวไม่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

จากนั้นนำผลคะแนนที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้พิจารณาข้อคำถาม จึงนำผลที่ได้เข้าสูตร ของ Rovinelli และ Hambleton

$$IOC = \frac{\sum R}{n}$$

IOC คือ ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด

n คือ จำนวนผู้ทรงคุณวุติทั้งหมด

ถ้าค่า IOC $\geq$ .05 ขึ้นไป หมายถึง ข้อคำถามนั้นมีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์รวมถึงคุณลักษณะของพฤติกรรมที่วัด

1.2.5 นำผลจากการตรวจและเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุง แก้ไขแบบวัดปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล และนำเสนอผลการปรับปรุง แก้ไขแบบวัดปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล แก่อาจารย์ที่ปรึกษา

1.2.6 นำแบบวัดปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ที่ผ่านการพิจารณาจากทั้งผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษา ไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองนครปฐม จำนวนทั้งสิ้น 30 คน ในวันเสาร์ที่ 27 เมษายน 2556 จากนั้นนำแบบวัดดังกล่าวมาวิเคราะห์ ค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient : alpha) เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ

จากการนำไปทดลองใช้ (Try out) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ .93 (ดังรายละเอียดในภาคผนวก ง)

1.2.7 หลังจากที่ทดลองใช้ (Try out) และนำไปวิเคราะห์แล้ว ผู้วิจัยเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาแบบวัด ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัย

1.3 เครื่องมือในการวิจัย

1.3.1 แบบสอบถามปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ซึ่งแบ่งเป็นทั้งหมด 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ ระดับชั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) และการกรอกรายละเอียด (Completion)

ตอนที่ 2 ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง มีลักษณะเป็นแบบวัดที่ใช้มาตรประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ซึ่งใช้เกณฑ์ในการประเมินดังนี้

ข้อความที่มีความหมายทางบวก

5 หมายถึง จริงที่สุด ข้อความตรงกับข้อเท็จจริงของนักศึกษามากที่สุด

4 หมายถึง จริง ข้อความตรงกับข้อเท็จจริงของนักศึกษามาก

3 หมายถึง จริงบ้าง ข้อความบางครั้งตรงกับข้อเท็จจริงของนักศึกษาและบางครั้งก็ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง

2 หมายถึง จริงน้อย ข้อความตรงกับข้อเท็จจริงของนักศึกษาน้อย

1 หมายถึง จริงน้อยที่สุด ข้อความตรงกับข้อเท็จจริงของนักศึกษาน้อยที่สุด

ข้อความที่มีความหมายทางลบ

1 หมายถึง จริงที่สุด ข้อความตรงกับข้อเท็จจริงของนักศึกษามากที่สุด

2 หมายถึง จริง ข้อความตรงกับข้อเท็จจริงของนักศึกษามาก

3 หมายถึง จริงบ้าง ข้อความบางครั้งตรงกับข้อเท็จจริงของนักศึกษาและบางครั้งก็ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง

4 หมายถึง จริงน้อย ข้อความตรงกับข้อเท็จจริงของนักศึกษาน้อย

5 หมายถึง จริงน้อยที่สุด ข้อความตรงกับข้อเท็จจริงของนักศึกษาน้อยที่สุด

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ดังนี้

1.4.1 ผู้วิจัยติดต่อ งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการออกหนังสือราชการ ขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย เดือนธันวาคม 2555

1.4.2 ผู้วิจัยติดต่อ งานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการออกหนังสือราชการ ขอทดลองเครื่องมือประมาณ มกราคม 2556

1.4.3 หลังจากที่ได้ปรับแก้ แบบสอบถามปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล และอาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาให้นำไปใช้ได้จริง ผู้วิจัยจึงได้ ติดต่องานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการออกหนังสือราชการ ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย กับสถาบันการศึกษาทางไกล ประมาณเดือน มกราคม ซึ่งได้แนบ

เอกสาร แบบสอบถามปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ประกอบการพิจารณาไปในครั้งนี้ด้วย

1.4.4 ผู้วิจัยติดต่อสถาบันการศึกษาทางไกล ขอรายชื่อและที่อยู่ในการจัดส่งแบบสอบถามปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

1.4.5 ส่งแบบสอบถามปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ไปยังนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล พร้อมแนบหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์ ขอเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย โดยใช้วิธีการส่งไปรษณีย์ เพื่อให้นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ส่งข้อมูลกลับโดยแจ้งกำหนดวัน เวลา ในการขอรับแบบสอบถามปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล คืนโดยเร็วที่สุด

1.4.6 เมื่อได้เครื่องมือในการวิจัยจากนักศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบและประมวลผลข้อมูล

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการคำนวณค่าทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (SPSS – Statistical Package for the Social Sciences) โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล โดยแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\overline{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\overline{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการแบ่งระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1.00 – 1.50 หมายถึง นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองอยู่ในระดับ**น้อยที่สุด**

1.51 – 2.50 หมายถึง นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองอยู่ในระดับ**น้อย**

2.51 – 3.50 หมายถึง นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองอยู่ในระดับ**ปานกลาง**

3.51 – 4.50 หมายถึง นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองอยู่ในระดับ**มาก**

4.51 – 5.00 หมายถึง นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองอยู่ในระดับ**มากที่สุด**

1.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.6.1ค่าร้อยละ (Percentage)

1.6.2ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean : $\overline{X}$)

$$\overline{X} = \frac{\sum x}{n}$$ (Shavelson, 1996)

$\overline{X}$ คือ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

$\sum x$ คือ ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด

n คือ จำนวนผู้ตอบข้อคำถามทั้งหมด

1.6.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$ (Shavelson, 1996)

S.D. คือ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

$\sum x$ คือ ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum_x 2$ คือ ผลรวมทั้ง หมดของคะแนนในแต่ละข้อยกกำลังสอง

n คือ จำนวนผู้ตอบข้อคำถามทั้ง หมด

ขั้นตอนที่ 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

เมื่อผู้วิจัยได้ผลของระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น (Stepwise Multiple Regression Analysis) โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (SPSS – Statistical Package for the Social Sciences)

ขั้นตอนที่ 3.นำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

เมื่อผู้วิจัยได้ผลศึกษาระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียน

ที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ในขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 แล้วนั้น ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจากการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ในขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 มาจัดทำ(ร่าง)แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญในด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ตามเกณฑ์ดังนี้

1) เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับหรือเป็นที่รู้จักในด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาตลอดชีวิต การเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาวิธีเรียนทางไกล

2) เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรงในด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาตลอดชีวิต การเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาวิธีเรียนทางไกล ที่เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 8 ท่าน (รายชื่อดังภาคผนวก ข)

จากการจัดสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยยังสรุปคำตอบที่ชัดเจนไม่ได้ จึงทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่ม 3 ท่าน (รายชื่อดังภาคผนวก ข) จากนั้น ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาสรุปผลเพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ศึกษาระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล และนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 291 คน เพื่อความสมบูรณ์ของงานวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการส่งแบบสอบถาม จำนวน 300 ชุด โดยมีแบบสอบถามตอบกลับมา และเป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 291 ชุด ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางและความเรียงประกอบการนำเสนอ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลซึ่งประกอบไปด้วยทั้งหมด 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ตอนที่ 1.2 ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

ตอนที่ 3 ผลการนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

ผลการวิเคราะห์

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ตารางที่ 3 จำนวน และร้อยละ เพศของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล (n=291)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	113	38.80
หญิง	178	61.20
รวม	291	100.00

จากตารางที่ 3 เพศของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล พบว่า นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็น เพศหญิงสูงกว่าเพศชาย ร้อยละ 61.20 และ 38.80 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ย) ของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล (n=291)

ข้อมูลส่วนบุคคล	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
เกรดเฉลี่ย	1.50	3.71	2.80	0.46

จากตารางที่ 4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ย) ของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล พบว่า นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลที่ตอบแบบสอบถาม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ย) สูงสุด คือ 3.71 และต่ำสุด 1.50 โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ย)เฉลี่ยของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล คือ 2.80 ($\overline{X}$ = 2.80, S.D. = 0.46)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อายุของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล (n=291)

ข้อมูลส่วนบุคคล	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
อายุ	15	66	25.64	11.99

จากตารางที่ 5 อายุของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล พบว่า นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลที่ตอบแบบสอบถาม มีอายุสูงสุด คือ 66 ปี และต่ำสุด 15 ปี โดยอายุเฉลี่ยของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล คือ 25.64 ปี ($\overline{X}$ = 25.64, S.D. = 11.99)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รายได้ของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล (n=291)

ข้อมูลส่วนบุคคล	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
รายได้	1,000	80,000	9431.56	7819.32

จากตารางที่ 6 รายได้ของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล พบว่า นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลที่ตอบแบบสอบถาม มีรายได้สูงสุด คือ 80,000 บาท และต่ำสุด 1,000 บาท โดยรายได้เฉลี่ยของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล คือ 9431.56 บาท ($\overline{X}$ = 9431.56, S.D. = 7819.32)

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะเวลาในการลงทะเบียนเรียนของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล (n=291)

ข้อมูลส่วนบุคคล	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
ระยะเวลา	1	6	3.03	1.32

จากตารางที่ 7 ระยะเวลาในการลงทะเบียนเรียนของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล พบว่า นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลที่ตอบแบบสอบถาม มีระยะเวลาในการลงทะเบียนเรียนสูงสุด คือ 6 เทอม และต่ำสุด 1 เทอม โดยระยะเวลาในการ

ลงทะเบียนเรียนเฉลี่ยของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล คือ 3.03 เทอม ($\bar{X}$ = 3.03, S.D. = 1.32)

ตารางที่ 8 จำนวน และร้อยละ ช่องทางในการเรียนรู้/ความถี่ ของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล (n=291)

ช่องทางในการเรียนรู้/ความถี่	จำนวน	ร้อยละ
หนังสือพิมพ์		
ทุกวัน / สัปดาห์	81	27.80
2-4 วัน / สัปดาห์	93	32.00
5-6 วัน / สัปดาห์	33	11.30
ไม่เลือก	84	28.90
รวม	291	100.00
วิทยุ		
ทุกวัน / สัปดาห์	27	9.30
2-4 วัน / สัปดาห์	73	25.10
5-6 วัน / สัปดาห์	34	11.70
ไม่เลือก	157	54.00
รวม	291	100.00
โทรทัศน์		
ทุกวัน / สัปดาห์	206	70.80
2-4 วัน / สัปดาห์	27	9.30
5-6 วัน / สัปดาห์	15	5.20
ไม่เลือก	43	14.80
รวม	291	100.00

ตารางที่ 8 (ต่อ) จำนวน และร้อยละ ช่องทางในการเรียนรู้/ความถี่ ของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล (n=291)

ช่องทางในการเรียนรู้/ความถี่	จำนวน	ร้อยละ
อินเตอร์เน็ต		
ทุกวัน / สัปดาห์	128	44.00
2-4 วัน / สัปดาห์	63	21.60
5-6 วัน / สัปดาห์	40	13.70
ไม่เลือก	60	20.60
รวม	291	100.00
ห้องสมุด		
ทุกวัน / สัปดาห์	15	5.20
2-4 วัน / สัปดาห์	71	24.40
5-6 วัน / สัปดาห์	39	13.40
ไม่เลือก	166	57.00
รวม	291	100.00
วารสาร		
ทุกวัน / สัปดาห์	17	5.80
2-4 วัน / สัปดาห์	75	25.80
5-6 วัน / สัปดาห์	30	10.30
ไม่เลือก	169	58.10
รวม	291	100.00

ตารางที่ 8 (ต่อ) จำนวน และร้อยละ ช่องทางในการเรียนรู้/ความถี่ ของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล (n=291)

ช่องทางในการเรียนรู้/ความถี่	จำนวน	ร้อยละ
อื่น ๆ		
เลือก	16	5.50
ไม่เลือก	275	94.50
รวม	291	100.00

จากตารางที่ 8 ช่องทางในการเรียนรู้/ความถี่ ของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล พบว่า นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลที่ตอบแบบสอบถามมีช่องทางในการเรียนรู้/ความถี่ คือ หนังสือพิมพ์/ความถี่สูงสุดคือ 2-4 วัน / สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 32.00 วิทยุ/ความถี่สูงสุดคือ 2-4 วัน / สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 25.10 โทรทัศน์/ความถี่สูงสุดคือ ทุกวัน / สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 70.80 อินเตอร์เน็ต/ความถี่สูงสุดคือ ทุกวัน / สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 44.00 ห้องสมุด/ความถี่สูงสุดคือ 2-4 วัน / สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 24.40 วารสาร/ความถี่สูงสุดคือ 2-4 วัน / สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 25.80 และ ช่องทางในการเรียนรู้แบบอื่นๆ คิดเป็น 5.50

ตอนที่ 1.2 ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ประกอบไปด้วยทั้งหมด 8 ด้าน คือ ด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ ด้านมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ด้านมีความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ด้านมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ด้านมีความรักในการเรียน ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านมองอนาคตในแง่ดี และด้านสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา ซึ่งสรุปภาพรวมในแต่ละด้านได้ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลทั้ง 8 ด้าน (n=291)

ด้าน	ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพร้อม
1.	การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้	4.11	0.56	มาก
2.	มโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ	3.69	0.51	มาก
3.	ความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	3.57	0.56	มาก
4.	ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง	4.04	0.51	มาก
5.	ความรักในการเรียน	3.25	0.48	ปานกลาง
6.	ความคิดสร้างสรรค์	3.27	0.69	ปานกลาง
7.	มองอนาคตในแง่ดี	3.07	0.60	ปานกลาง
8.	สามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา	3.76	0.47	มาก
	รวม	3.60	0.55	มาก

จากตารางที่ 9 ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ทั้ง 8 ด้าน พบว่า ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.60, S.D. = 0.55)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง – มาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.11, S.D. = 0.56) ด้าน

ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ($\overline{X}$ = 4.04, S.D. = 0.51) และด้านสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา ($\overline{X}$ = 3.76, S.D. = 0.47) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านมองอนาคตในแง่ดี ($\overline{X}$ = 3.07, S.D. = 0.60)

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ (n=291)

ข้อที่	ด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพร้อม
16.	ข้าพเจ้าสามารถบอกได้ว่า ข้าพเจ้าเรียนสิ่งใดได้ดีหรือไม่ดี	3.99	0.82	มาก
37.	ข้าพเจ้าชอบคิดถึงอนาคตข้างหน้า	4.23	0.82	มาก
40.	ข้าพเจ้าสามารถบังคับตนเองให้กระทำในสิ่งที่คิดว่าควรจะทำ	3.97	0.92	มาก
43.	ข้าพเจ้ายินดีต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนอื่นๆ	4.13	0.80	มาก
45.	ข้าพเจ้ามีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ	3.84	0.86	มาก
46.	ยิ่งเรียนรู้มาก ข้าพเจ้ายิ่งมีความรู้สึกว่าสิ่งต่างๆ ในโลกนี้ล้วนน่าตื่นเต้น	3.81	1.11	มาก
47.	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการเรียนรู้เป็นเรื่องสนุก	4.00	0.84	มาก
49.	ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อที่ว่าจะได้เป็นคนที่มีคุณภาพ	4.11	0.83	มาก

ตารางที่ 10 (ต่อ) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ (n=291)

ข้อที่	ด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพร้อม
50.	ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการเรียนรู้ของข้าพเจ้า ไม่มีใครมารับผิดชอบแทนข้าพเจ้า	4.08	0.94	มาก
52.	ข้าพเจ้ามีความเชื่อว่า ไม่มีใครแก่เกินไปที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ	4.56	0.71	มากที่สุด
54.	ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำหรับการดำเนินชีวิต	4.30	0.83	มาก
55.	ในแต่ละปีข้าพเจ้าได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ หลายๆ อย่างด้วยตนเอง	4.20	0.85	มาก
58.	ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับความคิดที่ว่า “ผู้ใฝ่เรียนเสมอคือผู้นำ”	4.16	0.85	มาก
	รวม	4.11	0.86	มาก

จากตารางที่ 10 ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ พบว่า ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.11, S.D. = 0.86)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยรายข้ออยู่ในระดับมาก – มากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ข้าพเจ้ามีความเชื่อว่า ไม่มีใครแก่เกินไปที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ($\overline{X}$ = 4.56, S.D. = 0.71) ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำหรับการดำเนินชีวิต ($\overline{X}$ = 4.30, S.D. = 0.83) และข้าพเจ้าชอบคิดถึงอนาคตข้างหน้า ($\overline{X}$ = 4.23, S.D. = 0.82) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ยิ่งเรียนรู้มาก ข้าพเจ้ายิ่งมีความรู้สึกว่าสิ่งต่างๆ ในโลกนี้ล้วนน่าตื่นเต้น ($\overline{X}$ = 3.81, S.D. = 1.11)

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ (n=291)

ข้อที่	ด้านมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพร้อม
2.	ข้าพเจ้าทราบดีว่าข้าพเจ้าต้องการเรียนอะไร	3.84	0.84	มาก
4.	ถ้ามีสิ่งที่ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้ ข้าพเจ้าจะหาทางเรียนรู้ให้ได้	4.13	0.83	มาก
6.	ข้าพเจ้าต้องการเวลาระยะหนึ่งก่อนที่จะตัดสินใจศึกษาเรื่องใหม่ๆ	3.52	0.93	มาก
17.	มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้ และปรารถนาจะให้มีเวลามากๆ ที่จะเรียนในแต่ละวัน	3.98	0.87	มาก

ตารางที่ 11 (ต่อ) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ (n=291)

ข้อที่	ด้านมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพร้อม
18.	ถ้าตัดสินใจที่จะเรียนรู้อะไรก็ตาม ข้าพเจ้าสามารถหาเวลาได้เสมอไม่ว่าจะมีภารกิจยุ่งยากเพียงใดก็ตาม	3.75	0.98	มาก
19.	การไม่เข้าใจเนื้อหาวิชาที่อ่านเป็นปัญหามากสำหรับข้าพเจ้า	3.56	1.02	มาก
20.	ถ้าข้าพเจ้าไม่เรียน ก็ไม่ใช่ความผิดของข้าพเจ้า	2.87	1.33	ปานกลาง
21.	ข้าพเจ้าทราบดีว่า เมื่อไรที่ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้มากขึ้น	3.81	0.88	มาก
26.	ข้าพเจ้าพยายามเชื่อมโยงสิ่งที่กำลังเรียนกับเป้าหมายระยะยาวที่ตั้งไว้	3.86	0.89	มาก
27.	ข้าพเจ้าสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เกือบทุกเรื่องที่ข้าพเจ้าต้องการจะเรียนรู้	3.51	0.89	มาก
28.	ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกสนานในการค้นหาคำตอบสำหรับคำถามต่างๆ	3.90	0.86	มาก
34.	ข้าพเจ้าชอบทดลองเรียนสิ่งใหม่ๆ แม้ไม่แน่ใจว่าผลการเรียนรู้นั้นจะออกมาอย่างไร	3.74	0.98	มาก

ตารางที่ 11 (ต่อ) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ (n=291)

ข้อที่	ด้านมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพร้อม
36.	ข้าพเจ้ามีความสามารถในการคิดค้นหาวิธีการแปลกๆ ใหม่ๆ ที่จะทำสิ่งต่างๆ	3.48	1.03	ปานกลาง
41.	ข้าพเจ้าชอบการสำรวจ ตรวจสอบปัญหาต่างๆ	3.76	0.95	มาก
	รวม	3.69	0.95	มาก

จากตารางที่ 11 ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ พบว่า ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.69, S.D. = 0.95)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง – มาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ถ้ามีสิ่งที่ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้ ข้าพเจ้าจะหาทางเรียนรู้ให้ได้ ($\overline{X}$ = 4.13, S.D. = 0.83) มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้ และปรารถนาจะให้มีเวลามากๆ ที่จะเรียนในแต่ละวัน ($\overline{X}$ = 3.98, S.D. = 0.87) และข้าพเจ้ารู้สึกสนุกสนานในการค้นหาคำตอบสำหรับคำถามต่างๆ ($\overline{X}$ = 3.90, S.D. = 0.86) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้าพเจ้าไม่เรียน ก็ไม่ใช่ความผิดของข้าพเจ้าอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.87, S.D. = 1.33)

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านมีความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (n=291)

ข้อที่	ด้านมีความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพร้อม
11.	ข้าพเจ้าสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเองได้ดี	3.63	0.88	มาก
25.	ข้าพเจ้าสามารถคิดค้นวิธีการต่างๆ ได้หลายแบบ สำหรับการเรียนรู้หัวข้อใหม่ๆ	3.77	0.82	มาก
35.	ข้าพเจ้าไม่ชอบ เมื่อมีคนบอกให้เห็นถึงข้อผิดพลาดในสิ่งที่ข้าพเจ้ากำลังทำอยู่	2.89	1.22	ปานกลาง
38.	ข้าพเจ้ามีความสามารถในการพยายามค้นหาวิธีการเข้าถึงสิ่งที่ต้องการเรียนรู้	3.87	0.89	มาก
40.	ข้าพเจ้าสามารถบังคับตนเองให้กระทำในสิ่งที่คิดว่าควรจะทำ	3.97	0.92	มาก
42.	ข้าพเจ้ามักเป็นผู้นำในกลุ่ม ในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ	3.12	1.11	ปานกลาง
57.	ข้าพเจ้าเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพทั้งในชั้นเรียนและการเรียนรู้ด้วยตนเอง	3.71	0.84	มาก
	รวม	3.57	0.95	มาก

จากตารางที่ 12 ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านมีความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง พบว่า ระดับความ

พร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านมีความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.57, S.D. = 0.95)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง – มาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ข้าพเจ้าสามารถบังคับตนเองให้กระทำในสิ่งที่คิดว่าควรจะทำ ($\overline{X}$ = 3.97, S.D. = 0.92) ข้าพเจ้ามีความสามารถในการพยายามค้นหาวิธีการเข้าถึงสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 3.87, S.D. = 0.89) และข้าพเจ้าสามารถคิดค้นวิธีการต่างๆ ได้หลายแบบ สำหรับการเรียนรู้หัวข้อใหม่ๆ ($\overline{X}$ = 3.77, S.D. = 0.82) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้าพเจ้าไม่ชอบเมื่อมีคนบอกให้เห็นถึงข้อผิดพลาดในสิ่งที่ข้าพเจ้ากำลังทำอยู่ ($\overline{X}$ = 2.89, S.D. = 1.22)

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง (n=291)

ข้อที่	ด้านมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพร้อม
2.	ข้าพเจ้าทราบดีว่าข้าพเจ้าต้องการเรียนอะไร	3.84	0.84	มาก
4.	ถ้ามีสิ่งที่ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้ ข้าพเจ้าจะหาทางเรียนรู้ให้ได้	4.13	0.83	มาก
8.	ข้าพเจ้าเชื่อว่า ถ้าเรารู้ว่าตนเองเป็นใครอยู่ที่ไหน กำลังทำอะไร เป็นหลักการสำคัญของการศึกษาของทุกคน	4.11	0.89	มาก

ตารางที่ 13 (ต่อ) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง (n=291)

ข้อที่	ด้านมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพร้อม
13.	ข้าพเจ้าต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรเรียนอะไร และจะเรียนอย่างไร	3.90	0.90	มาก
14.	การเรียนสิ่งที่ยาก ไม่เคยทำให้ข้าพเจ้าเบื่อ ถ้าสิ่งนั้นเป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าสนใจ	4.11	0.91	มาก
15.	ข้าพเจ้าจะต้องรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเรียน	4.21	0.84	มาก
16.	ข้าพเจ้าสามารถบอกได้ว่า ข้าพเจ้าเรียนสิ่งใดได้ดีหรือไม่ดี	3.99	0.82	มาก
	รวม	4.04	0.86	มาก

จากตารางที่ 13 ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง พบว่า ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.04, S.D. = 0.86)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ข้าพเจ้าจะต้องรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเรียน ($\overline{X}$ = 4.21, S.D. = 0.84) ถ้ามีสิ่งที่ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้ ข้าพเจ้าจะหาทางเรียนรู้ให้ได้ ($\overline{X}$ = 4.13, S.D. = 0.83) และข้าพเจ้าเชื่อว่า ถ้าเรารู้

ว่าตนเองเป็นใคร อยู่ที่ไหน กำลังทำอะไร เป็นหลักการสำคัญของการศึกษาของทุกคน ($\overline{X}$ = 4.11, S.D. = 0.89) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้าพเจ้าทราบดีว่าข้าพเจ้าต้องการเรียนอะไร ($\overline{X}$ = 3.84, S.D. = 0.84)

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านความรักในการเรียน (n=291)

ข้อที่	ด้านความรักในการเรียน	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพร้อม
1.	ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้อยู่เสมอตราบชั่วชีวิต	4.03	0.89	มาก
5.	ข้าพเจ้ารักที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ	3.98	0.90	มาก
22.	ขอให้ข้าพเจ้าทำข้อสอบได้ และได้คะแนนสูงก็พอใจแล้ว ถึงแม้ว่าข้าพเจ้ายังไม่เข้าใจเรื่องนั้นๆ ก็ตาม	3.34	1.08	ปานกลาง
24.	ข้าพเจ้าชื่นชอบผู้ที่รักการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ	4.12	0.86	มาก
29.	ข้าพเจ้าไม่ชอบแก้ปัญหาที่มีคำตอบถูกต้องมากกว่า 1 คำตอบ	3.30	1.14	ปานกลาง
31.	ข้าพเจ้าจะดีใจมาก ถ้าหากไม่ต้องเรียนอีกแล้ว	2.05	1.21	น้อย

ตารางที่ 14 (ต่อ) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านความรักในการเรียน (n=291)

ข้อที่	ด้านความรักในการเรียน	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพร้อม
48.	ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นการดีที่จะยึดวิธีการเรียนรู้ ซึ่งใช้มาแล้วอย่างได้ผล แทนที่จะลองใช้วิธีการอื่นๆ	3.45	0.99	ปานกลาง
53.	ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนอยู่ตลอดเวลาเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย	2.15	1.22	น้อย
56.	การเรียนรู้ไม่ได้ทำให้เกิดความแตกต่างใดๆ แก่ชีวิตของข้าพเจ้า	2.84	1.38	ปานกลาง
	รวม	3.25	1.07	ปานกลาง

จากตารางที่ 14 ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านความรักในการเรียน พบว่า ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านความรักในการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.25, S.D. = 1.07)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยรายข้ออยู่ในระดับน้อย - มาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ข้าพเจ้าชื่นชอบผู้ที่รักการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ ($\overline{X}$ = 4.12, S.D. = 0.86) ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้อยู่เสมอตราบชั่วชีวิต ($\overline{X}$ = 4.03, S.D. = 0.89) และข้าพเจ้ารักที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ ($\overline{X}$ = 3.98, S.D. = 0.90) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้าพเจ้าจะดีใจมาก ถ้าหากไม่ต้องเรียนอีกแล้ว ($\overline{X}$ = 2.05, S.D. = 1.21)

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านความคิดสร้างสรรค์ (n=291)

ข้อที่	ด้านความคิดสร้างสรรค์	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพร้อม
2.	ข้าพเจ้าทราบดีว่าข้าพเจ้าต้องการเรียนอะไร	3.84	0.84	มาก
3.	เมื่อพบปัญหาหรือสิ่งที่ข้าพเจ้าไม่เข้าใจ ข้าพเจ้าจะหลีกเลี่ยงจากสิ่งนั้น	2.83	1.23	ปานกลาง
7.	ในชั้นเรียน ข้าพเจ้าต้องการให้ผู้สอนบอกทุกสิ่งทุกอย่างแก่ผู้เรียน	3.78	1.09	มาก
9.	ข้าพเจ้าทำงานตามลำพังได้ไม่ดีนัก	2.86	1.17	ปานกลาง
12.	แม้ข้าพเจ้าจะมีความคิดที่ดี แต่ก็ไม่สามารถนำมาปฏิบัติให้เกิดผลดีได้	3.07	1.10	ปานกลาง
	รวม	3.28	1.09	ปานกลาง

จากตารางที่ 15 ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.28, S.D. = 1.09)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง – มาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ข้าพเจ้าทราบดีว่าข้าพเจ้าต้องการเรียนอะไร ($\overline{X}$ = 3.84, S.D. = 0.84) ในชั้นเรียน ข้าพเจ้าต้องการให้ผู้สอนบอกทุกสิ่งทุกอย่างแก่ผู้เรียน ($\overline{X}$ = 3.78, S.D. = 1.09)

และแม้ข้าพเจ้าจะมีความคิดที่ดี แต่ก็ไม่สามารถนำมาปฏิบัติให้เกิดผลดีได้ ($\overline{X}$ = 3.07, S.D. = 1.10) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เมื่อพบปัญหาหรือสิ่งที่ข้าพเจ้าไม่เข้าใจ ข้าพเจ้าจะหลีกเลี่ยงจากสิ่งนั้น ($\overline{X}$ = 2.83, S.D. = 1.23)

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านมองอนาคตในแง่ดี (n=291)

ข้อที่	ด้านมองอนาคตในแง่ดี	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพร้อม
23.	ข้าพเจ้าคิดว่าห้องสมุดเป็นสถานที่ที่น่าเบื่อ	2.23	1.19	น้อย
26.	ข้าพเจ้าพยายามเชื่อมโยงสิ่งที่กำลังเรียนกับเป้าหมายระยะยาวที่ตั้งไว้	3.86	0.89	มาก
29.	ข้าพเจ้าไม่ชอบแก้ปัญหาที่มีคำตอบถูกต้องมากกว่า 1 คำตอบ	3.30	1.14	ปานกลาง
44.	ข้าพเจ้าไม่ชอบสถานการณ์การเรียนที่มีการท้าทาย	2.90	0.99	ปานกลาง
	รวม	3.07	1.05	ปานกลาง

จากตารางที่ 16 ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านมองอนาคตในแง่ดี พบว่า ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านมองอนาคตในแง่ดีอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 3.07, S.D. = 1.05)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยรายข้ออยู่ในระดับน้อย - มาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ข้าพเจ้าพยายามเชื่อมโยงสิ่งที่กำลังเรียนกับเป้าหมายระยะยาวที่ตั้งไว้ ($\overline{X}$ = 3.86, S.D. = 0.89) ข้าพเจ้าไม่ชอบแก้ปัญหาที่มีคำตอบถูกต้องมากกว่า 1 คำตอบ ($\overline{X}$ = 3.30, S.D. = 1.14) และข้าพเจ้าไม่ชอบสถานการณ์การเรียนที่มีการท้าทาย ($\overline{X}$ = 2.90, S.D. = 0.99) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้าพเจ้าคิดว่าห้องสมุดเป็นสถานที่ที่น่าเบื่อ ($\overline{X}$ = 2.23, S.D. = 1.19)

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา (n=291)

ข้อที่	ด้านสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพร้อม
6.	ข้าพเจ้าต้องการเวลาระยะหนึ่งก่อนที่จะตัดสินใจศึกษาเรื่องใหม่ๆ	3.52	0.93	มาก
10.	ถ้าต้องการข้อมูลบางอย่างที่ยังไม่มี ข้าพเจ้าทราบดีว่าจะไปหาได้จากที่ไหน	3.98	0.77	มาก
30.	ข้าพเจ้ามีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ อย่างมาก	4.00	0.82	มาก
32.	ข้าพเจ้าให้ความสนใจต่อการเรียนน้อยเมื่อเทียบกับคนอื่นๆ	2.74	1.11	ปานกลาง
33.	ข้าพเจ้าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับทักษะเบื้องต้นของการศึกษา (ทักษะการฟัง การอ่าน การเขียน และการจำ)	3.82	1.00	มาก

ตารางที่ 17 (ต่อ) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา (n=291)

ข้อที่	ด้านสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพร้อม
39.	ข้าพเจ้าเห็นว่าปัญหาเป็นสิ่งท้าทาย ไม่ใช่สัญญาณให้หยุดทำ	4.02	0.94	มาก
51.	ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนรู้ถึงวิธีการเรียนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการศึกษา	4.24	0.88	มาก
	รวม	3.76	0.92	มาก

จากตารางที่ 17 ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา พบว่า ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ด้านสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.76, S.D. = 0.92)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยรายข้ออยู่ในระดับน้อย - มาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนรู้ถึงวิธีการเรียน เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการศึกษา ($\overline{X}$ = 4.24, S.D. = 0.88) ข้าพเจ้าเห็นว่าปัญหาเป็นสิ่งท้าทาย ไม่ใช่สัญญาณให้หยุดทำ ($\overline{X}$ = 4.02, S.D. = 0.94) และข้าพเจ้ามีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ อย่างมาก ($\overline{X}$ = 4.00, S.D. = 0.82) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้าพเจ้าให้ความสนใจต่อการเรียนน้อยเมื่อเทียบกับคนอื่นๆ ($\overline{X}$ = 2.74, S.D. = 1.11)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ตารางที่ 18 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น ปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

แหล่งความแปรปรวน	SS	DF	Ms	F	Sig.
Regression	2.434	1	2.434	11.958	.001
Residual	58.813	289	.204		
Total	61.247	290			

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R)	.199
ประสิทธิภาพในการทำนาย (R Square)	.040
ประสิทธิภาพในการทำงานที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square)	.036
ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error)	.451

ตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการ

ตัวแปรพยากรณ์	Unstandardized Coefficients		standardized Coefficients	t	Sig.
	ß	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่ (Constant)	2.127	.197		10.785	.000
การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้	.165	.048	.199	3.458	.001

จากตารางที่ 17 พบว่า ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ คือ การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) เท่ากับ .199 ค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R Square) เท่ากับ .040 หมายถึง การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ สามารถทำนายปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเรียนของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนทางไกล ได้ร้อยละ 4 ค่าประสิทธิภาพในการทำงานที่ปรับแล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ .036 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error) เท่ากับ .451

ในลักษณะนี้แสดงว่า การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเรียนของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนทางไกล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถเขียนเป็นรูปสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 2.127 + .165$$

ตอนที่ 3 ผลการนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอ(ร่าง)แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธี เรียนแบบทางไกล ซึ่งประกอบไปด้วย 8 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้

แนวทางการจัดการเรียนรู้ คือ การเปิดช่องทางการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษา มีโอกาสการเรียนรู้ที่มากขึ้น การเพิ่มการประชาสัมพันธ์ต่างๆ ให้เข้าถึงนักศึกษาเพื่อที่นักศึกษาจะได้รับทราบข่าวสาร และเป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนรู้ให้กับนักศึกษา

ในระดับผู้บริหาร สามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ให้นักศึกษา โดยการเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์การศึกษาให้มีช่องทางที่มีความหลากหลาย เข้าใจง่าย และกระจายทั่วถึงกลุ่มนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้รับทราบถึงข้อมูลการประชาสัมพันธ์การศึกษา และเป็นการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ของตัวนักศึกษา

ในระดับอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษานอกระบบโรงเรียน สามารถส่งเสริมการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ให้นักศึกษา โดยการส่งเสริมหรือเสนอแนะช่องทางการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ให้กับนักศึกษา เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงช่องทางการเรียนรู้ และยังเป็นการเพิ่มโอกาสต่อการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาอีกด้วย

ในระดับนักศึกษา สามารถเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ให้ตนเอง โดยนักศึกษาสามารถรับทราบข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์การศึกษาต่างๆที่มีความหลากหลาย และสามารถเลือกช่องทางการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีความเหมาะสมกับตัวนักศึกษา เพื่อเป็นการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ของตัวนักศึกษา

ด้านที่ 2 มโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ

แนวทางการจัดการเรียนรู้ คือ การส่งเสริมการพัฒนาตนของนักศึกษา เช่น การนำธรรมะ ศาสนา สมาธิ เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ตัวนักศึกษามีมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ การมีนักศึกษาแลกเปลี่ยน เพื่อให้นักศึกษามองเห็น

มุมมองที่หลากหลาย การพานักศึกษาไปดูงาน เพื่อได้เห็นถึงวิถีชีวิตที่มีความแตกต่างกันในแต่และพื้นที่ และนำมาปรับใช้กับตนเอง

ในระดับผู้บริหาร สามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อการมีมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพให้นักศึกษา โดยการส่งเสริมให้ทางสถาบันการศึกษาทางไกลมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาตนของนักศึกษา โดยอาจได้รับความร่วมมือจากภาคีเครือค่ายต่างๆ เข้ามาร่วมจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาตนของนักศึกษา

ในระดับอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษานอกระบบโรงเรียน สามารถส่งเสริมการมีมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพให้นักศึกษา โดยการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการพัฒนาตนของนักศึกษาที่นำ ธรรมะ ศาสนา สมาธิ เข้ามาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ หรือกิจกรรมการแลกเปลี่ยนมุมมองหรือทัศนะคติต่างๆ ให้กับนักศึกษา

ในระดับนักศึกษา สามารถส่งเสริมการมีมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพให้ตนเอง โดยนักศึกษาควรมีการนำ ธรรมะ ศาสนา สมาธิ เข้ามาใช้เป็นเครื่องมือในการการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ และมีการพบปะ พูดคุยกับบุคคล หรือกลุ่มคนต่างๆ ที่มีความหลากลายทางด้านอาชีพและความเป็นอยู่ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนมุมมองหรือทัศนะคติต่างๆ ทำให้นักศึกษาได้เห็นมุมมองที่หลากหลายที่แตกต่างไปจากตัวนักศึกษาเอง หรืออาจจะเลือกการไปศึกษาดูงานยังสถานที่ต่างๆ เพื่อให้เห็นถึงวิถีความเป็นอยู่ ทัศนคติ และมุมมองในการใช้ชีวิต ของชาวบ้านเหล่านั้น ที่แตกต่างไปจากตัวนักศึกษา เมื่อนักศึกษาได้เห็นวิถีความเป็นอยู่ ทัศนคติ มุมมอง ที่มีความหลากหลายและแตกต่างไปจากตัวนักศึกษา นักศึกษาก็สามารถที่จะนำสิ่งต่างๆ เหล่านั้น มาปรับใช้กับตนเอง เพื่อให้ตนเองเป็นผู้ที่มีมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ

ด้านที่ 3 ความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

แนวทางการจัดการเรียนรู้ คือ การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมและเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีความคิดริเริ่มและอิสระในการเรียนรู้

ในระดับผู้บริหาร สามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มและอิสระในการเรียนรู้ ให้นักศึกษา โดยการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมและเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ เพื่อให้นักศึกษาได้มีสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ดี เพราะเมื่อนักศึกษาเหล่านี้ ได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ แล้วนั้น ก็จะทำให้นักศึกษาเหล่านั้น มีความคิดริเริ่มและอิสระในการเรียนรู้

ในระดับอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษานอกระบบโรงเรียน สามารถส่งเสริมความคิดริเริ่มและอิสระในการเรียนรู้ให้นักศึกษา โดยการส่งเสริมหรือแนะนำ สถานที่ต่างๆ ที่มีการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ดี ที่มีความเหมาะสมและเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ให้กับนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้มีสถานที่หรือแหล่งการเรียนรู้ที่ดี ที่มีความเหมาะสมและเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ เพราะเมื่อนักศึกษาเหล่านี้ได้อยู่ในสถานที่ที่มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีความเหมาะสมและเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้แล้วนั้น ก็จะทำให้นักศึกษามีความคิดริเริ่มและอิสระในการเรียนรู้

ในระดับนักศึกษา สามารถส่งเสริมความคิดริเริ่มและอิสระในการเรียนรู้ของตนเอง โดยการเลือกสถานที่หรือแหล่งการเรียนรู้ ที่มีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี มีความเหมาะสมและเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ให้กับนักศึกษา เพราะเมื่อนักศึกษาได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีแล้วนั้น ก็จะส่งผลให้นักศึกษามีความคิดริเริ่มและอิสระในการเรียนรู้

ด้านที่ 4 ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง

แนวทางการจัดการเรียนรู้ คือ การส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม กิจกรรมCSR กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมจิตสาธารณะ เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้

ในระดับผู้บริหาร สามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ให้นักศึกษา โดยการส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาทางไกล มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้

ในระดับอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษานอกระบบโรงเรียน สามารถส่งเสริมความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ให้นักศึกษา โดยการจัดกิจกรรมหรือการส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมต่างๆ ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ อาทิเช่น กิจกรรมCSR กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมจิตสาธารณะต่างๆ เพื่อให้นักศึกษาได้เห็นถึงความสำคัญของความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ในระดับนักศึกษา สามารถส่งเสริมความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง โดยการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม กิจกรรมCSR กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมจิตสาธารณะต่างๆ ที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ เพื่อให้นักศึกษาได้เห็นถึงความสำคัญของความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้

ด้านที่ 5 ความรักในการเรียน

แนวทางการจัดการเรียนรู้ คือ การสร้างให้นักศึกษามีความตระหนักในการเรียนรู้ การเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียน เช่น การมอบวุฒิบัตร ถ้วยรางวัล เป็นต้น เพื่อให้นักศึกษาได้เห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้และรักในการเรียนรู้

ในระดับผู้บริหาร สามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรักในการเรียนรู้ให้นักศึกษา โดยส่งเสริมการจัดกิจกรรม การประกวด การแข่งขันทางวิชาการ หรือทักษะ

ความสามารถด้านต่างๆ และมีการมอบวุฒิบัตรหรือถ้วยรางวัล ให้แก่นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อเป็นการส่งเสริมและเสริมสร้างแรงจูงใจให้นักศึกษามีความรักในการเรียนรู้

ในระดับอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษานอกระบบโรงเรียน สามารถส่งเสริมความรักในการเรียนรู้ให้นักศึกษา โดยการส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม การประกวด การแข่งขันทางวิชาการ หรือทักษะความสามารถด้านต่างๆ และสร้างให้นักศึกษาเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของวุฒิบัตรหรือถ้วยรางวัลที่ได้รับ

ในระดับนักศึกษา สามารถส่งเสริมความรักในการเรียนรู้ของตนเอง โดยการเข้าร่วมกิจกรรม การประกวด การแข่งขันทางวิชาการ หรือทักษะความสามารถด้านต่างๆ และเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของวุฒิบัตรหรือถ้วยรางวัลที่ได้รับ เพราะวุฒิบัตรหรือถ้วยรางวัลต่างๆ เหล่านี้จะเป็นสิ่งที่แสดงถึงความสำเร็จต่างๆ ของนักศึกษา และยังสร้างความภาคภูมิใจให้กับนักศึกษาและบุคคลรอบข้าง

ด้านที่ 6 ความคิดสร้างสรรค์

แนวทางการจัดการเรียนรู้ คือ การพานักศึกษาไปทัศนศึกษา ในสถานที่ต่างๆ การเปิดมุมมองใหม่ๆ และขยายมุมมองให้แก่ตัวนักศึกษา เพื่อทำให้นักศึกษาได้เห็นโลกในมุมกว้าง เมื่อนักศึกษามีมุมมองที่กว้างขวาง ก็จะทำให้นักศึกษามีความคิดสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น

ในระดับผู้บริหาร สามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความมีความคิดสร้างสรรค์ให้นักศึกษา โดยการส่งเสริมให้สถาบันทางไกล มีโครงการพานักศึกษาไปทัศนศึกษา เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีประสบการณ์และมีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ

ในระดับอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษานอกระบบโรงเรียน สามารถส่งเสริมความมีความคิดสร้างสรรค์ให้นักศึกษา โดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีความคิดสร้างสรรค์ระหว่างการไปทัศนศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกคิด ฝึกจินตนาการ ฝึกความคิดสร้างสรรค์ จากสิ่งรอบข้างที่นักศึกษาได้เห็น

ในระดับนักศึกษา สามารถส่งเสริมความมีความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง โดยการลองคิด ลองจินตนาการ อะไรแปลกๆ ใหม่ๆ จากสิ่งรอบข้างที่นักศึกษาได้เห็น เพื่อเป็นการฝึกให้นักศึกษาได้มีความคิดสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ จากสภาพแวดล้อมรอบๆตัว

ด้านที่ 7 มองอนาคตในแง่ดี

แนวทางการจัดการเรียนรู้ คือ การส่งเสริมให้นักศึกษาได้เห็นตัวเองมีความก้าวหน้า ประสบความสำเร็จในชีวิต โดยอาจจะเชิญศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จในชีวิตมาพูดคุยหรือแนะนำเรื่องต่างๆ ให้กับนักศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้เห็นถึงโอกาสในอนาคตและทำให้นักศึกษาเกิดการมองอนาคตในแง่ดี

ในระดับผู้บริหาร สามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการมองอนาคตในแง่ดีให้นักศึกษา โดยการส่งเสริมการจัดกิจกรรมสังสรรค์ศิษย์เก่า การเชิญศิษย์เก่ามาบรรยายหรือแนะนำ เรื่องต่างๆ ให้กับนักศึกษาในปัจจุบัน เพื่อให้นักศึกษาได้มีการมองอนาคตในแง่ดีจากความสำเร็จในชีวิตของนักศึกษารุ่นพี่

ในระดับอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษานอกระบบโรงเรียน สามารถส่งเสริมการมองอนาคตในแง่ดีให้นักศึกษา โดยการจัดกิจกรรมสังสรรค์ศิษย์เก่า การเชิญศิษย์เก่ามาบรรยายหรือแนะนำ การพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนเรื่องราวต่างๆ ให้กับนักศึกษาในปัจจุบัน เพื่อให้นักศึกษาได้เห็นถึงความสำเร็จต่างๆ ในชีวิต จากนักศึกษารุ่นพี่ และเห็นถึงความสำคัญของการมองอนาคตในแง่ดี

ในระดับนักศึกษา สามารถส่งเสริมการมองอนาคตในแง่ดีของตนเอง โดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องราว มุมมอง ทัศนคติ ต่างๆ กับนักศึกษารุ่นพี่ เพราะเมื่อนักศึกษาได้เห็นถึงความสำเร็จในชีวิตจากนักศึกษารุ่นพี่แล้ว ก็จะทำให้นักศึกษามีการมองอนาคตในแง่ดี เพื่อที่จะได้ให้ตนเองประสบความสำเร็จเหมือนนักศึกษารุ่นพี่

ด้านที่ 8 สามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา

แนวทางการจัดการเรียนรู้ คือ การส่งเสริมให้นักศึกษา มีทักษะในด้านต่างๆ เช่น การใช้ห้องสมุด การใช้อินเตอร์เน็ต การอ่านหนังสือออก การเขียนหนังสือได้ การฟัง การแก้ปัญหา ส่งเสริมให้เห็นถึงความสำคัญของทักษะในด้านต่างๆ และนำทักษะต่างๆเหล่านั้นมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

ในระดับผู้บริหาร สามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหาให้นักศึกษา โดยการส่งเสริมให้มีการฝึกฝนความสามารถและทักษะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา เพื่อที่นักศึกษาจะได้นำความสามารถและทักษะต่างๆ ที่ได้เรียนรู้ มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันของตนเอง

ในระดับอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษานอกระบบโรงเรียน สามารถส่งเสริมความสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหาให้นักศึกษา โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักศึกษาได้ฝึกความสามารถและทักษะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันของนักศึกษา

ในระดับนักศึกษา สามารถส่งเสริมความสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหาของตนเอง โดยการเรียนรู้ การฝึกฝน ความสามารถและทักษะต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง เพื่อที่จะนำความสามารถและทักษะต่างๆ เหล่านั้น มาใช้ในการศึกษาหาความรู้และการแก้ปัญหาต่างๆ ของตนเอง

จากการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) **ผู้วิจัยยังสรุปคำตอบที่ชัดเจนไม่ได้ จึงได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อสรุปคำตอบของการนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล**

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ผู้วิจัยได้คำตอบของการนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล และผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ยังได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านนโยบาย

1.1 จัดตั้งศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ทางไกลในทุกเขต/อำเภอ

สิ่งที่จะทำให้นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลประสบความสำเร็จทางวิชาการได้นั้นก็คือ การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้นักศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายของตนได้ นอกจากการที่นักศึกษาจะต้องมีการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองแล้วนั้น สิ่งที่สำคัญอีกสิ่งหนึ่งนั้นก็คือ การมีเครือข่ายการเรียนรู้ ที่จะช่วยให้นักศึกษาสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์ และการเรียนรู้ระหว่างบุคคล โดยการเชื่อมโยงความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมานั้น จะทำให้นักศึกษาสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม เพื่อเป็นการแสวงหาโอกาสทางการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังที่ วีรฉัตร สุปัญโญ กล่าวว่า *"สิ่งสำคัญของการชี้นำตนเอง คือ ความต้องการและการได้รับการตอบสนองความต้องการในเวลาและสถานที่ที่สะดวก การมีศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ทางไกลเป็นกลไกหนึ่งในการอำนวยความสะดวกและช่วยให้การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของผู้เรียนมีความคล่องตัวมากขึ้น"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556) และ สุรศักดิ์ เพิ่มผล กล่าวว่า *"เครือข่ายเป็นได้ทั้งครูที่ปรึกษาและสำนักงาน เครื่อข่ายการเรียนรู้เป็นแหล่งที่ให้คำปรึกษาในพื้นที่ ในพื้นที่ที่อยู่ห่างไกล ในอำเภอหรือจังหวัดต่างๆ ถ้าเรามีแหล่งที่นักศึกษาสามารถเข้ามาขอรับคำปรึกษาได้ ก็จะช่วยให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ดียิ่งขึ้น และควรมีครูที่ปรึกษาอยู่ในทุกพื้นที่ตามสัดส่วนของนักศึกษา"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556)

ดังนั้น การจัดตั้งศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ทางไกลในทุกเขต/อำเภอ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการตอบสนองต่อความต้องการในการเรียนรู้ของนักศึกษา และส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองได้ดียิ่งขึ้น

1.2 ส่งเสริมศักยภาพและทักษะในการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษา

นักศึกษาที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลนั้น จะต้องเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ จึงจำเป็นที่จะต้องมีทักษะในการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเรียนรู้และตอบสนองต่อความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง โดยทักษะในการเรียนรู้นั้น มีอยู่มากมายหลากหลายทักษะ เพื่อให้นักศึกษาสามารถที่จะเลือกใช้ทักษะต่างๆ ได้ตามความเหมาะสม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ตัวอย่างเช่น ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ทักษะการฟัง ทักษะการค้นคว้าหาความรู้ เป็นต้น ดังที่ วีรฉัตร สุปัญโญ กล่าวว่า *"การเรียนรู้ของนักศึกษา กศน. ในระบบทางไกล เป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ การเรียนรู้ว่าจะเข้าถึงความรู้ได้อย่างไรเป็นสิ่งสำคัญ และถ้ามีทักษะในการเรียนรู้แล้ว นักศึกษาจะมีความสามารถในการแสวงหาข้อมูลความรู้เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมได้อีกด้วย"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556) และยังสอดคล้องกับ สุรศักดิ์ เพิ่มผล กล่าวว่า *"ทักษะในการเรียนรู้ที่จำเป็นคือ ทักษะการใช้อินเทอร์เน็ต ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ทักษะการติดต่อประสานงาน ทักษะการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ทักษะการสื่อสารเบื้องต้น และทักษะการคัดกรองในการรับข้อมูลข่าวสาร"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556)

ดังนั้นการส่งเสริมศักยภาพและทักษะในการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็น ที่จะทำให้นักศึกษาเหล่านั้น มีเครื่องมือที่จะใช้ในการแสวงหาความรู้ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง

1.3 จัดหาระบบ สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีศักยภาพและคุณภาพในการให้บริการทางการศึกษา

ระบบสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นสิ่งที่สำคัญต่อการเรียนรู้แบบทางไกลเป็นอย่างมาก เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่สามารถที่จะมาเข้าชั้นเรียนได้ จึงจำเป็นจะต้องอาศัยระบบสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีศักยภาพและคุณภาพในการให้บริการ เพื่อใช้ในการที่จะเข้าถึงความรู้ต่างๆ ตามความต้องการและความสนใจของตนเอง ดังนั้นถ้าสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศไม่มีศักยภาพและไม่มีคุณภาพในการให้บริการแล้วนั้น ก็จะเป็นอุปสรรคเป็นอย่างมากในการ

เข้าถึงข้อมูลการเรียนรู้และทำให้นักศึกษา ไม่สามารถที่จะเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองได้ ดังที่ วีฉัตร สุปัญโญ กล่าวว่า *"สื่อและ ICT เป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง แม้ว่าสื่อดี แต่ถ้าไม่มีระบบบริหารจัดการที่ดี สื่อเหล่านั้นก็จะกลายเป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ของผู้เรียน"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556) และ สุรศักดิ์ เพิ่มผล ยังกล่าวอีกว่า *"นอกจากการจัดหาสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ เรายังสามารถที่จะแนะนำแหล่งที่มีสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น ศูนย์อินเทอร์เน็ตตำบล กศน.ตำบล ห้องสมุดประชาชน ให้แก่นักศึกษา เนื่องจากนักศึกษาบางคนอาจจะยังไม่รู้"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม, 2556)

ดังนั้น ระบบสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีศักยภาพและคุณภาพในการให้บริการจึงเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาให้กับนักศึกษาที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล เพื่อให้นักศึกษาเหล่านั้น สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

1.4 จัดหาบุคลากรที่มีคุณภาพ ให้เพียงพอต่อความต้องการ การบริหารและการจัดการกระบวนการเรียนการสอน

การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองเป็นวิธีการที่นักศึกษาจะต้องเรียนรู้โดยการอาศัยตนเองเป็นหลัก แต่ในบางครั้งก็อาจจะเจออุปสรรคในการเรียนรู้ และเมื่อเกิดอุปสรรคขึ้น นักศึกษาเหล่านี้ก็ต้องการบุคคลที่จะสามารถขอคำปรึกษาหรือคำแนะนำในการแก้ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้น ดังที่ วีรฉัตร สุปัญโญ กล่าวว่า *"ในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง บางครั้งผู้เรียนต้องการคำปรึกษาเพื่อแก้ปัญหาในการเรียน ควรมีบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในระบบการศึกษาทางไกลและลักษณะของการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองเป็นอย่างดี เตรียมไว้ในกรณีที่ผู้เรียนต้องการความช่วยเหลือ"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556) และ สุรศักดิ์ เพิ่มผล ยังกล่าวอีกว่า *"เนื่องจากบางครั้งไม่สามารถหาบุคลากรเพิ่มได้ เนื่องจากปัญหางบประมาณ เราจึงต้องพัฒนาบุคลากรที่มีอยู่เดิม ให้มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีจิตใจบริการ มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดการศึกษา"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556)

ดังนั้น การจัดหาบุคลากรที่มีคุณภาพ ให้เพียงพอต่อความต้องการ การบริหารและการจัดการกระบวนเรียนการสอน จึงมีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่ง ในการที่จะตอบสนองต่อความ

ต้องการในการใช้บริการของนักศึกษา เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองได้อย่างดียิ่งขึ้น

ด้านที่ 2 ด้านหลักการ

2.1 เน้นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ ในทุกสถานที่ที่สะดวก เพื่อลดระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่ช่วยเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่นักศึกษา เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองเป็นการเรียนรู้ที่สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกสถานที่ที่นักศึกษาต้องการที่จะเรียนรู้ และเมื่อนักศึกษาได้รับการตอบสนองต่อความต้องการในการเรียนรู้ได้ในทันที ก็จะทำให้นักศึกษาเกิดความรักในการที่จะเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง ดังที่ มิ่งขวัญ คงเจริญ กล่าวว่า *"เมื่อนักศึกษาสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ในทุกสถานที่ ก็จะสามารถทำให้นักศึกษาตอบสนองความต้องการในการที่จะเรียนรู้ของตนเองได้ในทันที"* (สัมภาษณ์, 16 พฤษภาคม 2556) เมื่อนักศึกษาเรียนรู้ได้ในทุกสถานที่ ที่สะดวกแล้วนั้น ก็จะทำให้นักศึกษาสามารถที่จะลดระยะเวลาและค่าใช้จ่าย ได้อีกด้วย ดังที่ วีรฉัตร สุปัญโญ กล่าวว่า *"ถ้าจะให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองได้จริง เวลา สถานที่ และเงิน ไม่ควรเป็นตัวขัดขวางการชี้นำตนเองของผู้เรียนหรือมีผลกระทบน้อยที่สุด"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556) และ สุรศักดิ์ เพิ่มผล ยังกล่าวอีกว่า *"นอกจากจะลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางแล้ว ยังเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการเรียนอีกด้วย ให้สมกับคำว่า Education for All"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556)

ดังนั้นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ ในทุกสถานที่ ที่สะดวก จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองได้ดียิ่งขึ้น

2.2 มุ่งเน้นให้ความรู้และทักษะที่จำเป็น ต่อการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่นักศึกษาจะต้องใช้ทักษะต่างๆ หลากหลายทักษะรวมกัน ในการที่จะเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง เพราะเมื่อนักศึกษามีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองแล้วนั้น ก็จะทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยการ

ชี้นำตนเอง ดังที่ วีรฉัตร สุปัญโญ กล่าวว่า *"ต้องกำหนดให้ได้ว่าทักษะอะไรที่จะช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองได้อย่างราบรื่น และต้องพิจารณาด้วยว่าทักษะนั้นควรเป็นประโยชน์ทั้งแก่ตัวนักศึกษาและมีผลกระทบในเชิงบวกต่อสังคมในอนาคตด้วย"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556) ทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองนั้น มีอยู่มากมายหลากหลายทักษะ ตัวอย่างเช่น มิ่งขวัญ คงเจริญ กล่าวว่า *"การศึกษาทางไกล จำเป็นที่จะต้องมีทักษะทางภาษา ทักษะการใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ"* (สัมภาษณ์, 16 พฤษภาคม 2556) และ สุรศักดิ์ เพิ่มผล ยังกล่าวอีกว่า *"การพัฒนาตนเองของนักศึกษาจะต้องพัฒนาตนเองในทุกๆด้าน เช่น พัฒนาตนเอง พัฒนาทักษะชีวิต พัฒนาวุฒิภาวะทางอารมณ์ เป็นต้น"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556)

ดังนั้นการมุ่งเน้นให้ความรู้และทักษะที่จำเป็น ต่อการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นเป็นอย่างยิ่ง เพราะเมื่อนักศึกษามีความรู้และทักษะที่จำเป็นแล้วนั้น ก็จะทำให้นักศึกษาเหล่านี้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองและสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองได้เป็นอย่างดี

2.3 ออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา

ในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองนั้น การออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักศึกษาสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองได้ดียิ่งขึ้น ดังที่ มิ่งขวัญ คงเจริญ กล่าวว่า *"การออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ จะต้องสอดคล้องกับความต้องการและความสามารถตามหลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่"* (สัมภาษณ์, 16 พฤษภาคม 2556) เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ สุรศักดิ์ เพิ่มผล ที่กล่าวว่า *"การออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องมีความสอดคล้องและเหมาะสม ทำให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ เนื่องจากเราไม่รู้ว่าความสามารถของแต่ละคนอยู่ในระดับใด เราจึงต้องออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความเป็นกลางเหมาะสมกับผู้เรียนทุกคน"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556) และ วีรฉัตร สุปัญโญ ได้กล่าวว่า *"ถ้าจะส่งเสริมให้นักศึกษาชี้นำตนเองได้ เนื้อหาหลักสูตรและลักษณะกิจกรรมต้องเปิดโอกาสหรือ*

กระตุ้นให้นักศึกษาได้ชี้นำตนเอง และต้องไม่เกิดความสามารถของนักศึกษา" (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556)

ดังนั้น ถ้ามีการออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาแล้วนั้น ก็จะทำให้นักศึกษาสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองได้เป็นอย่างดี เนื่องจากหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับนักศึกษา ทำให้นักศึกษารู้สึกสนุกสนานและไม่เบื่อที่จะเรียนรู้

2.4 เปิดโอกาสให้นักศึกษามีอิสระในการเรียนผ่านสื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลาย

สื่อและเทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากต่อนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล สื่อและเทคโนโลยีจึงเป็นเสมือนเครื่องมือที่จะช่วยให้นักศึกษาสามารถที่จะเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆ และต้องตอบสนองต่อความต้องการของตนเองได้ เพื่อให้นักศึกษาสามารถที่จะเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีได้ตรงตามความต้องการและความเหมาะสมของตนเอง ดังที่ วีรฉัตร สุปัญโญ กล่าวว่า *"สื่อและเทคโนโลยี ต้องตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักศึกษา"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556)

ดังนั้นสื่อและเทคโนโลยีที่ผลิตออกมานั้น จะต้องเป็นสื่อและเทคโนโลยีที่มีความหลากหลาย คลอบคลุม และหมาะสม เพื่อให้ตรงตามความต้องการและมีอิสระในการเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยี ที่เหมาะสมกับตัวนักศึกษา

ด้านที่ 3 ด้านวิธีการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

3.1 ส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักการใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา

ในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองนั้น การใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร นับว่าเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาให้กับนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธี

เรียนแบบทางไกลได้เป็นอย่างดี แต่ในบางครั้งนักศึกษาเอง ยังไม่รู้จักการใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร ในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา จึงจำเป็นที่จะต้องมีการส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักการใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสารในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา เพื่อเป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่ตนเอง ดังที่ วีรฉัตร สุปัญโญ กล่าวว่า *"นักศึกษาที่จะเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองได้ต้องมีทักษะต่างๆ ที่ช่วยให้เรียนรู้ได้ ทักษะแรกที่ต้องฝึกคือ ทักษะการใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ เพราะเป็นช่องทางที่สำคัญของการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556) และ สุรศักดิ์ เพิ่มผล ยังกล่าวว่า *"นอกจากการใช้เทคโนโลยีแล้ว อยากให้มองเรื่องของการสื่อสารที่ต้องใช้ทักษะในการพูด การปฏิสัมพันธ์กับผู้คน ทักษะการตั้งคำถามปลายเปิด ทักษะการติดต่อสื่อสาร ทักษะพื้นฐานต่างๆเหล่านี้ก็จะเป็นสิ่งสำคัญในการเข้าถึงความรู้"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556)

ดังนั้น ถ้านักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลมีความรู้ความสามารถในการที่จะใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสารได้เป็นอย่างดีแล้วนั้น ก็จะส่งผลให้นักศึกษามีโอกาสในการเข้าการศึกษาได้มากยิ่งขึ้น

3.2 สนับสนุนให้นักศึกษาเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่หลายหลากในการศึกษาเรื่องที่สนใจ

ในปัจจุบันการนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่างๆ มักจะถูกนำเสนอในรูปแบบของสื่อและเทคโนโลยีหลากหลายประเภท เพื่อเป็นช่องทางในการเข้าถึงนักศึกษา ทำให้นักศึกษาสามารถที่จะเลือกรับข้อมูล จากสื่อและเทคโนโลยีที่มีความเหมาะสมตรงต่อความต้องการของตนเอง ดังที่ วีรฉัตร สุปัญโญ กล่าวว่า *"นักศึกษาต้องได้รับการส่งเสริมให้ค้นคว้าหรือเข้าถึงข้อมูลความรู้ที่สนใจจากแหล่งข้อมูลและสื่อ ICT ที่หลากหลาย เพื่อฝึกให้นักศึกษาวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และเลือกใช้ข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556)

ดังนั้นการสนับสนุนให้นักศึกษาเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่หลายหลากในการศึกษาเรื่องที่สนใจ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารเพื่อเพิ่มโอกาสทางการเรียนรู้ และยังเป็นการฝึกให้นักศึกษาได้วิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลข่าวสารต่างๆ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสม

3.3 พัฒนาความสามารถในการใช้เครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษา

สิ่งสำคัญอีกสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองประสบความสำเร็จได้นั้นก็คือ เครือข่ายการเรียนรู้ ที่จะช่วยให้นักศึกษาสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์ การเรียนรู้ระหว่างบุคคล และการเชื่อมโยงความรู้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาให้แก่นักศึกษา นักศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องรู้จักการใช้เครือข่ายการเรียนรู้เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของตนเอง ดังที่ วีรฉัตร สุปัญโญ กล่าวว่า *"นักศึกษาต้องใช้ประโยชน์จากเครือข่ายการเรียนรู้ให้เป็น เพราะเครือข่ายการเรียนรู้จะช่วยเติมเต็มข้อมูลความรู้ตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ ให้นักศึกษาเป็นอย่างมาก"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556)

ดังนั้นการพัฒนาความสามารถในการใช้เครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะเพิ่มช่องทางในการเติมเต็มความรู้ให้แก่นักศึกษา และสามารถนำความรู้ต่างๆ ที่ได้มานั้น นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

3.4 ส่งเสริมให้นักศึกษามีการทำสัญญาการเรียนรู้ (Learning Contract) ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา

การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองเป็นการเรียนรู้ที่นักศึกษาจะเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลัก ทำให้ในบางครั้ง นักศึกษาอาจเกิดการสับสนหรือเลิกสนใจในเรื่องๆ นั้น การทำสัญญาการเรียนรู้ (Learning Contract) ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา โดยมีกรอบเป้าหมายที่ชัดเจนและได้รับแรงกระตุ้นจากอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งจะทำให้นักศึกษาสามารถที่จะศึกษาในเรื่องนั้นๆ ได้สำเร็จตามที่นักศึกษาต้องการ ดังที่ วีรฉัตร สุปัญโญ กล่าวว่า *"การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองต้องมีกรอบและเป้าหมายตามสมควร มิฉะนั้นนักศึกษาอาจสับสนหลงทาง เช่น อาจต้องมีสัญญาการเรียนรู้ไว้กับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้นักศึกษารู้ว่าจะทำอะไร อย่างไร และอาจารย์ที่ปรึกษาจะได้ติดตามตลอดจนให้การสนับสนุนได้อย่างถูกต้อง เป็นต้น"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556) และ สุรศักดิ์ เพิ่มผล กล่าวว่า *"ส่งเสริมให้นักศึกษา มีการทำเป้าหมายในการเรียนรู้ โดยให้นักศึกษาเป็นผู้กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ โดยกำหนด ตัวเนื้อหา แหล่งการเรียนรู้ และระยะเวลา*

ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้รับทราบและสามารถให้คำแนะนำกับนักศึกษาได้" (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556)

ดังนั้นการส่งเสริมให้นักศึกษามีการทำสัญญาการเรียนรู้ (Learning Contract) ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ที่จะทำให้นักศึกษาสามารถที่จะบรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ตามที่ตนเองได้กำหนดไว้

ด้านที่ 4 ด้านบริหารจัดการ

4.1 สนับสนุนงบประมาณในการจัดหาระบบสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีศักยภาพและคุณภาพในการให้บริการทางการศึกษา

ระบบสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล เนื่องจากนักศึกษาต้องอาศัยสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศในการศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ แต่ในปัจจุบันสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศมีราคาค้อนข้างสูง ทำให้ในบางครั้ง นักศึกษาไม่สามารถที่จะเข้าถึงสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศเหล่านั้นได้ การสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาระบบสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงมีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่ง ดังที่ วีรฉัตร สุปัญโญ กล่าวว่า *"การจัดสรรงบประมาณมีผลต่อการจัดการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง ที่ต้องอาศัยสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศจึงจำเป็นที่จะต้องมีงบประมาณเพียงพอที่จะลงทุนในสิ่งเหล่านี้"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556) และ สุรศักดิ์ เพิ่มผล ยังกล่าวอีกว่า *"การสนับสนุนงบประมาณจะต้องมีความครอบคลุมทั้งในเรื่องของสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริการทางการศึกษา"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556)

ดังนั้นการสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาระบบสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีศักยภาพและคุณภาพในการให้บริการทางการศึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้นักศึกษาสามารถที่จะเข้าถึงสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของตนเอง และยังเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาได้อีกด้วย

4.2 ส่งเสริมการจัดฝึกอบรม พัฒนาบุคลากร ที่มีคุณภาพ ในการบริหารและการจัดการกระบวนการเรียนการสอน

การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองนั้น นอกจากนักศึกษาจะต้องอาศัยการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลักแล้ว บุคลากรที่ทำหน้าที่ในการบริหาร จัดการกระบวนการเรียนการสอน ก็มีส่วนที่จะช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถที่จะเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ วีรฉัตร สุปัญโญ กล่าวว่า *"บุคลากรที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ต้องได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556)

ดังนั้น การส่งเสริมการจัดฝึกอบรม พัฒนาบุคลากร ที่มีคุณภาพ ในการบริหารและการจัดการกระบวนการเรียนการสอน จึงเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถที่จะเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อบุคลากรมีคุณภาพ ก็จะทำให้การบริหารและการจัดกระบวนการเรียนการสอนมีคุณภาพ และส่งผลให้นักศึกษาสามารถที่จะเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 จัดสร้าง แหล่งการเรียนรู้ ที่มีคุณภาพและมีรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษา

แหล่งการเรียนรู้เป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างมาก สำหรับนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล เนื่องจากเป็นแหล่งข้อมูลที่นักศึกษาสามารถที่จะศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ ได้ตามต้องการ โดยแหล่งการเรียนรู้นั้นจะต้องมีความหลากหลายและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ที่มาเข้ารับบริการ ดังที่ วีรฉัตร สุปัญโญ กล่าวว่า *"ต้องดูว่ามีแหล่งการเรียนรู้เพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของนักศึกษาหรือไม่ และต้องดูว่าแหล่งเรียนรู้ มีความหลากหลายทั้งในแง่ของประเภทการให้ข้อมูล และการกระจายในพื้นที่ที่สะดวก ต่อการใช้หรือไม่ ถ้าไม่มีหรือไม่พอก็ต้องสร้างหรือปรับปรุงให้เพียงพอ"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556) และ สุรศักดิ์ เพิ่มผล ยังกล่าวอีกว่า *"นอกจากการจัดสร้างแล้ว เรายังสามารถจัดหาแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วให้กับตัวนักศึกษา บางครั้งนักศึกษาเองก็ไม่รู้ว่ามีแหล่งการเรียนรู้แบบนี้อยู่ เพราะใน*

บางครั้งเราไม่สามารถที่จะสร้างแหล่งการเรียนรู้ขึ้นมาใหม่ได้ เนื่องจากงบประมาณที่มีจำกัด" (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556)

ดังนั้นจึงควรมีการจัดสร้าง แหล่งการเรียนรู้ ที่มีคุณภาพและมีรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษา เพื่อให้เป็นแหล่งข้อมูล ที่นักศึกษาสามารถที่จะมาศึกษาหาความรู้ได้ตามความต้องการ

4.4 จัดระบบและกลไกในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษา

การเรียนรู้ของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล มักจะพบอุปสรรคในเรื่องของการเข้าถึงข้อมูล จึงจำเป็นที่จะต้องมีระเบียบ กฎเกณฑ์ที่ชัดเจน เพื่อลดอุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูลแก่นักศึกษา ดังที่ วีรฉัตร สุปัญโญ กล่าวว่า *"การอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ต้องมีระเบียบ กฎเกณฑ์ที่ชัดเจน และไม่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงข้อมูลความรู้ของนักศึกษา"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556)

ดังนั้นการจัดระบบและกลไกในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาตอบสนองต่อความต้องการการเรียนรู้ของตนเอง

ด้านที่ 5 ด้านประเมินผล

5.1 ส่งเสริมวิธีประเมินที่หลากหลาย สามารถเก็บข้อมูลได้ครอบคลุม มีความน่าเชื่อถือ

เนื่องจากนักศึกษาแต่ละคนมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ในการที่จะประเมินนักศึกษาก็จำเป็นที่จะต้องมีวิธีการประเมินที่หลากหลายและมีความครอบคลุม เพื่อที่จะสามารถประเมินนักศึกษาเหล่านั้นได้ ดังที่ วีรฉัตร สุปัญโญ กล่าวว่า *"นักศึกษา กศน. มีความหลากหลาย และมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน การประเมินจึงต้องมีความหลากหลาย ทั้งในเรื่องวิธีการ เครื่องมือ และเกณฑ์การพิจารณา โดยมุ่งความสำเร็จตามศักยภาพของนักศึกษาแต่ละคน"* (สัมภาษณ์, 21

พฤษภาคม 2556) และ สุรศักดิ์ เพิ่มผล ยังกล่าวว่า *"นอกจากการวิธีการประเมินที่หลากหลายแล้ว วิธีการประเมินนั้นจะต้องครอบคลุมในทุกๆ ด้าน และเป็นวิธีการประเมินที่มีคุณภาพ"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556)

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมวิธีประเมินที่หลากหลาย สามารถเก็บข้อมูลได้ครอบคลุม มีความน่าเชื่อถือ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินนักศึกษาได้อย่างทั่วถึงและครอบคลุมวิธีการเรียนรู้ของนักศึกษาที่แตกต่างกัน

5.2 จัดสร้างเครื่องมือในการประเมินที่มีความสอดคล้องกับวิธีการเรียน และสามารถวัดผลได้จริง

เครื่องมือในการประเมินเป็นสิ่งสำคัญที่จะใช้วัดผลการเรียนรู้ของนักศึกษา ดังนั้นเครื่องมือในการประเมินจะต้องเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพ ดังที่ สุรศักดิ์ เพิ่มผล กล่าวว่า *"เครื่องมือในการประเมินนอกจากจะสอดคล้องกับวิธีการเรียนแล้วนั้น จะต้องมีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และจะต้องเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ มีความน่าเชื่อถือ"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556)

ดังนั้นการจัดสร้างเครื่องมือในการประเมิน จะต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร วิธีการเรียน และสามารถวัดผลได้จริง เพื่อให้เป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพและความน่าเชื่อถือในการประเมินนักศึกษา

5.3 กำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้ในการวัดและประเมินผล

ในการกำหนดเกณฑ์การประเมินนั้น จะต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ และเป็นเกณฑ์การประเมินที่สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่มีมาใช้ในการประเมินได้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการประเมินและสามารถตรวจสอบได้ นอกจากนี้แล้วในการประเมินควรที่จะนำความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่มาเทียบโอนได้อีกด้วย ดังที่ สุรศักดิ์ เพิ่มผล กล่าวว่า *"ในการกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนนั้น ก็จะต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ด้วย"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556) และ มิ่งขวัญ คงเจริญ ยังกล่าวว่า *"นอกจากการกำหนดเกณฑ์*

การประเมินที่ชัดเจนแล้ว จะต้องสามารถเทียบโอนความรู้ เทียบโอนประสบการณ์ ได้อีกด้วย" (สัมภาษณ์, 16 พฤษภาคม 2556)

ดังนั้นการกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้ในการวัดและประเมินผล จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ที่ถูกวัดและประเมินผล

5.4 สนับสนุนการติดตาม การวัด และการประเมินผล นักศึกษาเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

ควรมีการวัดและการประเมินผลของนักศึกษาเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักศึกษามีความมุ่งมั่นและมีสมาธิต่อการเรียนรู้ของตนเอง เพราะเมื่อนักศึกษาได้รับการติดตามอย่างต่อเนื่อง ก็จะทำให้นักศึกษาไม่ลืมที่จะศึกษาเรื่องที่ตนเองสนใจได้สำเร็จ ดังที่ สุรศักดิ์ เพิ่มผล กล่าวว่า *"การติดตาม การวัด และการประเมินผล นักศึกษาเป็นระยะ จะเป็นวิธีที่ช่วยกระตุ้นนักศึกษา มีสมาธิในการเรียนรู้ ไม่ออกนอกทาง และจะต้องให้คำปรึกษาและคำแนะนำอีกด้วย"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556) และ วีรฉัตร สุปัญโญ กล่าวว่า *"การประเมินไม่ควรทำครั้งเดียว แต่ควรดูพัฒนาการของนักศึกษาแต่ละคนอย่างต่อเนื่องด้วย"* (สัมภาษณ์, 21 พฤษภาคม 2556)

ดังนั้นการสนับสนุนการติดตาม การวัด และการประเมินผล นักศึกษาเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง จะเป็นสิ่งที่ทำให้นักศึกษาได้เห็นถึงพัฒนาของตนเอง เพื่อเป็นแรงผลักดันให้สามารถบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ตนเองกำหนดไว้ได้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จในการเรียนของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนทางไกล” ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ ศึกษาระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล และนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล โดยมุ่งศึกษาปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ ด้านมโนมติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ด้านมีความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ด้านมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน ด้านมีความรักในการเรียน ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านมองอนาคตในแง่ดี และด้านสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษากับนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลของสถาบันการศึกษาทางไกล สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2555 จำนวน 1,188 คน จากนั้นผู้วิจัยได้สุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีแบ่งชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Stratified Random Sampling) ซึ่งผู้วิจัยใช้สูตรการสุ่มตัวอย่าง โดยการเปิดตาราง Krejcie และ Morgan โดยได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 291 คนโดยผู้วิจัยพัฒนาแบบสอบถามปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล มาจากแนวคิดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของ Guglielmino ผ่านผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย 5 ท่าน ประกอบไปด้วย ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวิจัยและสถิติการวิจัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนการศึกษาตามอัธยาศัยและการศึกษาตลอดชีวิต และผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาทางไกล โดยมีค่าความเชื่อมั่น .93 นำไปใช้กับนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนทางไกล ได้

แบบสอบถามตอบกลับมา และเป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 291 ชุด การวิจัยในครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น (Stepwise Multiple Regression Analysis) และร่างการนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งสรุปผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลเป็นเพศหญิงสูงกว่าเพศชาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ย) เฉลี่ยของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล คือ 2.80 ซึ่ง ผู้ตอบแบบสอบถามมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เกรดเฉลี่ย) สูงสุด คือ 3.71 และต่ำสุด คือ 1.50 อายุโดยเฉลี่ยของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล คือ 25.64 ปี ซึ่ง ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุสูงสุด คือ 66 ปี และต่ำสุด คือ 15 ปี รายได้โดยเฉลี่ยของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล คือ 9,431.56 บาท ซึ่ง ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้สูงสุด คือ 80,000 บาท และต่ำสุด คือ 1,000 บาท ระยะเวลาในการลงทะเบียนเรียนโดยเฉลี่ยของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล คือ 3.03 เทอม ซึ่ง ผู้ตอบแบบสอบถามมีระยะเวลาในการลงทะเบียนเรียนสูงสุด คือ 6 เทอม และต่ำสุด คือ 1 เทอม ช่องทางในการเรียนรู้ที่นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลเลือกใช้มากที่สุดคือ โทรทัศน์ รองลงมาคือ อินเตอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ วิทยุ ห้องสมุด และวารสารน้อยที่สุด ตามลำดับ

ผลการวิจัยจากแบบวัดปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล สรุปรวมทั้ง 8 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ ด้านมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง ด้านสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา ด้านมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ด้านมีความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านมีความรักในการเรียน และด้านมองอนาคตในแง่ดี อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยมีทั้งหมด 13 ข้อย่อย พบว่า ค่าเฉลี่ยรายข้ออยู่ในระดับมาก - มากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ข้าพเจ้ามีความเชื่อว่า ไม่มีใครแก่เกินไปที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำหรับการดำเนินชีวิต และข้าพเจ้าชอบคิดถึงอนาคตข้างหน้า ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ยิ่งเรียนรู้มาก ข้าพเจ้ายิ่งมีความรู้สึกว่าสิ่งต่างๆ ในโลกนี้ล้วนน่าตื่นเต้น

ด้านมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา โดยมีทั้งหมด 7 ข้อย่อย พบว่า ค่าเฉลี่ยรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ข้าพเจ้าจะต้องรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเรียน ถ้ามีสิ่งที่ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้ ข้าพเจ้าจะหาทางเรียนรู้ให้ได้ และข้าพเจ้าเชื่อว่า ถ้าเรารู้ว่าตนเองเป็นใคร อยู่ที่ไหน กำลังทำอะไร เป็นหลักการสำคัญของการศึกษาของทุกคน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้าพเจ้าทราบดีว่าข้าพเจ้าต้องการเรียนอะไร

ด้านสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา โดยมีทั้งหมด 7 ข้อย่อย พบว่า ค่าเฉลี่ยรายข้ออยู่ในระดับน้อย - มาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนรู้ถึงวิธีการเรียน เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการศึกษา ข้าพเจ้าเห็นว่าปัญหาเป็นสิ่งท้าทาย ไม่ใช่สัญญาณให้หยุดทำ และข้าพเจ้ามีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ อย่างมาก ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้าพเจ้าให้ความสนใจต่อการเรียนน้อยเมื่อเทียบกับคนอื่นๆ

ด้านมโนมติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยมีทั้งหมด 14 ข้อย่อย พบว่า ค่าเฉลี่ยรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง - มาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ถ้ามีสิ่งที่ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้ ข้าพเจ้าจะหาทางเรียนรู้ให้ได้ มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้ และปรารถนาจะให้มีเวลามากๆ ที่จะเรียนในแต่ละวัน และข้าพเจ้ารู้สึกสนุกสนานในการค้นหาคำตอบสำหรับคำถามต่างๆ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้าพเจ้าไม่เรียน ก็ไม่ใช่ความผิดของข้าพเจ้าอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านมีความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยมีทั้งหมด 7 ข้อย่อย พบว่า ค่าเฉลี่ยรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง - มาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ข้าพเจ้าสามารถบังคับตนเองให้กระทำในสิ่งที่คิดว่าควรจะทำ ข้าพเจ้ามีความสามารถในการพยายามค้นหาวิธีการเข้าถึงสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ และข้าพเจ้าสามารถคิดค้นวิธีการต่างๆ ได้หลายแบบ สำหรับการเรียนรู้หัวข้อใหม่ๆ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้าพเจ้าไม่ชอบ เมื่อมีคนบอกให้เห็นถึงข้อผิดพลาดในสิ่งที่ข้าพเจ้ากำลังทำอยู่

ด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยมีทั้งหมด 5 ข้อย่อย พบว่า ค่าเฉลี่ยรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง - มาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ข้าพเจ้าทราบดีว่าข้าพเจ้าต้องการเรียนอะไร ในชั้นเรียน ข้าพเจ้าต้องการให้ผู้สอนบอกทุกสิ่งทุกอย่างแก่ผู้เรียน และแม้ข้าพเจ้าจะมีความคิดที่ดี แต่ก็ไม่สามารถนำมาปฏิบัติให้เกิดผลดีได้ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เมื่อพบปัญหาหรือสิ่งที่ข้าพเจ้าไม่เข้าใจ ข้าพเจ้าจะหลีกเลี่ยงจากสิ่งนั้น

ด้านมีความรักในการเรียน โดยมีทั้งหมด 9 ข้อย่อย พบว่า ค่าเฉลี่ยรายข้ออยู่ในระดับน้อย - มาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ข้าพเจ้าชื่นชอบผู้ที่รักการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้อยู่เสมอตราบชั่วชีวิต และข้าพเจ้ารักที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้าพเจ้าจะดีใจมาก ถ้าหากไม่ต้องเรียนอีกแล้ว

ด้านมองอนาคตในแง่ดี เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด โดยมีทั้งหมด 4 ข้อย่อย พบว่าค่าเฉลี่ยรายข้ออยู่ในระดับน้อย - มาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ข้าพเจ้าพยายามเชื่อมโยงสิ่งที่กำลังเรียนกับเป้าหมายระยะยาวที่ตั้งไว้ ข้าพเจ้าไม่ชอบแก้ปัญหาที่มีคำตอบถูกต้องมากกว่า 1 คำตอบ และข้าพเจ้าไม่ชอบสถานการณ์การเรียนที่มีการท้าทาย ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้าพเจ้าคิดว่าห้องสมุดเป็นสถานที่ที่น่าเบื่อ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเชิงชั้น (Stepwise Multiple Regression Analysis) ซึ่งปัจจัยด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล โดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\hat{Y}$=2.127 + .165)

ตอนที่ 3 ผลการนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ซึ้งประกอบไปด้วย 5 ด้าน คือ1) ด้านนโยบาย 2) ด้านหลักการ 3) ด้านวิธีการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง 4) ด้านบริหารจัดการ 5) ด้านประเมินผล

ด้านนโยบาย

1.จัดตั้งศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ทางไกลในทุกเขต/อำเภอ

2.ส่งเสริมศักยภาพและทักษะในการเรียนรู้แก่นักศึกษา

3.จัดหาระบบ สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีศักยภาพและคุณภาพในการให้บริการทางการศึกษา

4.จัดหาบุคลากรที่มีคุณภาพ ให้เพียงพอต่อความต้องการ การบริหารและการจัดการกระบวนการเรียนการสอน

ด้านหลักการ

1.เน้นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ ในทุกสถานที่ ที่สะดวกเพื่อลดระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

2.มุ่งเน้นให้ความรู้และทักษะที่จำเป็น ต่อการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

3.ออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา

4.เปิดโอกาสให้นักศึกษามีอิสระในการเรียนผ่านสื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลาย

ด้านวิธีการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

1.ส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักการใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา

2.สนับสนุนให้นักศึกษาเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่หลายหลากในการศึกษาเรื่องที่สนใจ

3.พัฒนาความสามารถในการใช้เครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษา

4.ส่งเสริมให้นักศึกษามีการทำสัญญาการเรียนรู้ (Learning Contract) ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา

ด้านบริหารจัดการ

1.สนับสนุนงบประมาณในการจัดหาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีศักยภาพและคุณภาพในการให้บริการทางการศึกษา

2.ส่งเสริมการจัดฝึกอบรม พัฒนาบุคลากร ที่มีคุณภาพ ในการบริหารและการจัดการกระบวนการเรียนการสอน

3.จัดสร้าง แหล่งการเรียนรู้ ที่มีคุณภาพและมีรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษา

4.จัดระบบและกลไกในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษา

ด้านประเมินผล

1.ส่งเสริมวิธีประเมินที่หลากหลาย สามารถเก็บข้อมูลได้ครอบคลุม มีความน่าเชื่อถือ

2.จัดสร้างเครื่องมือในการประเมินที่มีความสอดคล้องกับวิธีการเรียน และสามารถวัดผลได้จริง

3.กำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้ในการวัดและประเมินผล

4.สนับสนุนการติดตาม การวัด และการประเมินผล นักศึกษาเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จในการเรียนของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนทางไกล” มีสาระสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1.ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ภาพรวมทั้ง 8 ด้าน อยู่ในระดับมาก ซึ่งหมายถึง นักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล เป็นผู้เรียนที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองเป็นอย่างมาก เนื่องจาก ในปัจจุบันโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้จะต้องไม่เป็นเพียงการถ่ายทอด หรือส่งผ่านความรู้จากผู้สอนไปยังผู้เรียนเท่านั้น จุดประสงค์หลักของการศึกษาจะต้องเป็นการพัฒนาทักษะของการแสวงหาความรู้ ผู้ที่มีการศึกษาจะต้องไม่ใช่ผู้ที่มีแต่ความรู้พื้นฐานทางวิชาการหรือวิชาชีพเท่านั้น แต่จะต้องมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ตลอดเวลา

การเรียนรู้ไม่จำเป็นที่จะต้องเกิดขึ้นเฉพาะในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเท่านั้น แต่จะต้องเกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา และทุกหนทุกแห่ง การเรียนรู้ในชีวิตของคนเราจะต้องเรียนรู้จากสิ่งที่บุคคลกระทำ ประสบการณ์ทุกประสบการณ์ คือ ประสบการณ์แห่งการเรียนรู้ ประสบการณ์ทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตล้วนแต่เป็นแหล่งความรู้ทั้งสิ้น นอกจากนี้ความก้าวหน้าทางวิชาการ และเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้สื่อและเทคโนโลยีประเภทต่างๆ ได้รับการพัฒนาเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทำให้ความรู้ ข้อมูล ข่าวสารในแต่ละมุมโลกสามารถสื่อสารได้อย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ สื่อและเทคโนโลยีจะช่วยเชื่อมโยงกลุ่มเป้าหมายให้เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ได้มากขึ้น สะดวกขึ้น ผู้เรียนสามารถเลือกที่จะเรียนรู้และรับความรู้ได้ตามความสามารถและความพร้อม เพื่อนำความรู้มาปรับปรุงชีวิตและสังคมของตนให้ดีขึ้น

การจัดการเรียนรู้ จึงจำเป็นต้องมุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง เสริมสร้างผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถในการแสวงหาข่าวสารต่างๆ ได้ทันต่อเหตุการณ์ การฝึกฝนให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการเรียนรู้ รู้จักแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาของตนเองในระดับสูงขึ้น และเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อมรรักษ์ สวนชูผล (2554) ได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิต สำหรับนักศึกษาการศึกษานอกระบบโรงเรียน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงกว่าก่อนเรียน นักศึกษาที่มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงจะมีการแสดงออกถึงการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่ชัดเจน และยังเป็นไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาของ เอมอร แก้วกล่ำศรี (2550) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการเรียนการสอนกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญวิธีเรียนแบบพบกลุ่ม ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2548 ในจังหวัดชลบุรี โดยศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ การเปิดโอกาสในการเรียนรู้ การมีมโนมติต่อตนเอง การเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ความคิดริเริ่มและความเป็นอิสระในการเรียนรู้ด้านความรับผิดชอบในการเรียนรู้ การรักการเรียนรู้ การคิดที่สร้างสรรค์ การมองอนาคตในแง่ดีและการใช้ความสามารถในการแก้ไขปัญหา ซึ่งพบว่า ผู้เรียนมีความพร้อมในการที่จะเรียนรู้ด้วย

ตนเองอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้เรียนให้ความสำคัญกับ การมองอนาคตในแง่ดี การเปิดโอกาสการเรียนรู้ การรักการเรียนรู้ และความสามารถในการแก้ไขปัญหา โดยใช้ทักษะการหาความรู้เป็นสำคัญ เป็นอันดับแรก ทั้งนี้เพราะการพบกลุ่มในระยะเวลาที่จำกัดเพียงหนึ่งครั้งต่อสัปดาห์ทำให้ผู้เรียนจะต้องศึกษาหาความรู้ รวมทั้งรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง อีกทั้งผู้เรียนส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ ฉะนั้นการให้ความสำคัญกับเวลาในการเรียนรู้และเป้าหมายของผลการเรียนที่จะได้รับจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง การเรียนรู้ด้วยตนเองจึงเป็นหลักที่จะนำพานักศึกษาไปสู่ผลการเรียนรู้ที่ตั้งเป้าหมายไว้ สอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง (Guglielmino, 1977) ว่ามีองค์ประกอบ 8 ประการ คือ 1) การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ 2) การมีมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ 3) ความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง 4) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง 5) ความรักในการเรียน 6) การมีความคิดสร้างสรรค์ 7) มองอนาคตในแง่ดี 8) สามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา

ระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกลข้างต้น สามารถอธิบายลักษณะดังกล่าวได้เพิ่มเติมคือ ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง เป็นสภาวะของบุคคลในการที่จะเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างบังเกิดผล ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองจึงเป็นคุณลักษณะของบุคคลในสภาวะที่สามารถจะเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างบังเกิดผลด้วยความคิดริเริ่ม ความใฝ่เรียนใฝ่รู้ของตัวบุคคลเอง ซึ่ง Guglielmino (1977) ได้อธิบายลักษณะของผู้เรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองว่ามีองค์ประกอบ 8 ประการ คือ

1) การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ (Openness to learning opportunities) ได้แก่ ความสนใจในการเรียน ความภูมิใจเมื่อเรียนสำเร็จ ชอบศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุด ยอมรับคำติติงในความผิดพลาดของตนเอง และมีความพยายามในการทำความเข้าใจในเรื่องที่ยาก

2) การมีมโนคติของตนเองในด้านการเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ (Self -concept as an effective learner) ได้แก่ ความสามารถที่จะเรียนเมื่อต้องการจะเรียน เมื่อตัดสินใจเรียนแล้วสามารถแบ่งเวลาให้กับการเรียนได้ แม้จะมีงานอื่นมากก็ตาม โดยรู้ว่าเมื่อไรที่จะเรียน ในการเรียน

สามารถหาวิธีการต่างๆ เพื่อเรียนรู้หัวข้อใหม่ๆ มีความสุขกับการแก้ปัญหายากๆ และรู้ว่าเมื่อต้องการข้อมูลจะหาได้จากที่ไหน

3) ความคิดริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Initiative and independence in learning) ได้แก่ ความไม่ท้อถอยแม้จะยังไม่ค่อยเข้าใจในสิ่งที่กำลังอยู่ ชอบที่จะเรียน ไม่มีปัญหาในการทำความเข้าใจจากการอ่าน และสามารถทำงานด้วยตัวเองได้อย่างดี

4) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง (Informed acceptance of responsibility for one's own learning) ได้แก่ การยอมรับตนเองว่าเป็นผู้ที่มีความฉลาดพอควร มีความเชื่อว่าการคิดอยู่เสมอว่าตนเองเป็นใคร กำลังทำอะไรเป็นสิ่งสำคัญต่อการศึกษาของตน

5) ความรักในการเรียน (Love of learning) ได้แก่ ความชื่นชมต่อบุคคลที่ศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ มีความต้องการที่จะเรียนและปรารถนาให้มีเวลามากกว่านี้ มีความสนุกสนานในการค้นคว้าและมีความกระหายในการเรียนรู้

6) การมีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ได้แก่ ความคิดที่จะทำสิ่งต่างๆ ได้ดี สามารถหาแนวทางในการเรียนสิ่งใหม่ๆ ได้หลายทาง

7) มองอนาคตในแง่ดี (Positive orientation to the future) ได้แก่ ความต้องการที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต ชอบคิดถึงเรื่องในอนาคต คิดว่าปัญหาเป็นสิ่งท้าทาย และรู้ดีว่าตนเอง ต้องการเรียนอะไรเพิ่ม

8) สามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา (Ability to use basic study skills and problem-solving skills) มีทักษะในการอ่าน การเขียน การฟัง และการจำ มีความสนุกกับการแก้ปัญหา และคิดว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทาย

สรุปได้ว่า การที่จะเป็นผู้เรียนที่มีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองนั้น จำเป็นที่จะต้องมีคุณลักษณะทั้ง 8 ด้าน ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ซึ่งเป็นคุณลักษณะของบุคคลในสภาวะที่สามารถที่จะเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างบังเกิดผลด้วยความคิดริเริ่ม ความใฝ่เรียนใฝ่รู้ของตนเอง

สำหรับระดับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก เรียงตามลำดับ คือ

ด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยรายด้านอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11) การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ ได้แก่ ความสนใจในการเรียน ความภูมิใจเมื่อเรียนสำเร็จ ชอบศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุด ยอมรับคำติติงในความผิดพลาดของตนเอง และมีความพยายามในการทำความเข้าใจในเรื่องที่ยาก สอดคล้องกับ สมคิด อิสระวัฒน์ (2543) ได้เสนอว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองภายในตัวผู้เรียน ผู้เรียนเท่านั้นจะทราบว่าตนเองเกิดการเรียนรู้หรือไม่ บุคคลอื่นไม่มีโอกาสทราบ ยกเว้นเมื่อบุคคลนั้น(ตนเอง) แสดงให้ผู้อื่นทราบการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้ทำกิจกรรมหรือมีประสบการณ์ในเรื่องนั้นๆ ด้วยตนเอง และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ นิรันดร์ ตั้งธีระบัณฑิตกุล (2542) ได้กล่าวว่า การเสริมหรือให้กำลังใจ (Reinforcement) ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหากนักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ ได้ถูกต้อง เหมาะสม ครูควรให้การเสริมแรงด้วยการชมเชยด้วยวาจาหรือให้รางวัล เพื่อให้นักเรียนเกิดความภูมิใจและมีกำลังใจ หรือมีความพยายามมุมานะในการเรียนให้ประสบผลสำเร็จ และสอดคล้องกับ สว่าง วาทีนุกิจ (2542) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ของนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จากสิ่งแวดล้อมทุกอย่างที่ มีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนมิได้เรียนจากครูเพียงอย่างเดียว โดยนักเรียนอาจจะเรียนรู้ได้จากการคิดด้วยตนเอง การอ่านหรือการค้นคว้าด้วยตนเอง เรียนรู้จากเพื่อนหรือชุมชน

ด้านมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน ค่าเฉลี่ยรายด้านอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04) ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง คือ การยอมรับตนเองว่าเป็นผู้ที่มีความฉลาดพอควร มีความเชื่อว่าการคิดอยู่เสมอว่าตนเองเป็นใคร กำลังทำอะไรเป็นสิ่งสำคัญต่อการศึกษาของตน สอดคล้องกับ สุมาลี สังข์ศรี (2544) กล่าวว่า การเรียนการสอนแบบเน้นให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เป็นตัวของตัวเอง รู้จักการตัดสินใจและมีความรับผิดชอบในตัวเอง อันเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการศึกษา เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ สมคิด อิสระวัฒน์ (2543) การเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้ใหญ่ที่สมัครใจและมีความพยายามที่จะเรียนรู้ บุคคลเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต ลักษณะของบุคคลกลุ่มนี้จะเป็นผู้ซึ่งสนใจขวนขวายหาความรู้ตลอดเวลา สอดคล้องกับ สมบัติ สุวรรณพิทักษ์ (2524)

กระบวนการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง เป็นวิธีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพและกระบวนการพัฒนาทางจิตวิทยา การที่มีความรับผิดชอบในชีวิตของตนเอง ไม่พึ่งคนอื่นและสิ่งนี้คือ การพัฒนาไปสู่การรู้จักการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

Hiemstra (1976) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องรับผิดชอบในการวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผลความก้าวหน้าของการเรียนด้วยตนเอง เป็นลักษณะที่ผู้เรียนทุกคนมีอยู่ในตนเอง ในขณะที่อยู่ในสถานการณ์การเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ และทักษะที่เกิดจากการเรียนรู้จากสถานการณ์หนึ่งไปยังอีกสถานการณ์หนึ่งได้ และเป็นไปในลักษณะเดียวกันกับ Boud (1982) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง หมายถึง วิธีการที่ผู้เรียนกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้จากความต้องการของตนเอง กำหนดทิศทางและความรับผิดชอบในการเรียนด้วยตนเอง ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใดๆ และไม่คำนึงถึงระดับอายุของผู้เรียน และได้กล่าวถึงคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองได้ว่า ต้องเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบ ซึ่งสังเกตได้จากการเป็นบุคคลช่างสงสัย และชอบถาม มีความรู้สึกว่าตนมีสิทธิที่จะถาม จะไม่รับข้อตกลงหรือข้อเสนอที่ผู้อื่นหยิบยื่นให้โดยไม่ได้วิเคราะห์พิจารณา สามารถบอกสิ่งที่ตนสนใจได้ มีเป้าหมาย หลักการ และสามารถวางแผนการเรียนของตนได้จากจุดมุ่งหมาย และความต้องการของตนเองได้อย่างอิสระ สามารถเลือกการแสดงออกทางความคิดหรือจุดหมายของตนอย่างอิสระ สามารถสรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ตนสนใจได้ และควบคุมดูแลการกระทำและเจตคติของตนเองได้ สอดคล้องกับ สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน (2526) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง ว่าเป็นการเรียนในลักษณะที่ผู้เรียนเป็นผู้ที่เสาะแสวงหา ขวนขวายศึกษาด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีผู้ใดบังคับ เป็นการเรียนที่เกิดจากความพึงพอใจที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนเป็นแรงจูงใจภายในบุคคล

ด้านสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา ค่าเฉลี่ยรายด้านอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76) ด้านสามารถใช้ทักษะการศึกษาหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหา คือ มีทักษะในการอ่าน การเขียน การฟัง และการจำ มีความสนุกกับการแก้ปัญหา และคิดว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทาย สอดคล้องกับ นรินทร์ บุญชู (2532) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คือกระบวนการศึกษาของบุคคล เริ่มจากความตั้งใจมีจุดมุ่งหมาย มีการวางแผน มีทักษะ

ในการศึกษาค้นคว้า และมีการวัดและประเมินผลตนเองอยู่ตลอดเวลา เป็นไปในลักษณะเดียวกันกับ สุมาลี สังข์ศรี (2544) กล่าวว่า การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องมุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง เสริมสร้างผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถในการแสวงหาข่าวสารต่างๆ ได้ทันต่อเหตุการณ์ การฝึกฝนให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการเรียนรู้ รู้จักแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาของตนเองในระดับสูงขึ้น และเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สอดคล้องกันกับ สมคิด อิสระวัฒน์ (2538) กล่าวว่า เรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง ควรมีความพยายามในการหาวิธีการใหม่ๆ ในการหาคำตอบ การประยุกต์ความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้กับสถานการณ์ของแต่ละบุคคล การหาโอกาสในการพัฒนาและค้นหาข้อมูลเพื่อแก้ปัญหา และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ งานวิจัยของ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2546) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่องสายอาชีพ ได้ชี้เฉพาะถึงองค์ประกอบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียน การศึกษาต่อเนื่องสายอาชีพ เพื่อช่วยให้ผู้สอนด้านอาชีพสามารถปรับปรุงการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมการเรียนให้สอดคล้องกับองค์ประกอบของผู้เรียนด้านสายอาชีพ ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ได้แก่ ความรักและต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ ความสามารถในการเลือกทักษะเพื่อการเรียนรู้ การแสวงหาคำตอบเพื่อการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ และมีขั้นตอนเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย การมีวินัยในตนเองและการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ การทุ่มเทเพื่อการเรียนด้วยความพยายามอย่างเหมาะสม การจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนรู้ ความสามารถริเริ่มการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ความสามารถตั้งคำถามเพื่อการนำไปสู่ความรู้ที่ต้องการประเมินผลตนเองได้อย่างถูกต้อง และความอดทนในการเสาะแสวงหาความรู้ และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ Rydell (1983) ได้อธิบายเกี่ยวกับ บุคคลที่มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ว่าจะต้องเป็นบุคคลที่มีความอยากรู้อยากเห็น มีระเบียบวินัย มีความมั่นใจในตนเอง มีความปรารถนาอย่างแรงกล้า ที่จะเรียนรู้ และเห็นว่า อุปสรรคเป็นเรื่องที่ท้าทายให้ค้นหา จัดแบ่งเวลาเรียนได้อย่างเหมาะสม วางแผนการทำงานอย่างมีระบบ มีความพอใจที่จะเรียนรู้ และชอบที่จะกำหนดเป้าหมายในการเรียน มีความ

ตั้งใจที่จะดำเนินไปสู่เป้าหมาย พยายามทำให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยใช้ความรู้และทักษะของตนเอง เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตนเอง

2.ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

ปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ได้แก่ปัจจัยด้านการเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้ การเปิดโอกาสต่อการเรียนรู้ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียน ความภูมิใจเมื่อเรียนสำเร็จ ชอบศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุด ยอมรับคำติติงในความผิดพลาดของตนเอง และมีความหมายในการทำความเข้าใจในเรื่องที่ยากๆ ซึ่งสอดคล้องกับสมคิด อิสระวัฒน์ (2541) ที่แสดงความคิดเห็นว่า คุณลักษณะของบุคคลที่สามารถเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้น ควรเป็นบุคคลที่เปิดโอกาสต่อการที่จะเรียนรู้ มีความสนใจในการเรียน ชอบศึกษาค้นคว้า มีความพยายามทำความเข้าใจในเรื่องที่ยาก จัดเวลาที่จะใช้ในการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับตนเอง รู้วิธีการเรียนและรู้แหล่งข้อมูลที่ต้องการ มีความคิดริเริ่ม และเรียนรู้ได้อิสระ มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง รักที่จะเรียน มีความสนุกในการค้นคว้า ปรารถนาที่จะเรียนรู้และมีความคิดสร้างสรรค์ มองอนาคตในแง่ดี มีความต้องการที่จะเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต มองเห็นว่าปัญหาเป็นสิ่งท้าทายและรู้ตนเองว่าต้องการที่จะเรียนรู้อะไรเพิ่มเติม สามารถใช้ทักษะหาความรู้และทักษะการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ Skager (1978) ได้อธิบายว่าผู้ที่จะเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองนั้น ต้องมีลักษณะ การเปิดกว้างต่อประสบการณ์ ผู้เรียนที่นำประสบการณ์เข้ามาใช้ในกิจกรรมชนิดใหม่ๆ อาจสะท้อนการเรียนรู้หรือการจัดวางเป้าหมาย โดยอาจไม่จำเป็นที่จะเป็นเหตุผลในการที่จะเข้าไปทำกิจกรรมใหม่ๆ ความใคร่รู้ ความอดทนต่อความคลุมเครือ การชอบสิ่งที่ยุ่งยากสับสน และการเรียนอย่างสนุกทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมใหม่ๆ และทำให้เกิดประสบการณ์ใหม่ๆ อีกด้วย สอดคล้องกับ นิรันดร์ ตั้งธีระบัณฑิตกุล (2542) ได้อธิบายปัจจัยด้าน

ตัวนักเรียน ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการใฝ่รู้ของนักเรียน คือ การเปิดรับสื่อมวลชน การรับฟังข่าวสาร สารสนเทศที่เกี่ยวกับความรู้ เทคโนโลยีต่างๆ จากสื่อมวลชน ซึ่งได้แก่ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สิ่งตีพิมพ์ต่างๆ และภาพยนตร์ ดังนั้นสื่อมวลชนจึงเป็นช่องทางหนึ่งของการสื่อสารที่เชื่อมโยงระหว่าง ผู้ส่งสาร ได้แก่ หน่วยงาน องค์กรต่างๆ กับผู้รับสาร ซึ่งได้แก่ เยาวชน และประชาชนที่มีจำนวนมาก ดังนั้นสื่อมวลชนจึงเป็นเครื่องมือในการศึกษาเป็นอย่างดีสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อบุคคลต่างๆ ในสังคมมาก สามารถทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านความรู้ เจตคติ และความคิดต่อบุคคล เรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ เช่น รายการต่างๆ จากสื่อมวลชนที่มีเนื้อหาประทับใจจะกลายเป็นตัวชี้นำในการดำเนินชีวิต ค่านิยม ความใฝ่ฝัน และความทะเยอทะยานของเด็ก และผู้ใหญ่ก็จะได้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ การดำเนินธุรกิจรวมทั้งข้อคิด หลักธรรมบางประการในการดำเนินชีวิตจากสื่อมวลชน

3.แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

ด้านนโยบาย

จัดตั้งศูนย์เครือข่ายการเรียนรู้ทางไกลในทุกเขต/อำเภอ ส่งเสริมศักยภาพและทักษะในการเรียนรู้แก่นักศึกษา จัดหาระบบ สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีศักยภาพและคุณภาพในการให้บริการทางการศึกษา จัดหาบุคลากรที่มีคุณภาพ ให้เพียงพอต่อความต้องการ การบริหารและการจัดการกระบวนเรียนการสอน เป็นไปในทิศทางเดียวกับ สุมาลี สังข์ศรี (2545) ที่ได้เสนอไว้ว่า การเรียนรู้แบบทางไกล เป็นวิธีการที่นักศึกษาเรียนรู้ผ่านสื่อการศึกษาทางไกล เช่น วิทยุ โทรทัศน์ รวมไปถึงการใช้ระบบอินเตอร์เน็ต เป็นต้น การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวนักศึกษาและครูผู้สอนไม่ได้พบกันโดยตรง แต่ครูผู้สอนจะถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ต่างๆ ผ่านสื่อไปยังนักศึกษา ซึ่งนักศึกษาจะต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้แล้ว การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีทางไกลยังเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ไม่มีชั้นเรียน จึงไม่มีตารางเวลาเรียนที่กำหนดแน่นอนจากมหาวิทยาลัย รวมถึงไม่มีผู้ที่คอยดูแลควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาเหมือนอย่างเช่นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มี

ชั้นเรียน การเรียนรู้โดยส่วนมากจะผ่านทาง สื่อการเรียนรู้ เช่น สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เทปเสียง เป็นต้น นักศึกษาจำเป็นต้องใช้การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองเป็นหลัก ทั้งนี้เพราะการศึกษาด้วยวิถีทางไกล นักศึกษาจะต้องเป็นผู้วางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระที่ได้ศึกษาอีกทั้งจะต้องจัดสรรเวลาว่างให้แก่การเรียนของนักศึกษาเอง เพื่อให้นักศึกษาสามารถที่จะศึกษาและบรรลุการศึกษาตามเป้าหมายที่นักศึกษากำหนดไว้ได้

ด้านหลักการ

เน้นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้ ในทุกสถานที่ ที่สะดวก เพื่อลดระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง มุ่งเน้นให้ความรู้และทักษะที่จำเป็น ต่อการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง ออกแบบหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา เปิดโอกาสให้นักศึกษามีอิสระในการเรียนผ่านสื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลาย สอดคล้องกับ อาชัญญา รัตนอุบล (2542) ได้เสนอไว้ว่า การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้กับผู้ที่ไม่ได้เข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียนตามปกติ ได้มีโอกาสในการศึกษาหาความรู้และพัฒนาความสามารถของตนเอง ให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นการจัดการศึกษาที่มีลักษณะยืดหยุ่น อำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะเลือกเรียนได้หลากหลายวิธี ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนและสังคมเป็นอย่างยิ่ง

ด้านวิธีการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

ส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักการใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา สนับสนุนให้นักศึกษาเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่หลายหลากในการศึกษาเรื่องที่สนใจ พัฒนาความสามารถในการใช้เครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาของนักศึกษา ส่งเสริมให้นักศึกษามีการทำสัญญาการเรียนรู้ (Learning Contract) ร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา สอดคล้องกับ Knowles (1975) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองเป็น

กระบวนการที่บุคคลมีความคิดริเริ่มในการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเองกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้จากบุคคล หรือเอกสาร การเลือกและเสริมแผนการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียน จะโดยได้รับหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นก็ตาม และ สมคิด อิสระวัฒน์ (2543) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดชีวิต คนเราจะเรียนรู้ตลอดเวลาซึ่งอาจเกิดจากความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม Tough (1979) ได้กล่าวไว้ว่า การทำสัญญาการเรียนรู้เป็นข้อตกลงระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยอยู่บนพื้นฐานความต้องการของผู้เรียนที่สอดคล้องกับเป้าหมายและหลักการของสถาบันการศึกษาโดยกำหนดกิจกรรมการเรียนที่เหมาะสม และยังเป็นไปในทิศทางเดียวกับ ชิดชงค์ ส. นันทนาเนตร (2542) ที่ได้อธิบายเครื่องมือหรือสิ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นอาจใช้วิธีการได้หลายลักษณะ เช่น สัญญาการเรียน (Learning Contract) เป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนซึ่งเป็นลักษณะการสอนรายบุคคลที่ให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัยในตนเอง เป็นตัวของตัวเองให้มาก โดยการให้สำรวจและค้นหาความสนใจที่แท้จริงของตนเอง แล้วให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ (Personal interest) “สัญญาการเรียน” นี้จะช่วยให้ผู้เรียนนำตนเองได้มากขึ้นเพราะได้เปิดเผยตัวเองได้เต็มที่และพึ่งพาตนเองได้มากที่สุด

ซึ่งสอดคล้องกับ Knowles (1975) ที่ได้กล่าวไว้ว่าขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้นจะต้องมีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ และตรงต่อความต้องการของตัวผู้เรียน และ สุมาลี สังข์ศรี (2544) ได้กล่าวไว้ว่า การที่ผู้เรียนมีส่วนในการเลือกเรียนสิ่งที่ต้องการเรียน และมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีเรียนเอง ย่อมจะต้องเรียนได้ดีและเรียนรู้ได้มากกว่าผู้ที่ต้องเรียนในแบบที่ถูกกำหนดให้เรียน

ด้านบริหารจัดการ

สนับสนุนงบประมาณในการจัดหาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีศักยภาพและคุณภาพในการให้บริการทางการศึกษา ส่งเสริมการจัดฝึกอบรม พัฒนาบุคลากร ที่มีคุณภาพ ในการบริหารและการจัดการกระบวนเรียนการสอน จัดสร้าง แหล่งการเรียนรู้ ที่มีคุณภาพและมีรูปแบบที่

หลากหลาย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษา จัดระบบและกลไกในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษา สอดคล้องกันกับ สุนทร สุนันท์ชัย (2540) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ควรจัดตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มไหนต้องการอะไร อย่างไร ควรจัดอย่างนั้น กรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนต้องเป็นผู้จัดการศึกษาให้มากขึ้น โดยจัดสรรงบประมาณ หรือกองทุน โดยกระจายให้เครือข่าย องค์กรเอกชน ให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพื่อการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้ได้ งานการศึกษานอกระบบโรงเรียนบางอย่างต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วม มิเช่นนั้นอาจเกิดความบกพร่องได้ โดยการศึกษานอกระบบโรงเรียนในทศวรรษหน้า ควรประกอบด้วย 1) กิจกรรมสร้างทักษะทางด้านการอ่าน และการเขียน สามารอ่าน เขียน พิมพ์ คิดคำนวณได้ดี รวมทั้งการอ่านสัญลักษณ์จากคอมพิวเตอร์ การใช้อินเทอร์เนต เป็นต้น 2) กิจกรรมเพื่อการมีทักษะการคิด 3) กิจกรรมเพื่อสร้างคุณสมบัติเฉพาะตัว ประกอบด้วยความสามารถในการใช้ทรัพยากร การมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การมีความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ สุมาลี สังข์ศรี (2544) ได้กล่าวว่า ความก้าวหน้าทางวิชาการ และเทคโนโลยี ในปัจจุบัน ทำให้สื่อและเทคโนโลยีประเภทต่างๆ ได้รับการพัฒนาเจริญก้าวหน้ามาก ทำให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารในแต่ละมุมโลกสามารถสื่อสารได้อย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ สื่อ และเทคโนโลยีจะช่วยเชื่อมโยงกลุ่มเป้าหมายให้เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ได้มากขึ้น สะดวกขึ้น คนสามารถเลือกที่จะเรียนรู้และรับความรู้ได้ตามความสามารถและความพร้อมเพื่อนำความรู้มาปรับปรุงชีวิตและสังคมของตนให้ดีขึ้น และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติปี 2542 (2542) ที่ได้ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

ด้านประเมินผล

ส่งเสริมวิธีประเมินที่หลากหลาย สามารถเก็บข้อมูลได้ครอบคลุม มีความน่าเชื่อถือ จัดสร้างเครื่องมือในการประเมินที่มีความสอดคล้องกับวิธีการเรียน และสามารถวัดผลได้จริง กำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้ในการวัดและประเมินผล สนับสนุนการติดตาม การวัด และการประเมินผล นักศึกษาเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ นรินทร์ บุญชู (2532) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คือกระบวนการศึกษาของบุคคล เริ่มจากความตั้งใจมีจุดมุ่งหมาย มีการวางแผน มีทักษะในการศึกษาค้นคว้า และมีการวัดและประเมินผลตนเองอยู่ตลอดเวลา สมคิด อิสระวัฒน์ (2538) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การที่ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มด้วยตนเอง โดยอาศัยความช่วยเหลือหรือไม่ก็ได้ ผู้เรียนจะวิเคราะห์ความต้องการที่จะเรียนรู้ของตน กำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ แยกแยะ แจกแจง แหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ คัดเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมแล้วประเมินผลการเรียนรู้นั้น และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ พิทักษ์ อักษร (2540) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ กระบวนการศึกษาและวิธีการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนสามารถคิดริเริ่มด้วยตนเอง วิเคราะห์ความต้องการที่จะเรียน กำหนดวิธีการที่จะใช้ในการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนเหมาะสมกับความสามารถ รวมทั้งหาเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการเรียนสิ่งเหล่านั้นด้วย โดยอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่น

ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัย

1.หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาทางไกล ควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มช่องทางในการติดต่อสื่อสารระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับผู้เรียน ให้มากยิ่งขึ้นและสามารถติดต่อได้ทุกเวลา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการพบอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพราะผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีทางไกล เป็นผู้เรียนที่ใช้การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองเป็นหลัก และเป็นผู้เรียนที่ต้องใช้เวลาหลังจากการทำงานในการเรียนรู้ ทำให้เมื่อผู้เรียนเกิดปัญหาหรือข้อสงสัยต่างๆ ผู้เรียนก็สามารถที่จะปรึกษาหรือสอบถาม กับอาจารย์ที่ปรึกษาได้ทันที ทำให้ผู้เรียนสามารถที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจได้อย่างดี

2.แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล ควรเน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้นักศึกษาสามารถแบ่งเวลาในการเรียนรู้ รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ในเรื่องที่นักศึกษาสนใจ และทำให้นักศึกษาบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา

3.ในการจัดกิจกรรมให้นักศึกษาที่ใช้วิธีเรียนทางไกล จะต้องใช้รูปแบบกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เนื่องจากข้อจำกัดของตัวผู้เรียน ทำให้การเรียนรู้โดยส่วนใหญ่จะอาศัยสื่อเป็นหลัก ซึ่งในปัจจุบันนี้ รูปแบบของสื่อ มีความหลากหลายมาก แต่ยังมีราคาค้อนข้างสูง ทำให้บางครั้งผู้เรียนไม่สามารถที่จะเรียนรู้ โดยการใช้สื่อเหล่านั้นได้ ทำให้บางครั้งผู้เรียนอาจพลาดโอกาสในการเรียนรู้ จึงควรมีการผลิตสื่อที่มีคุณภาพ สื่อความให้ผู้ใช้เข้าใจได้ง่าย ตรงตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหา มีความน่าสนใจ ส่งเสริมจินตนาการ การใช้งานไม่ยุ่งยาก และราคาไม่สูงมากนัก เพื่อเพิ่มโอกาสทางการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

4.การให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้แบบทางไกล เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียน อาทิเช่น การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในหน่วยงานใช้วิธีการเรียนทางไกล ในการที่จะพัฒนาทักษะความสามารถของตนเอง และสามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการทำงาน การเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณให้แก่หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาทางไกล เนื่องจากการจัดการศึกษาทางไกลที่มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นที่จะต้องมีระบบสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีคุณภาพ ซึ่งในปัจจุบันระบบสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศยังคงมีราคาค่อนข้างสูง ทำให้ในบางครั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาทางไกลไม่สามารถที่จะนำระบบสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้งานได้เนื่องจากงบประมาณที่มีจำกัด ดังนั้นถ้าหากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณ ก็จะทำให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาทางไกล สามารถที่จะนำระบบสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ และส่งเสริมการพัฒนาการจัดการศึกษาทางไกลให้มีประสิทธิภาพได้

5.การให้นักศึกษาที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ หลักสูตร รูปแบบกิจกรรมการเรียน การวัดและการประเมินผล เพื่อให้ตรงต่อความต้องการและตอบสนองต่อความต้องการทางการศึกษาของนักศึกษา และยังเป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ที่ตนเองได้มีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนทางไกล

2.ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการ กิจกรรมการเรียนรู้ และ รูปแบบของสื่อ ของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนทางไกล

3.ควรนำแบบวัดปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนทางไกล ไปพัฒนาและปรับใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ ทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กชพร ชื่นแสงเนตร. ปัญหาการพบกลุ่มของครูประจำกลุ่มการศึกษาทางไกลสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (แผน ก.) ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545.

กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การศึกษานอกระบบผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2543.

การศึกษานอกโรงเรียน, สำนักบริหารงาน. คู่มือการดำเนินงานตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช2544 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2549). กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2549.

กิ่งกาญจน์ ตั้งไพศรี. วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย วิธีการเรียนทางไกลในจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิก, 2544.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ, 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ, 2545. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553.

คณาพร คมสัน. การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

ฉวีลักษณ์ บุณยะกาญจน์. จิตวิทยาการอ่าน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ. การเรียนรู้จากประสบการณ์การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองและการสร้างสรรค์ความรู้ : มุมมองทางการศึกษานอกระบบ. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ 15, (พ.ค.-ส.ค. 2543).

ชิดชงค์ ส.นันทนาเนตร. การศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษานอกระบบและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สัมมนาวิชาการเนื่องในโอกาสครบ 30 ปี การก่อตั้งคณะศึกษาศาสตร์ และงานเกษียณอายุราชการผู้ช่วยศาสตราจารย์กิติ พัชรวิชย์ 3 กันยายน 2542. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง การศึกษาผู้ใหญ่ในทศวรรษแรกของศตวรรษที่ 21. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.

ชิดชงค์ ส.นันทนาเนตร. “การเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง.” เอกสารประกอบรายวิชา 469 402 หลักการเรียนรู้และการสอนผู้ใหญ่ ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542.

ชิดชงค์ ส.นันทนาเนตร. ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.

ทองอยู่ แก้วไทรฮะ. จากใจ ดร.มองอยู่ แก้วไทรฮะ อธิบดีกรมการศึกษานอกโรงเรียนในวันสถาปนา กศน. วารสารการศึกษานอกโรงเรียน. 6 (มีนาคม 2544)

ทิศนา แขมมณี. ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

นรินทร์ บุญชู. “ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2532.

นิรันดร์ ตั้งธีระบัณฑิตกุล และคณะ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะการใฝ่รู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตการศึกษา 8 : รายงานการวิจัย. ม.ป.พ., 2542.

ปฐม นิคมานนท์. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ทิพย์อักษร, 2528.

ประยุทธ์ ปยุตโต. พุทธธรรมกับปรัชญาการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.

พิทักษ์ อักษร. ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2540.

เพ็ญจันทร์ นครอินทร์. รายงานการวิจัย การศึกษาความต้องการกำลังคนเพื่อวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ. พิมพ์ครั้งที่ 2 .กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553.

ไพศาล หวังพานิช. การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.

รัตนา พุ่มไพศาล. การศึกษานอกระบบโรงเรียนเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2528.

วรนุช ปัญจะวัตร. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนตัว ปัจจัยสภาพแวดล้อมกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2548.

วรรัตน์ อภินันท์กูล. เอกสารประกอบการสอนวิชา 2711675 การศึกษานอกระบบโรงเรียนเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์, 2549. (อัดสำเนา)

วรรัตน์ อภินันท์กูล. แนวคิดและทฤษฎีที่น่ารู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

วิภาภรณ์ บุณทา; ประนอม โอทกานนท์; และสุชาดา รัชชุกุล. การเรียนรู้ด้วยตนเอง : การจัดการศึกษาพยาบาลในยุค 2000. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีราชบุรี 11 (2542) : 32-36.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ, 2551. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ, 2551.

ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, สำนักงาน. เอกสารสาระหลักการและแนวคิดประกอบการดำเนินงาน กศน. คัมภีร์ กศน. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2552.

ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, สำนักงาน. หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2553.

ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, สำนักงาน. คู่มือการดำเนินงานหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน สำนักส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553.

ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, สำนักงาน. แนวทางการจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.กรุงเทพฯ: กลุ่มงานพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน สำนักส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2553.

ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, สำนักงาน. นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน สำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554. [ออนไลน์]. มปป. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. แหล่งที่มา: www.nfe.go.th/main_doc/nayobai54.pdf [18 กันยายน 2554]

สถาบันการศึกษาทางไกล. คู่มือนักศึกษาการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานวีเรียนทางไกล. กรุงเทพฯ: รังสีการพิมพ์, 2553.

สมคิด อิสระวัฒน์. รายงานการวิจัยเรื่อง ลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของคนไทย. นครปฐม: ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538.

สมคิด อิสระวัฒน์. ลักษณะการเรียนรู้ด้วยตัวเองของคนไทย : รายงานผลการวิจัย. นครปฐม : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2538.

สมคิด อิสระวัฒน์. การเรียนรู้ด้วยตนเอง. วารสารการศึกษานอกระบบ 4, 73-80, 2538.

สมคิด อิสระวัฒน์. การเรียนรู้ด้วยตนเอง : กลวิธีสู่การศึกษาเพื่อความสมดุล. วารสารครุศาสตร์ 27, 35-38, 2541.

สมคิด อิสระวัฒน์. ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กของไทยซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง. กรุงเทพฯ: ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542.

สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. การเรียนรู้ด้วยตนเอง. สงขลา: โรงพิมพ์ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้, 2524.

สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน. จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

สุนทร สุนันท์ชัย. การศึกษานอกโรงเรียน.....เส้นทางที่ไม่สิ้นสุด. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์, 2529.

สุมาลี สังข์ศรี. การจัดการศึกษานอกระบบด้วยวิธีการศึกษาทางไกลเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2545.

สุมาลี สังข์ศรี. รายงานการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545.

สุมาลี สังข์ศรี. การศึกษาทางไกล. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2549.

สุรกุล เจนอบรม. เรื่องน่ารู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

สุรกุล เจนอบรม. ในเอกสารประกอบการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนขั้นนำ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์, 2541. (อัดสำเนา)

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ทางการศึกษาผู้ใหญ่ สัมมนาวิชาการเนื่องในโอกาสครบ 30 ปี การก่อตั้งคณะศึกษาศาสตร์ และงานเกษียณอายุราชการผู้ช่วยศาสตราจารย์กิติ พัชรวิชย์ 3 กันยายน 2542. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง การศึกษาผู้ใหญ่ในทศวรรษแรกของศตวรรษที่ 21. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนการศึกษาต่อเนื่องสายอาชีพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาอาชีวศึกษา ภาควิชาอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.

อดุลย์ วิริยเวชกุล. สะท้อนแนวความคิดการศึกษาไทย ปัจจุบันและอนาคต. กรุงเทพฯ: เจริญดีการพิมพ์, 2541.

อมรรักษ์ สวนชูผล. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับนักศึกษาการศึกษานอกระบบโรงเรียน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2554.

อาชัญญา รัตนอุบล. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน: ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

อาชัญญา รัตนอุบล. เงื่อนไขการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และแนวทางการสอนผู้ใหญ่. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542 (อัดสำเนา).

อาชัญญา รัตนอุบล. การเรียนรู้และพัฒนาการของผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

อาชัญญา รัตนอุบล. พัฒนาการ การเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ: ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

ภาษาอังกฤษ

Blumberg, P. Evaluating the Evidence the Problem-based Learners are Self-directed Learner A Review of the Literature. In D.H. Evensen ; & C.E. Hmelo (Eds.) , Problem-based Learning. A Research Perspective on Learning Interaction. Mahwah, New Jersey: Erlbaum, 2000.

Boud, D. Developing Study Autonomy in Learning. New York: Nichols Publishing Company, 1982.

Brockett, R.G.; & R. Hiemstra. Self-directed in Adult Learning : Perspective on Theory, Research, and Practice. New York: Routledge, 1991.

Brookfield, S.D. "Self-directed Adult Learning : Critical Paradigm." Adult Education Quarterly, 1984.

Candy.Phillip,C. Self-directed for Lifelong Learning. San Francisco: Jessey Bass, 1991.

Coe Regan, Jo Ann. Faculty Issues in Distance Education. In Distance Education in Social Work: Planning, Teaching, and Learning. Edited by Abels, Paul. New York: Springer, 2005.

Colin Griffin. Curriculum Theory in Adult Lifelong Education. London: Croom Helm, 1983.

Coombs, Philip H., and Manznoor Ahmed. Attacking rural poverty : How Non-formal education can help. Batimore: The John Hopkins University Press, 1974.

Dear, J.D. Student Perceptions of Variables that Related in Academic Success in College among Blacks and Whites, Males and Females, and Sophomores, Junior and Senior. Dissertation Abstracts International. 35 (July), 1975.

Dixon, Wills Barrington. An Exploratory Study of Self Directed Learning Readiness and Pedagogical Expectation about Learning among Adult Inmate Learners in Michigan. Doctoral Dissertation, Michigan State University, 1992.

Dohnen G. Lifelong Learning Gideline for a modern under edicator policy. Bonne, 1996.

English, Leona M. International Encyclopedia of Adult Education. Houndsmill: Palgrave Macmillan, 2005.

Gary McCulloch, David Crook. The Routledge International Encyclopedia of Education. London: Routledge, 2008.

Good, V.C. and others. Ed Dictionary of Education. New York: McGraw – Hill Book Company, 1973.

Guglielmino, Lucy Madsen. Development of the Self-Directed Learning Readiness Scale. Dissertation, Georgia University, 1977.

Harriman, Joseph Kimball. "The Relationship between Self-Directed Learning Readiness, Completion and Achievement in A Community College Telecourse Program". Dissertation Abstracts International. 52 (September 1991).

Jarvis, Peter. International Dictionary of Adult and Continuing Education. London: Routledge, 1990.

Jarvis, Peter. International Dictionary of Adult and Continuing Education. London: Kogan Page, 1999.

Jarvis, Peter. Malcolm S Knowles. In Twentieth Century Thinkers in Adult & Continuing Education. Edited by Jarvis, Peter. pp. 144-159. London: Kogan Page, 2001.

Keegan, Desmond. Foundations of Distance Education. 3rd ed. London: Routtedge, 1996.

Knowles, Malcolm S. The Adult Education Movement in the United States. New York: Holt, 1962.

Knowles, Malcolm S. Androgogy – Not Pedagogy. Adult Leadership. 16(April 1968): 350-352, 386.

Knowles, Malcolm S. Self-Directed Learning : A Guide for Learners and Teachers. Chicago: Association, 1975.

Knowles. The Adult Learner : A Neglected Species. Houston, 1978. The Modern Practice of Adult Education : From Pedagogy to Andragogy. New York: Cambridge, The Adult Education Company, 1980.

Knowles, Malcolm S. and Associates. Andragogy in Action, Applying Modern Principles of Adult Learning. San Francisco: Jossey Bass Inc. Publishers, 1984.

Knowles, Malcolm S. The Making of an Adult Educator : An Autobiographical Journey. London: Jossey-Bass, 1989.

Knowles, Malcolm S. The Adult Learner : A Neglected Species. 4th ed. Houston: Gulf Pub. Co, 1990.

Knowles, Malcolm S. Andragogy in Action : Applying Modern Principles of Adult Learning. San Francisco: Jossey-Bass, 1990.

Knowles, Malcolm S. The Adult Learner : The Definitive Classic in Adult Education and Human Resource Development. 6th ed. Boston: Elsevier, 2005.

Krajnc, Ana. Andragogy. In Lifelong Learning for Adult. Edited by Titmus, C. pp. 19-21. Barking, Essex: Elsevier Science, 1989.

Krecie, Robert V. and Earyle W Morgan. Educational and psychological measurement . n.p., 1970.

Lindeman, Eduard. The Meaning of Adult Education. New York: New Republic, 1926.

Mezirow Jack. Transformative Dimensions of Adult Leaening. San Francisco: Jessey-Bass Publishers, 1991.

Moore, Michael G. Handbook of Distance Education. Mahwah, N.J.: L. Erlbaum Associates, 2007.

Peter, otta. Distance Teaching and Industrial Production : A Comparative Interpretation in Outline. In Distance Education : International Perspectives. Edited by Sewart, David, Desmond Keegan, and Borje Holmberg. London; New York: Routledge, 1988.

Posner, Fredric G. "A Study of Self-Directed Learning, Perceived Competence and Personal Orientation among Students in an Open Alternative High School". Dissertation Abstracts International. 51 (March 1990): 813.

Press, Judson. 40 ways to teach in groups. United State of America: Eleventh Printing, 1992.

Rodney Skager. Lifelong Education and Evaluation Practice. Oxford: Franfurt Unesco Institute for Education, 1978.

Shavelson, Richard J. Statistical Reasoning for the Behavioral Sciences. 3rd ed. Boston: Mass.: Allyn and Bacon, 1996.

Simons, &Robert Jan. Toward a Constructivictic Theory of Self-Directed Learning. Gerrald E.Strak a (Editor) Conception of Self-Directed Learning. Munter, 2000.

Simonson, Michael R. Teaching and Learning at a Distance : Foundations of Distance Education. 3rd ed. Upper Saddle River, N.J.: Pearson/Merrill Prentice Hall, 2006.

Simonson, Michael; Schlosser, Charles; & Orellana, Anymir. Distance Education Research: A Review of the Literature. Journal of Computing in Higher Education. 23(2): 124-142, 2011.

Whitehead, K.P. Accent on Learning. San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 1977.

Yu, Chien. A Study of the Relationships between The Self-directed Learning Readiness and Job Performance for High Principal. Doctoral Dissertation, The Ohio State University, 1998.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัสวาสน์ โกวิทยา

อาจารประจำภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ ตังธนกานนท์

อาจารประจำภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ ดร.ภัทรพล มหาขันธ์

อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาเพื่อการพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ดร.ชนินทร สุขเจริญ

นักวิชาการอิสระ

อาจารย์ วิไล แย้มสาขา

อาจารย์สถาบันทางไกล

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดการเรียนรู้

และรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดการเรียนรู้

รองศาสตราจารย์ ดร.สารีพันธุ์ ศุภวรรณ

อาจารย์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา

อาจารย์สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดร.ปิยะ ศักดิ์เจริญ

อาจารย์ภาควิชาการศึกษาต่อเนื่องและอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นาย พิเชษฐ์ เสือเฒ่า

ผู้อำนวยการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตห้วยขวาง

นาย สุริยา บุญเฉลิม

ผู้อำนวยการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เขตบางแค

นางสาว วาสนา โกสีย์วัฒนา

อาจารย์สถาบันทางไกล

นางสาว บุษบงค์ รักเรียน

อาจารย์สถาบันทางไกล

นาย เชาวลิต ธาดาสิทธิเวท

อาจารย์สถาบันทางไกล

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิให้สัมภาษณ์

นาย สุรศักดิ์ เพิ่มผล

ผู้อำนวยการสถาบันการศึกษาทางไกล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรฉัตร สุปัญโญ

อาจารย์สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ดร.มิ่งขวัญ คงเจริญ

เจ้าหน้าที่สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ภาคผนวก ค

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5	ค่า IOC	ผลการวิเคราะห์
1.	+1	+1	0	+1	+1	0.8	สอดคล้อง
2.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
3.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
4.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
5.	+1	+1	-1	+1	+1	0.6	สอดคล้อง
6.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
7.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
8.	+1	+1	0	+1	+1	0.8	สอดคล้อง
9.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
10.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
11.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
12.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
13.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
14.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
15.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
16.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
17.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
18.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
19.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
20.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
21.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
22.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5	ค่า IOC	ผลการวิเคราะห์
23.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
24.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
25.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
26.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
27.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
28.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
29.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
30.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
31.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
32.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
33.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
34.	+1	+1	+1	-1	+1	0.6	สอดคล้อง
35.	+1	+1	+1	0	+1	0.8	สอดคล้อง
36.	+1	+1	+1	-1	+1	0.6	สอดคล้อง
37.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
38.	+1	+1	+1	-1	+1	0.6	สอดคล้อง
39.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
40.	+1	+1	+1	0	+1	0.8	สอดคล้อง
41.	+1	+1	+1	-1	+1	0.6	สอดคล้อง
42.	+1	+1	+1	-1	+1	0.6	สอดคล้อง
43.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
44.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
45.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 4	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 5	ค่า IOC	ผลการวิเคราะห์
46.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
47.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
48.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
49.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
50.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
51.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
52.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
53.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
54.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
55.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
56.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง
57.	+1	+1	+1	-1	+1	0.6	สอดคล้อง
58.	+1	+1	+1	+1	+1	1.0	สอดคล้อง

ภาคผนวก ง

ค่าความเชื่อมั่น

Reliability

****** Method 1 (space saver) will be used for this analysis ******

R E L I A B I L I T Y A N A L Y S I S - S C A L E (A L P H A)

		Mean	Std Dev	Cases
1.	SD1	3.8667	.7761	30.0
2.	SD2	3.8333	.7915	30.0
3.	SD3	2.5333	.9371	30.0
4.	SD4	3.8667	.8604	30.0
5.	SD5	3.7667	.7739	30.0
6.	SD6	3.2667	.9072	30.0
7.	SD7	3.2333	.8976	30.0
8.	SD8	3.8667	.9732	30.0
9.	SD9	2.4000	1.0034	30.0
10.	SD10	3.7667	1.0063	30.0
11.	SD11	3.6667	.8841	30.0
12.	SD12	2.6000	1.0372	30.0
13.	SD13	3.7667	1.0400	30.0
14.	SD14	3.7667	.8976	30.0
15.	SD15	3.9333	.9072	30.0
16.	SD16	3.8000	.8867	30.0
17.	SD17	3.5333	.9732	30.0
18.	SD18	3.4000	1.0372	30.0

19.	SD19	3.3000	1.1788	30.0

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

		Mean	Std Dev	Cases
20.	SD20	2.8000	1.2149	30.0
21.	SD21	3.4667	.9732	30.0
22.	SD22	3.0333	1.0662	30.0
23.	SD23	2.4667	1.1666	30.0
24.	SD24	3.8333	.8743	30.0
25.	SD25	3.4333	.8584	30.0
26.	SD26	3.6667	.9942	30.0
27.	SD27	3.5000	.9738	30.0
28.	SD28	3.4667	.9732	30.0
29.	SD29	3.1667	1.0854	30.0
30.	SD30	3.7000	.9523	30.0
31.	SD31	2.1667	.9129	30.0
32.	SD32	2.8667	1.0743	30.0
33.	SD33	3.5667	1.0726	30.0
34.	SD34	3.4333	.8976	30.0
35.	SD35	2.7667	1.0400	30.0
36.	SD36	3.3333	1.1244	30.0
37.	SD37	3.9000	.7120	30.0
38.	SD38	3.6333	.9279	30.0

39.	SD39	3.6667	.7112	30.0
40.	SD40	3.6333	.9994	30.0
41.	SD41	3.4667	.8996	30.0

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

		Mean	Std Dev	Cases
42.	SD42	2.8000	.8469	30.0
43.	SD43	3.7000	.8367	30.0
44.	SD44	2.6667	.7581	30.0
45.	SD45	3.5000	1.0748	30.0
46.	SD46	2.3000	.9154	30.0
47.	SD47	3.7333	.9072	30.0
48.	SD48	3.2000	.9965	30.0
49.	SD49	3.8333	.9129	30.0
50.	SD50	3.7667	.8584	30.0
51.	SD51	3.9667	.8503	30.0
52.	SD52	4.1667	.8339	30.0
53.	SD53	2.5333	1.0080	30.0
54.	SD54	3.9000	.9229	30.0
55.	SD55	3.8667	.7303	30.0
56.	SD56	2.5333	1.3060	30.0
57.	SD57	3.7000	.7497	30.0
58.	SD58	3.8667	.7303	30.0

N of Statistics for	Mean	Variance	Std Dev	Variables
SCALE	197.1667	640.9023	25.3160	58

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0 N of Items = 58 Alpha = .9347

ภาคผนวก จ

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

แบบสอบถาม

เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล

คำชี้แจง แบบสอบถามประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองกับความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ใช้วิธีเรียนแบบทางไกล นักศึกษาสามารถแสดงความรู้สึก หรือความคิดเห็นได้อย่างอิสระ **คำตอบของนักศึกษาไม่มีข้อใดถูกหรือผิด** และ**ไม่มีผลกระทบต่อการเรียนแต่อย่างใด** ในการตอบแบบสอบถามนักศึกษาไม่ต้องลงชื่อของนักศึกษา และ**คำตอบทั้งหมดจะเก็บไว้เป็นความลับไม่มีการเปิดเผยให้ผู้อื่นทราบ**

จึงขอความกรุณาให้นักศึกษาตอบให้ตรงกับความรู้สึก และความคิดเห็นของนักศึกษามากที่สุด โปรดตอบให้ครบทุกข้อ

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

นายชาญสิทธิ์ รัตนาวงศ์ไชยา

นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการศึกษานอกระบบโรงเรียน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

****หากมีข้อสงสัย กรุณาติดต่อ นายชาญสิทธิ์ รัตนาวงศ์ไชยา โทร : 081-1738819**

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ตามสภาพที่เป็นจริงของท่าน

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย ในปีการศึกษา 2555 (เกรดเฉลี่ย).....

3. ปัจจุบัน ท่านอายุ..... ปี

4. รายได้เฉลี่ย..... บาท/เดือน

5. ระยะเวลาในการลงทะเบียนเป็นนักศึกษานอกระบบโรงเรียน จำนวน..... เทอม

6. ช่องทางที่ท่านใช้ในการเรียนรู้ ความถี่ในการเรียนรู้

☐ หนังสือพิมพ์	☐ ทุกวัน / สัปดาห์
	☐ 2-4 วัน / สัปดาห์
	☐ 5-6 วัน / สัปดาห์
☐ วิทยุ	☐ ทุกวัน / สัปดาห์
	☐ 2-4 วัน / สัปดาห์
	☐ 5-6 วัน / สัปดาห์
☐ โทรทัศน์	☐ ทุกวัน / สัปดาห์
	☐ 2-4 วัน / สัปดาห์
	☐ 5-6 วัน / สัปดาห์

☐ อินเตอร์เน็ต	☐ ทุกวัน / สัปดาห์
	☐ 2-4 วัน / สัปดาห์
	☐ 5-6 วัน / สัปดาห์
☐ ห้องสมุด	☐ ทุกวัน / สัปดาห์
	☐ 2-4 วัน / สัปดาห์
	☐ 5-6 วัน / สัปดาห์
☐ วารสาร	☐ ทุกวัน / สัปดาห์
	☐ 2-4 วัน / สัปดาห์
	☐ 5-6 วัน / สัปดาห์

☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง

คำชี้แจง ให้นักศึกษาอ่านข้อความ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องใดช่องหนึ่งเพียงช่องเดียว โดยพิจารณาดังนี้

จริงที่สุด หมายถึง ข้อความตรงกับ**ข้อเท็จจริงของนักศึกษามากที่สุด**

จริง หมายถึง ข้อความตรงกับ**ข้อเท็จจริงของนักศึกษามาก**

จริงบ้าง หมายถึง ข้อความบางครั้งตรงกับ**ข้อเท็จจริงของนักศึกษาและบางครั้งก็ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง**

จริงน้อย หมายถึง ข้อความตรงกับ**ข้อเท็จจริงของนักศึกษาน้อย**

จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความตรงกับ**ข้อเท็จจริงของนักศึกษาน้อยที่สุด**

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
1	ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้อยู่เสมอตราบชั่วชีวิต					
2	ข้าพเจ้าทราบดีว่าข้าพเจ้าต้องการเรียนอะไร					
3	เมื่อพบปัญหาหรือสิ่งที่ข้าพเจ้าไม่เข้าใจ ข้าพเจ้าจะหลีกเลี่ยงจากสิ่งนั้น					
4	ถ้ามีสิ่งที่ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้ ข้าพเจ้าจะหาทางเรียนรู้ให้ได้					
5	ข้าพเจ้ารักที่จะเรียนรู้อยู่เสมอ					
6	ข้าพเจ้าต้องการเวลาระยะหนึ่งก่อนที่จะตัดสินใจศึกษาเรื่องใหม่ๆ					
7	ในชั้นเรียน ข้าพเจ้าต้องการให้ผู้สอนบอกทุกสิ่งทุกอย่างแก่ผู้เรียน					

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
8	ข้าพเจ้าเชื่อว่า ถ้าเรารู้ว่าตนเองเป็นใคร อยู่ที่ไหน กำลังทำอะไร เป็นหลักการสำคัญของการศึกษาของทุกคน					
9	ข้าพเจ้าทำงานตามลำพังได้ไม่ดีนัก					
10	ถ้าต้องการข้อมูลบางอย่างที่ยังไม่มี ข้าพเจ้าทราบดีว่าจะไปหาได้จากที่ไหน					
11	ข้าพเจ้าสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ด้วยตนเองได้ดี					
12	แม้ข้าพเจ้าจะมีความคิดที่ดี แต่ก็ไม่สามารถนำมาปฏิบัติให้เกิดผลดีได้					
13	ข้าพเจ้าต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรเรียนอะไร และจะเรียนอย่างไร					
14	การเรียนสิ่งที่ยาก ไม่เคยทำให้ข้าพเจ้าเบื่อถ้าสิ่งนั้นเป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าสนใจ					
15	ข้าพเจ้าจะต้องรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเรียน					
16	ข้าพเจ้าสามารถบอกได้ว่า ข้าพเจ้าเรียนสิ่งใดได้ดีหรือไม่ดี					
17	มีหลายสิ่งหลายอย่างที่ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้ และปรารถนาจะให้มีเวลามากๆ ที่จะเรียนในแต่ละวัน					
18	ถ้าตัดสินใจที่จะเรียนรู้อะไรก็ตาม ข้าพเจ้าสามารถหาเวลาได้เสมอไม่ว่าจะมีภารกิจยุ่งยากเพียงใดก็ตาม					

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
19	การไม่เข้าใจเนื้อหาวิชาที่อ่าน เป็นปัญหามากสำหรับข้าพเจ้า					
20	ถ้าข้าพเจ้าไม่เรียน ก็ไม่ใช่ความผิดของข้าพเจ้า					
21	ข้าพเจ้าทราบดีว่า เมื่อไรที่ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้มากขึ้น					
22	ขอให้ข้าพเจ้าทำข้อสอบได้ และได้คะแนนสูงก็พอใจแล้ว ถึงแม้ว่าข้าพเจ้ายังไม่เข้าใจเรื่องนั้นๆ ก็ตาม					
23	ข้าพเจ้าคิดว่าห้องสมุดเป็นสถานที่ที่น่าเบื่อ					
24	ข้าพเจ้าชื่นชอบผู้ที่รักการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ					
25	ข้าพเจ้าสามารถคิดค้นวิธีการต่างๆ ได้หลายแบบ สำหรับการเรียนรู้หัวข้อใหม่ๆ					
26	ข้าพเจ้าพยายามเชื่อมโยงสิ่งที่กำลังเรียนกับเป้าหมายระยะยาวที่ตั้งไว้					
27	ข้าพเจ้าสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เกือบทุกเรื่องที่ข้าพเจ้าต้องการจะเรียนรู้					
28	ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกสนานในการค้นหาคำตอบสำหรับคำถามต่างๆ					
29	ข้าพเจ้าไม่ชอบแก้ปัญหาที่มีคำตอบถูกต้องมากกว่า 1 คำตอบ					

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
30	ข้าพเจ้ามีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ อย่างมาก					
31	ข้าพเจ้าจะดีใจมาก ถ้าหากไม่ต้องเรียนอีกแล้ว					
32	ข้าพเจ้าให้ความสนใจต่อการเรียนน้อยเมื่อเทียบกับคนอื่นๆ					
33	ข้าพเจ้าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับทักษะเบื้องต้นของการศึกษา (ทักษะการฟัง การอ่าน การเขียน และการจำ)					
34	ข้าพเจ้าชอบทดลองเรียนสิ่งใหม่ๆ แม้ไม่แน่ใจว่าผลการเรียนรู้นั้นจะออกมาอย่างไร					
35	ข้าพเจ้าไม่ชอบ เมื่อมีคนบอกให้เห็นถึงข้อผิดพลาดในสิ่งที่ข้าพเจ้ากำลังทำอยู่					
36	ข้าพเจ้ามีความสามารถในการคิดค้นหาวิธีการแปลกๆ ใหม่ๆ ที่จะทำสิ่งต่างๆ					
37	ข้าพเจ้าชอบคิดถึงอนาคตข้างหน้า					
38	ข้าพเจ้ามีความสามารถในการพยายามค้นหาวิธีการเข้าถึงสิ่งที่ต้องการเรียนรู้					
39	ข้าพเจ้าเห็นว่าปัญหาเป็นสิ่งท้าทาย ไม่ใช่สัญญาณให้หยุดทำ					
40	ข้าพเจ้าสามารถบังคับตนเองให้กระทำในสิ่งที่คิดว่าควรจะทำ					

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
41	ข้าพเจ้าชอบการสำรวจ ตรวจสอบปัญหาต่างๆ					
42	ข้าพเจ้ามักเป็นผู้นำในกลุ่ม ในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ					
43	ข้าพเจ้ายินดีต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนอื่นๆ					
44	ข้าพเจ้าไม่ชอบสถานการณ์การเรียนที่มีการท้าทาย					
45	ข้าพเจ้ามีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ					
46	ยิ่งเรียนรู้มาก ข้าพเจ้ายิ่งมีความรู้สึกว่าสิ่งต่างๆ ในโลกนี้ล้วนน่าตื่นเต้น					
47	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการเรียนรู้เป็นเรื่องสนุก					
48	ข้าพเจ้าคิดว่าเป็นการดีที่จะยึดวิธีการเรียนรู้ซึ่งใช้มาแล้วอย่างได้ผล แทนที่จะลองใช้วิธีการอื่นๆ					
49	ข้าพเจ้าต้องการเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อที่ว่าจะได้เป็นคนที่มีคุณภาพ					
50	ข้าพเจ้าเป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการเรียนรู้ของข้าพเจ้า ไม่มีใครมารับผิดชอบแทนข้าพเจ้า					
51	ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนรู้ถึงวิธีการเรียน เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการศึกษา					

ข้อที่	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
52	ข้าพเจ้ามีความเชื่อว่า ไม่มีใครแก่เกินไปที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ					
53	ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนอยู่ตลอดเวลา เป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย					
54	ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำหรับการดำเนินชีวิต					
55	ในแต่ละปีข้าพเจ้าได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ หลายๆ อย่างด้วยตนเอง					
56	การเรียนรู้ไม่ได้ทำให้เกิดความแตกต่างใดๆ แก่ชีวิตของข้าพเจ้า					
57	ข้าพเจ้าเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในชั้นเรียนและการเรียนรู้ด้วยตนเอง					
58	ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับความคิดที่ว่า “ผู้ใฝ่เรียนเสมอคือผู้นำ”					

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายชาญสิทธิ์ รัตนาวงศ์ไชยา เกิดวันที่ 15 กรกฎาคม 2531 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2553 และได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2553